

Boomzorg

HET VAKBLAD VOOR BOOMVERZORGING EN BOOMBEHEER IN DE OPENBARE RUIMTE



PLANT EENS
WAT VAKER EEN
ANDERE BOOM

BOOMINNOVATIEDAG.NL

SNOEIWERKZAAMHEDEN monumentale treurwilg in Eindhoven

Wortelopdruk
Snelle en nette
oplossing

Chamaecyparis
Wintergroen en sterk

Inspiratieboom
Acer Monspessulanum



Boomrooierij Weijtmans creëert optimaal draagvlak voor onderhoud Tilburgse bossen

Aannemer betreft bosbezoekers bij plannen met ambitieuze voorlichtingscampagne

De gemeente Tilburg heeft het bosbeheer en -onderhoud van de Tilburgse bossen tot eind 2018 uitbesteed aan de firma Weijtmans uit Udenhout. Het gaat om maar liefst 25 gemeentebossen met in totaal zo'n 600 hectare bos. Het doorgewinterde bedrijf weet de neuzen van alle stakeholders dezelfde kant op te krijgen door sublieme informatieverstrekking.

Het onderhoud is zeer omvangrijk en divers, aangezien de bossen variëren van productiebos, recreatiebos, wandel- en parkbos naar Springerontwerp tot ontginningsbos met heide. Weijtmans zorgt ervoor dat de bossen veilig, vrij en toegankelijk blijven door onveilig hout te verwijderen, houdt het bosbeeld aantrekkelijk door markante bomen te selecteren en vrij te stellen, voert hak-houtbeheer uit onder hoogspanningskabels en onderhoudt lanen, singels en houtwallen. Tevens

neemt Weijtmans het 'verzorgend beheer' op zich, zoals het legen van prullenbakken en het ruimen van illegale dumpingen. Deze werkzaamheden zijn in het kader van sociaal ondernemen ondergebracht bij de lokale werkvoorziening.

Burgerparticipatie

De laatste jaren was er voor het onderhoud van de Tilburgse bossen een summier budget beschikbaar. Gelukkig is het bosbeheer vorig jaar weer

op de politieke agenda gezet. Weijtmans voert veldinventarisaties uit voorafgaand aan de werkzaamheden in het kader van de Flora- en faunawet en reageert op klachten en meldingen. De beheerplannen kennen enkele prioriteiten, waaronder burgerparticipatie.

Informatieverstrekking

Weijtmans spaart kosten noch moeite om zijn belofte waar te maken om zo veel mogelijk draag-

vlak te creëren. Het bedrijf heeft een website vol informatie over het beheerplan per bos en de actualiteiten wat betreft het onderhoud; deze heeft maandelijks 200 tot 300 unieke bezoekers. Deze website geeft de bezoeker ook meer inzicht in de cultuurhistorie per bos. Sommige bossen zijn speciaal ontworpen parkbossen, zoals het bos naar een ontwerp van Springer. Andere bossen zijn van oorsprong heide. Weer andere liggen op de vloeivelden die een lokaal waterzuiveringsbedrijf tot 1972 als waterbassins gebruikte. Sommige bossen herbergen open stukken die begrensd worden door oude houtwallen. In het productiebos wordt van oudsher grove den, Douglas en Corsicaanse den geoogst. De website legt uit hoe de cultuurhistorie in stand wordt gehouden door gerichte onderhoudswerkzaamheden. 'Wij zijn van oorsprong een echt Brabants bedrijf en kennen de

omgeving op ons duimpje. We hebben kennis van en affiniteit met alle terreinomstandigheden in de Tilburgse bossen', legt Weijtmans uit.

Meedenken stakeholders

Ook stuurt het boomverzorgingsbedrijf mailings naar bezoekers van de informatiebijeenkomsten genaamd 'boscafé', en plaatst het berichten op de website en op Facebook. 'Ook iemand die eenmaal in de week door het bos naar zijn oma fietst, is een gebruiker van het bos. Iedere gebruiker is een stakeholder. Die willen we bereiken voordat er wordt ingegrepen in het bos, in "hun" recreatiebos.' Het beoogde resultaat is dat iedereen in de wijde omgeving wordt geïnformeerd over de werkzaamheden van Weijtmans in de bossen. 'Een dunning kan soms als een "tsunami" ervaren worden. Het verstrekken van informatie aan de voorkant met mondelinge bijeenkomsten en wandelingen kan paniek voorkomen. Als mensen snappen waarvoor maatregelen dienen, steunen ze wat jij doet als bedrijf', legt Weijtmans uit. 'Maar wij geven niet alleen inzage en inspraak aan de voorkant. Na het gepleegde onderhoud geven we een rondleiding om te laten zien wat we hebben gedaan. Soms een jaar later nog een keer, zodat men ziet dat wat eerst een kaalslag leek, nog steeds een vol bos is. Men ziet dan met eigen ogen dat het bomenbestand beter in balans en vitaal is.' Weijtmans vat samen: 'Het is een hele uitdaging om recreatie, ecologie, natuurwaarde, biodiversiteit en veiligheid naar een hoger plan te tillen, naar tevredenheid van de burger én binnen het beschikbare budget.'

Eerste boscafé

In november 2015 gaf de wethouder de aftrap voor het eerste boscafé, een periodiek terugkerende informatiebijeenkomst. Niet alleen bosbezoekers, maar ook andere, particuliere boseigenaars komen hierop af. 'Prettig, want de natuur kent geen grenzen en door elkaar te spreken, kun je

beheerzaken met elkaar afstemmen', aldus Kees Weijtmans. Het derde boscafé vond plaats rond de 'stamtafel' van Weijtmans: een lange tafel op wielen, speciaal voor het boscafé vervaardigd uit de stam van een *Sequoiadendron giganteum*, die helaas niet voorkomt in de Tilburgse bossen. Met een groep van 40 geïnteresseerden maakte Weijtmans een fietstocht langs werklocaties; hij gaf antwoord op vragen over dunningen, houtrillen en de bestrijding van exoten zoals Japanse duizendknoop. Na afloop kreeg men koffie, thee of een borrel met een brabantse broeder aan de stamtafel. Begin september houdt Weijtmans alweer het vierde boscafé, ditmaal in het Tilburgse café Peerke Donders. Weijtmans: 'We gaan dan iedereen informeren over het bosbeheer in de komende herfst en winter. Daarna maken we een rondwandeling door het Noorderbos. Het vooruitzicht dat er telkens weer een volgend boscafé komt, geeft rust bij het publiek. Het is een plaats waar de betrokkenen bij het bos gehoord en geïnformeerd worden. Op deze manier zijn kritische groepen en het publiek een prettige bondgenoot van ons als aannemer.' Door deze geweldige input zijn er geen klachten gemeld bij Weijtmans of bij de gemeente. En dat ondanks de ingrepen langs ontsluitingswegen, waar burgers konden zien dat er behoorlijk wat bomen wegvielen. Dit communicatieconcept rond bosbeheer zet Weijtmans ook in bij andere gemeentes, waar het bedrijf bossen beheert op kleinere schaal. Weijtmans is een heuse draagvlakspecialist geworden!

 **Boomrooierij Weijtmans**
www.boomrooierijweijtmans.nl
www.boomrooierijweijtmans.nl



Stamtafel die Weijtmans speciaal heeft gemaakt voor het houden van een boscafé.



Het wagenpark van Weijtmans.

TREE INDUSTRY PERSONALITY



**Voor al uw rooi- en
snoeiwerkzaamheden**

Kortenhof
Tel: 06-21225226
www.robvandenhoek.nl



*"Onze
kwaliteit
is onze
toekomst"*

leverancier van
Buxusstek, Sempervivens,
Faulkner & Prunus Novita
www.wilbertstek.nl
Smidstraat 1 - 6691 ES - Gendt
Tel. 0481 - 425543 | Mob. 06 - 54255446
Fax 0481 - 422963 | info@wilbertstek.nl



Markelo: 0547-750 900
Dedemsvaart: 0523-611 176
info@boomspecialist.nl
www.boomspecialist.nl



Onderzoek, advies, snoei
ETW, ETT

Laan van Mertersem 15
Breda, 076-520 3909
info@B-vier.nl
www.b-vier.nl



Groeiplaatsverbetering
Pneumatische injectie methode
Snoeien-(ver)planten
Onderzoek & Advies
Inventarisatie/VTA
Taxaties

info@boomtotaalzorg.nl
030-6011880



**Boomtechnisch onderzoek
advies & taxatie**

Venkel 37
8101 DL Raalte
T: 0572-364 400
M: 06-518 904 42
E: rwobben@expedio-arbori.nl



Bomen & beplanting

T: 0172-631 720
info@cyber-adviseurs.nl
www.cyber-adviseurs.nl



*Snoeien, rooien, verplanten
VTA controle, advies
Treeworker, Tree Technician*

T: 0525-653695
M: 06-51061686
info@boomtuintechniek.nl
www.boomtuintechniek.nl



Boomadviesdiensten Heusden

Boomtechnisch onderzoek, VTA,
Boomeffectanalyse,
(Picus-) geluidstomografie
T: 06-12330613
info@boomkarwei.nl



Tel: 06-451 855 50
Internet: www.bas-boomverzorging.nl
E-mail: info@bas-boomverzorging.nl



**Boomverzorging en
Groenvoorziening**

Traviso 13
2921 BJ Krimpen aan den IJssel
T: 0180-515844
info@kdbgroen.nl
www.kdbgroen.nl



**Adviseurs voor: Bomen,
Grootgroen, Flora&Fauna**

Van Pallandtlaan 10
6998 AW Laag-Keppel
T: 0314-642 221
info@forestgroenconsult.nl
www.forestgroenconsult.nl



**Boomtechnisch adviseur
European Tree Technician**

Hardervijkerstraat 35
3881 ED Putten
T: 0341-370290
M: 06-46206749
info@boomadviesduifhuizen.nl
www.boomadviesduifhuizen.nl



Vestiging Veluwe

Hoorn 2
6713 KR Ede
T: 0318-614 227
info@ablboomverzorging.nl
Vestiging Twente
Lichtenbergerweg 4
7462 PT Rijssen-Holten
T: 0548-621 812
www.ablboomverzorging.nl



Windhoek 5
7345 EH Wenum Wiesel
T: 055-3121041
F: 055-3120728
bouwmeester@treeworker.nl
www.treeworker.nl



Meentweg 18
9756 AN Glimmen
T: (+31) (0)50 402 85 06
F: (+31) (0)50 402 85 07
mail@stedelijkgroen.com
www.stedelijkgroen.com



**VTA-rapportages
FFW-checks**

Waalwijk 24
6677 MB
Slijk-Ewijk
0481-482 556
0653-847 171
bosland@planet.nl



**Expert advies voor
bomen in de stad**

25 jaar ervaring
T: 020-411 87 53
couenberg@natura-ingenium.nl
www.natura-ingenium.nl



www.mensebv.nl

DE GROENE VALLEI

Leendert Jan van Santen

Cozijnsenlaan 25
3772NP Barneveld
T: 06-511 446 87
info@degroenevallei.nl
www.degroenevallei.nl

Tarzan Boomspecialisten



Snoei & Kap - onderzoek,
inventarisatie, aanplant, detachering
T: 0297-582994
f@tarzan.eu
www.tarzan.eu



Bloemendaalseweg 68a
2804 AB Gouda
T: 06-22420943
info@hovenier-boomverzorging.nl
www.hovenier-boomverzorging.nl



Boomverzorging

Dwaziewegen 17
9301 ZR Roden
T: 050-501 53 46
M: 06-53240346
vosgroenverzorging@planet.nl
www.vosroden.nl



**Inventarisatie | onderzoek
advies | snoeien | Vellen**
info@boomontzorging.com
www.boomontzorging.com

- Robert van Stuyvenberg
06-15699852
- Aernout Theunissen
06-23290014



WENCOPKWEKERIJEN

www.wencopkwekerijen.nl
Kweektuin: 050-411 87 53 | info@wencopkwekerijen.nl

A portrait of René Priem, a man with curly brown hair and glasses, wearing a red and black checkered shirt. He is standing outdoors with green trees in the background. A white text box is overlaid on the bottom right of the image.

58 *Acer monspessulanum*: haal een stukje Montpellier de stad in

Hij komt oorspronkelijk uit het zuiden van Frankrijk, waar hij in de bergen groeide. Zijn benaming, *Acer monspessulanum*, refereert daaraan: *Mons passulanus* is de Latijnse naam voor de Franse stad Montpellier. Zo'n stukje Montpellier blijkt in de praktijk prima als stads- en laanboom te kunnen fungeren. Groenbeheerder René Priem over de ins en outs van een bescheiden groeier, die als geen ander tegen de droogte en de kou kan.

COLOFON

Boomzorg wordt 8 keer per jaar in een gemiddelde oplage van 2.250 exemplaren verspreid onder boomverzorgers en boombeheerders in dienst van gespecialiseerde bedrijven en gemeentes.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.boomzorg.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Redacteurs: Santi Raats (santi@nwst.nl)
Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Vormgeving: StudioBont
Advertenties: Alberto Palsgraaf (alberto@nwst.nl)
Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Rik Groenewegen (rik@nwst.nl)

Abonnementen

€73,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is. Op alle abonnementen zijn onze leveringsvoorwaarden van toepassing. Deze vindt u op www.boomzorg.nl/abonnement

ISSN: 2211-9892

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Boomzorg c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Boomzorg wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.



Gloudemans (Veghel): 'Wij frezen tot tien meter per uur; deze machine duizend per dag!'

In Duitsland legde hij al heel wat kilometers af, in Nederland heeft hij tot nu toe twintig projecten gedraaid: de RootSolutions RS 1000. In Heeswijk-Dinther was hij op 10 mei aan de Gouverneursweg bezig met het zetten van wortel-schermen. Boomzorg nam een kijkje.



Ja, er zit écht een oeroude eik in de Bosberg!

Het staat nu ook wetenschappelijk vast: de twee eikenstammen en de daartussenin liggende afgezaagde stomp op de Bosberg bij Appelscha horen bij dezelfde eeuwen-oude moederboom. Deze conclusie trekt adviesbureau Boom-KCB uit Nijberkoop na DNA-onderzoek, dat is uitgevoerd door Naktuinbouw.

Bijna 400.000 monumentale bomen in Nederland

Hoeveel monumentale bomen er precies in Nederland staan, is niet precies te zeggen. Waar de meeste monumentale bomen staan, is inmiddels wel bekend en ze zijn eenvoudig te vinden.



Draadkorven wel of niet verwijderen bij aanplant bomen?

Alweer een tijd terug ontstond er een hele discussie op het greenforum van vakblad Boomzorg over het wel of niet verwijderen van draadkorven en jute bij het aanplanten van bomen. Een discussie die alle kanten op ging, variërend van weinig genuanceerd tot onderbouwde of op ervaring berustende meningen. Voor mij als ervaringskundige en opleider voor zowel aspirant-ETW'ers als ETT'ers over kwaliteitseisen voor laanbomen, is dit een onderwerp dat altijd tot veel discussie leidt.

EN VERDER

- 8 Nieuws
- 14 Geregistreerd taxateur Bernard Flier: 'Jaarlijkse boomschade bedraagt teveel om te laten lopen!'
- 18 Particulier verplicht tot logboek voor boom?
- 29 'We hebben dikkere bomen geplant; ook die worden gesloopt'
- 32 Coniferen: wintergroen, sterk en multi-inzetbaar
- 44 Niks boven bomen
- 50 Veilig gesteld door te kandelaberen
- 57 Protocol voor het beheer van roetschorsziekte
- 62 De onstuimige band tussen bomen en verkeer
- 65 Nauwkeurige inschatting haalbaarheid van maatregelen bij het beheer van essen met essentaksterfte
- 74 Kap en snoei in lente of zomer: wat kan wel en wat kan niet?
- 78 Hoofredactioneel

VOLG ONS

 twitter.com/boomzorg

 facebook.com/bladboomzorg

Oudste boom van Europa ontdekt

In het noorden van Griekenland is de oudste boom van Europa ontdekt. De leeftijd van de Bosnische den, genaamd Adonis, is door middel van jaarringenonderzoek vastgesteld op 1075 jaar. De boom werd in het Pindosgebergte ontdekt door wetenschappers van de universiteiten van Stockholm, Mainz en Arizona. Volgens Paul Krusic, leider van het onderzoek en tevens ontdekker van de boom, is het ongelooflijk dat de den zo lang in een dergelijke omgeving kon overleven. Naast Adonis werden ruim een dozijn andere bomen ontdekt van meer dan 1000 jaar oud, waarvan Adonis dus de oudste was. De bomen werden gevonden na een onderzoek van het Navarino Environmental Observatory (NEO), een samenwerking tussen de Universiteit van Stockholm, de Academie van Athene en TEMES S.A. De resultaten van het onderzoek zouden nieuwe informatie kunnen opleveren over het klimaat en de weersomstandigheden van duizenden jaren geleden.

Heigo maakt recyclebare kleding

Heigo maakt sinds kort recyclebare kleding in samenwerking met het Nijmeegse bedrijf Dutch Awearness. De eerste levering vindt plaats in december. Piet Goossens van Heigo: 'Wij willen bijdragen aan het terugbrengen van de katoenproductie voor kleding, want door dat productieproces wordt het milieu behoorlijk belast.' De werkkleding voldoet aan alle veiligheidsnormen en kan maar liefst acht keer hergebruikt worden. De basis van de kleding wordt gevormd door olifantsgras. Heigo neemt de kleding na gebruik in en draagt die het via Dutch Awearness over aan de fabrikant. De fabrikant werkt volgens de codes van de Fair Wear Foundation. Heigo verkoopt alle soorten werkkleding met reflectie voor de openbare ruimte, in tien kleurencombinaties. Informatie over het materiaal, de impact van het materiaal op het milieu en het track and trace-systeem kan men via de QR-code op de kleding raadplegen in het zogeheten Circular Content Management System.

Uitbreiding team Tree-O-Logic

Vanwege de toenemende groei en de uitbreiding van de werkzaamheden is het Tree-O-Logic-team uitgebreid met Anton van der Vegt. Directeur Bernard Flier: 'Vanaf 4 juli werkt Anton bij ons als junior adviseur. Hij zal zich voornamelijk bezighouden met het uitvoeren van inventarisaties, boomveiligheidscontroles, beheerinspecties en nadere onderzoeken. Anton heeft onlangs de hbstudie Bos- en natuurbeheer afgerond aan Van Hall Larenstein, met als specialisatie de minor Bomen en stedelijke omgeving. Daarnaast heeft Anton gewerkt als boomverzorger en zo vakinhoudelijke en praktische kennis van boomverzorging opgedaan.'

Guy Baeyens aan de slag bij M. van den Oever

Boomkwekerij M. van den Oever meldt de aanstelling van een nieuwe accountmanager, die verantwoordelijk is voor het bewerken van de Franse en Zwitserse markt: Guy Baeyens. Baeyens is al begonnen bij de Haarense boomkweker; zijn aanstelling is volgens directeur Bert van Hintum een duidelijk bewijs dat de groei er weer in zit bij M. van den Oever. Net als veel andere boomkwekerijen heeft het bedrijf een moeilijke periode achter de rug. Van Hintum: 'Maar het gaat weer goed. We groeien en nemen weer mensen aan.' Baeyens heeft uitgebreide ervaring in de groene sector in Frankrijk, onder andere op het gebied van groene daken en gevels.



Kunstproject met zwevende boom

Een bijzonder project, waarbij kunst en innovatie elkaar vinden, ging op 12 juli de lucht in. Een volwassen boom werd drie meter boven de grond geplaatst met wortels zonder aarde, om vervolgens kunstmatig in leven te worden gehouden. Vanuit kunstzinnig perspectief gaat het project over de ontaarde toestand van de mens, waarbij aansluiting wordt gevonden bij de huidige situatie in de wereld. Boomtechnisch gezien is het een wereldprimeur.

Na een lange voorbereiding van testen is de ontaarde boom op dinsdag 12 juli de lucht in gegaan op het voorplein van Van Hall Larenstein te Velp. Daan van Geijlswijk (autonoom kunstenaar) en Freek Rurup (docent Van Hall Larenstein), beiden kartrekkers van dit innovatieproject, zien na een voorbereiding van twee jaar eindelijk hun visie realiteit worden.

Het artistieke idee achter dit project dateert uit november 2012, waarna Van Geijlswijk op zoek ging naar technische steun en kennis voor de realisatie. Deze vond hij bij Van Hall Larenstein met Rurup. Beiden gingen vol overgave aan de slag. Ze hebben dezelfde proef twee jaar geleden gedaan met kleine bomen; deze overleefden het experiment glansrijk. Daarom was het tijd om op te schalen voor het echte werk. In de Nationale Bomenbank vonden zij een partner. Deze partij stelde kennis en mankracht ter beschikking en sponsorde tevens de boom, een plataan. Deze is afkomstig van de kwekerij te Bleskensgraaf. Meer informatie over dit project is te vinden op www.ontaaardeboom.nl.





'Natuurlijk' goed in Laanbomen
Volen 7 5812 AG Heide-Venray
T: 0478- 581436
F: 0478-568219
info@boomkwekerij-michels.nl
www.boomkwekerij-michels.nl



In rozen een begrip

J.D.Maarse en Zn. B.V.

Oosteinderweg 489

1432 BJ Aalsmeer

Tel. 0297-324683 Fax 0297-340597

Info@maarse.nl - www.maarse.nl



Groenkeur is een mooie stap
richting de toekomst van
onze kinderen



T: 0344-65 13 24

F: 0344-65 27 60

kwekerij@flora-nova.nl

www.flora-nova.nl

Molenstraat 41b

4061 AB Ophemert



**Ontwerp | Aanleg
Onderhoud | Beheer**

Boogaart Almere BV

De Paal 41 Almere-Haven

PB: 50236, 1305 AE Almere

T: 036-5311454

info@boogaartalmeren.nl

www.boogaartalmeren.nl



BREDASEWEG 15B
4881 DC ZUNDERT

TEL: +31 76 597 4051

FAX: +31 76 597 6800

WWW.BIEBOOM.NL

E-BIE ONLINE OFFERTE AANVRAAG

VOLG ONS OP FACEBOOK

SOLITAIRE – MEERSTAMMIGE – LAANBOMEN
HAAGGOED – BOSPLANTSOEN – SIERHEESTERS
VASTE PLANTEN – AUTOCHTOON MATERIAAL



Wortelweringsfrees actief in Nederland

In juli 2016 is door de frees voor wortelweringschermen WSF800 het wortelweringscherm RootBarrier 360 ingebouwd in het natuurgebied 'Delftse Hout' in Delft. In opdracht van de gemeente Delft en in samenwerking met KWS is het nieuwe asfalt daar beschermd met het wortelscherm. Het ging om een lengte van ca. 1350 meter aan beide zijden van het fietspad. Anita Molenaar van RootBarrier: 'Het werkgebied is uiteindelijk afgetrild en schoongeveegd opgeleverd. Het hele proces gebeurde in één dag. Het fietspad is nu beschermd tegen wortelopdruk en in de toekomst is alleen nog onderhoud nodig aan de slijtlaag.'



Iconische eik Shawshank Redemption omgewaaid

De 200 jaar oude eik in de Amerikaanse plaats Lucas Ohio, uit de film The Shawshank Redemption (1994), is door een windvlaag met wortels en al uit de grond getrokken. Jaarlijks bezochten duizenden fans van de film de eik. Aan het einde van de film graaft acteur Morgan Freeman als het ontheemde en eenzame perso-

NIEUWS

nage Red Redding aan de voet van deze eik een kistje op met daarin een brief en geld. Daarmee ontstaat voor hem de mogelijkheid om naar zijn oude vriend en lotgenoot uit de gevangenis te reizen, die eerder was ontsnapt en zich aan de kust bevindt. De boom werd een symbool van hoop.

Tree-O-Logic lanceert klantenportaal

Op de website van Tree-O-Logic heeft Bernard Flier een portal gelanceerd waar klanten na persoonlijk inloggen alle documenten en gegevens van opdrachten verzameld zien in een werkomgeving. Flier laat op een tablet zien hoe het werkt. Het systeem lijkt op Dropbox, waarbij de geautoriseerde partijen op elk gewenst moment documenten, foto's en bijlagen kunnen uploaden in de werkomgeving, waarna de andere betrokken partijen daarvan automatisch een melding krijgen. Te zien is wie wat heeft geupload. De omgeving is onderverdeeld in de mappen Projectadministratie, met daarin facturatie, offertes en opdrachten, Projecten, zoals inventarisatie, inspectie, effectanalyse en beheerplan, Projectteam, waarin alle betrokkenen met naam en contactgegevens vermeld staan, en Projectagenda, waarin voor iedereen zichtbaar is wanneer er bijvoorbeeld een startoverleg plaatsvindt, een eerste concept ingeleverd moet worden of een oplevering staat gepland. Tot slot is er een Fotobibliotheek, waarin alle foto's van projecten per project staan gerangschikt. 'Een opdrachtgever die met een schade aan een boom zit, maakt foto's van de schade en zet deze samen met de gegevens daarover in het klantenportaal. Wij krijgen een melding, zodat we direct weten dat we aan de slag kunnen met de rapportage. Zodra wij de rapportage af hebben, uploaden wij die. De opdrachtgever krijgt daarvan een melding en kan er direct mee naar de juridisch medewerker, om de aansprakelijkheidsstelling verder te laten afhandelen. Uiterlijk binnen twee weken is alles rond. Het voordeel van het portaal ten opzichte van het traditionele e-mailcontact is de centrale werkomgeving, waarin iedereen toegang heeft tot de relevante documenten en informatie. Iedereen kan daarop terugvallen en alle documenten zijn verzameld. De opdrachtgever hoeft zelf niet te archiveren.'



Rtop®
Simple, Safe, the Best!



kegelsplijters

stobbenboren

bomenknippers



St. Jacobsstraat 1
4855 AK Galder
T: 076 - 561 34 33
E: sales@bijlgroentechniek.nl

WWW.STUMPLANER.COM



2- daagse cursus Controleur Handboek Bomen
19 & 26 september of in-company
www.boom-kcb.nl/cursusaanbod

**GECEITFICEERD
CONTROLEUR
HANDBOEK BOMEN**

"METEN IS WETEN"
meer info en demofilm op onze website
www.boom-kcb.nl/boom-trekproef

boom Trekproef

boom Software

boom SafetyCalc

boom Taxatie

www.boom-kcb.nl

+31 (0) 516-441765
info@boom-kcb.nl

Grindweg 11
8422 DM Nijebekoop



BOOMTOTAALZORG



Creatief en Objectief

Advies...

Boombeleid en -beheer

Directievoeren en begeleiden groenprojecten

Inrichtingsplannen

Opstellen Bomen Effecten Analyse

Bomen renovatie plan

VTA & Nader onderzoek

Groeiplaats- en verplantingsonderzoek

Boomtaxatie

... en uitvoering!



www.boomtotaalzorg.nl
030 - 601 18 80 info@boomtotaalzorg.nl



VRAGEN OVER GROEN?

Voor onafhankelijk 'groen' advies op maat

Probleemanalyse:
Parkrenovatie - Groeistoornis - Aantastingen - Stabiliteit bomen

Groenbeheer:
Inventarisatie - Inmeten - Beoordeling onderhoud - Boomveiligheid (VTA)

Projecten:
Vooronderzoek/advies - Boomeffectanalyse (BEA) - Groeiplaatsinrichting
Projectbegeleiding/-toezicht - Grondbemonstering/Bodemanalyse

Ecologie
Quickscan - Monitoring - Ontheffing

Overig
Boomtaxatie (NVTB en VRT) - Omegam Boomtrekproef©

www.groenadviesamsterdam.nl
info@groenadviesamsterdam.nl
06-50523935

**BETROKKEN
FLEXIBEL
DOELGERICHT
BETROUWBAAR**



Camera's houden plantontwikkeling Hitland in de gaten

Alles over Groenbeheer heeft twee camera's geplaatst om de ontwikkeling van groenvakken bij een bosperceel in het Zuid-Hollandse natuurgebied Hitland in de gaten te houden. Groenvakken dienen te voldoen aan een zekere functie en uit te groeien tot een eindbeeld dat vóór de totstandkoming van het ontwerp is opgesteld. De weg die leidt tot het eindbeeld kenmerkt zich door een aantal beheermaatregelen. Maar het duurt wel even voordat dat eindbeeld zichtbaar wordt, stelt het bedrijf. Om tussentijds de vinger aan de pols te kunnen houden, zijn aan de rand van een bosperceel in Hitland twee camera's geplaatst, die het proces continu filmen. De resultaten worden bekendgemaakt op de site van het bedrijf.

Bert van Helvoirt terug aan het roer

Ruim tien jaar geleden heeft Bert van Helvoirt zijn functie als algemeen directeur van Van Helvoirt Groenprojecten overgedragen aan Remco Valk. Via de eigen website laat het bedrijf nu weten dat Bert van Helvoirt opnieuw de rol van algemeen directeur op zich zal nemen. Als reden wordt gemeld dat de markt sterk is veranderd en dat dit vraagt om een nieuwe werkwijze en aansturing. De huidige directeur Remco Valk heeft het directeurschap per 8 juli overgedragen aan Van Helvoirt. Remco Valk blijft tot 1 september bij Van Helvoirt Groenprojecten in dienst en zal, na zijn vakantie in juli, zijn taken in augustus overdragen aan de nieuwe algemeen directeur. Valk gaat op zoek naar een nieuwe uitdaging.

Wetenschappers visualiseren wortels

Fysici van de Universiteit van Bonn hebben een nieuwe methode gevonden om de activiteit van boom- en plantenwortels in kaart te brengen. De wetenschappers doen dit door een röntgenfoto van de wortels van de plant te maken. Op deze manier kwamen de onderzoekers er onder meer achter dat de wortel zich verschillend zal vormen, afhankelijk van hoe actief de plant is. Zo is er bijvoorbeeld een verschil tussen overdag en 's nachts. Verder bleken ook stresssituaties zoals droogte en gebrek aan voedingsstoffen van invloed. De volgende stap die de wetenschappers willen zetten, is het testen van hun methode in de natuur, waar veel meer variabelen zijn.

Van den Berk draagt bij aan vergroening van Beijing

Van den Berk Boomkwekerijen gaat naar China. Dat laat Bjorn Kohlmann, hoofd logistiek en kwaliteitszorg bij Boomkwekerij Gebr. van den Berk B.V., weten via de social media. Kohlmann: 'Algemeen directeur Pieter van den Berk heeft vorige maand, samen met landschapsarchitect Niek Roozen, een contract gesloten met vertegenwoordigers van de lokale overheid in Beijing. In Beijing wordt hard gewerkt aan het verwezenlijken van de ambitieuze groenplannen van de stad en Van den Berk zal daar ook een bijdrage aan gaan leveren. Volgens de Chinese opdrachtgevers zijn de grootte van het assortiment, de vakkennis en de professionaliteit doorslaggevend geweest bij de keuze voor Van den Berk.'

Zoontjens Boomprojecten

Passie voor stedelijk groen

Wij zijn per direct op zoek naar nieuwe collega's:

Ervaren
European Tree Worker

Beginnend
Boomverzorger

www.zoontjensboomprojecten.nl



Uw bomen meer (dan) waard!

TREEVISION
BOOMTECHNISCH INGENIEURSBUREAU



Wittenburg 231 • 3862 EG Nijkerk • 033 245 0858
06 30 68 60 60 • info@treevision.nl • www.treevision.nl



Zorg voor bomen...

Kies een opleiding!

- **European Treeworker**
- **European Treetechnician**

Wij bieden je diverse opleidingstrajecten

- Modulaire cursussen
- BBL-trajecten
- In-company trainingen
- Diverse korte trainingen voor boomverzorgers

Informatie en aanmelding:

Helicon MB0 Apeldoorn
André Hilbrand, 06 24 67 51 22
a.hillebrand@helicon.nl

Helicon MB0 Eindhoven
Corik Geurts, 06 30 67 88 08
c.geurts@helicon.nl

helicon.nl



BOOMVERZORGER

Voor 36 uur per week

Uitvoering Werken van de
Gemeente Rotterdam



Gemeente Rotterdam

De afdeling Uitvoering Werken verzorgt, met zo'n 450 vakmensen, de integrale uitvoering van het jaarlijkse en projectmatige onderhoud van de buitenruimte in Rotterdam.

DE FUNCTIE?

Heb jij groene vingers en geen hoogtevrees? Dan is de functie van boomverzorger iets voor jou. Je komt te werken in een gemotiveerd team met 10 collega's. Je voert regulier onderhoud aan bomen met een hoogwerker. Daarnaast klim je in bomen om te snoeien en rooien met de motorkettingzaag. Je bestrijdt ziektes bij bomen door bijvoorbeeld injecties te geven. Daarnaast breng je technische constructies aan in bomen. Tevens bedien je machines als een snipperaar en hoogwerker. Klachten afhandelen, ook buiten de gezette uren behoort ook tot je taak.

VRAAG EN AANBOD?

Voor deze functie in het groen zoeken wij een flexibel ingestelde en resultaatgerichte collega met een afgeronde opleiding in de tuinbouw. Daarnaast ben je ook in het bezit van een geldig ETW diploma en een rijbewijs B en E. Inzicht en prioriteiten stellen wordt ook van je gevraagd. Kennis en affiniteit hebben met het Handboekbomen is een pré. Verder ben je in staat lichamelijk belastende werkzaamheden te verrichten en deze zorgvuldig, in een

vlot tempo samen met je collega's uit te voeren. Tevens sta je ervoor open om wacht en waakdiensten te draaien. Ben jij een persoonlijkheid die van aanpakken weet en heb je hart voor de natuur? Reageer dan. Afhankelijk van je leeftijd, opleiding en ervaring bedraagt je salaris maximaal EUR 2.452,- (schaal 5) bruto per maand op basis van een 36-urige werkweek.

MEER INFORMATIE?

Voor inhoudelijke vragen en vragen met wat betreft de sollicitatieprocedure, dan kun je contact op nemen G.W.Mengerink, tel. 06-22486765.

SOLLICITEREN?

Stuur je brief en CV naar:
Gemeente Rotterdam
Afdeling Uitvoering Werken
ir. P. Kosterlaan
3062 CD Rotterdam

of naar: gw.mengerink@rotterdam.nl



Stihl komt met modu- lair accusysteem

Stihl komt in september met een modulaair accusysteem voor particulieren. Het systeem bestaat uit vier producten: een kettingzaag, een heg-genschaar, een kantenmaaier en een bladblazer. Elke machine is beschikbaar als set met een lader en één van de twee nieuwe accu's, elk met een verschillende energiecapaciteit. Bovendien zijn de accu's compatibel met alle machines van het accusysteem. Met het systeem van Stihl is gehoorbescherming niet meer nodig en ook blootstelling aan uitlaatgassen is verleden tijd. De AK10- en AK20-accu's van STIHL zijn compatibel met alle machines van het systeem. De AK10 heeft een capaciteit van 1,6 Ah, terwijl de AK20 met een capaciteit van 3,2 Ah een dubbele looptijd heeft.

Bladblazer met accubackpack van Husqvarna

Husqvarna introduceert de bladblazer 536LiBX met accubackpack. De nieuwe Husqvarna-bladblazer 536LiBX is met slechts 2,5 kg één van de lichtste in zijn klasse. Toch worden er krachtige prestaties geleverd en dankzij het Husqvarna-accubackpack kan er een volledige dag mee gewerkt worden. De 536LiBX-accublazer heeft een zeer laag geluidsniveau. Tijdens werkzaamheden in bijvoorbeeld stadscentra, openbare ruimten of op begraafplaatsen ondervindt de omgeving nauwelijks geluids-

hinder. De nieuwe bladblazer van Husqvarna heeft cruisecontrol en is uitgerust met een boost-functie. Met de cruisecontrol zorgt de gebruiker voor de juiste luchtstroom voor regulier werk, terwijl de boost-functie extra vermogen levert om zwaarder materiaal weg te blazen. Deze verschillende blaasfuncties zijn met één druk op de knop aan te sturen. Behalve voor bedieningsgemak zorgt de slanke blaaspijp (diameter van 15,5 cm), in combinatie met het lichte gewicht, er ook voor dat het apparaat tijdens het blazen eenvoudig van hand te wisselen is.



Tekenwerende kleding zorgt voor desoriëntatie teken

Het RIVM meldde onlangs dat het aantal meldingen van tekenbeten in het eerste half jaar hoger ligt dan de jaren ervoor. Onlangs werd in enkele

teken het teken-encefalitisvirus aangetroffen. Rond deze periode wordt een piek in het aantal tekenbeten verwacht. Des te meer reden om extra alert te zijn op bescherming tegen deze beestjes. Heigo heeft daarom een folder gepubliceerd, specifiek gericht op beschermde kleding. Daarin wordt het assortiment teek-werende kleding van Rovince gepresenteerd. De kleding uit deze lijn is voorzien van een speciaal middel dat een desoriënterende werking op de teek heeft. In de folder wordt tevens informatie over teken en tekenbeten gegeven. De nieuwe folder is te vinden op de site van Heigo.





Geregistreerd taxateur Bernard Flier: 'Jaarlijkse boomschade bedraagt teveel om te laten lopen!'

Taxatiedrieluik, deel 1: aansprakelijkheidsstelling schade en schadetaxaties

Er zijn niet veel gemeenten die consequent bovenop boomschades zitten met claims, omdat men daarbij denkt aan heel veel rompslomp en een laag rendement. Uden en 's-Hertogenbosch vormen een uitzondering. Boomtaxateur en secretaris van de NVTB Bernard Flier doet op jaarbasis tientallen taxaties voor deze gemeenten: 'Hoeveel er financieel terugkomt? Te veel om te laten lopen!' Boomzorg neemt het proces met hem en de gemeente Uden door, van het vaststellen van de schade tot het beuren van financiële compensatie. 'Als je eenmaal een team op de rit hebt om schade te verhalen, gaat de rest vanzelf', aldus Flier.

Auteur: Santi Raats



Dezelfde riedel

Hoe pak je als gemeente het verhalen van boom-schade op? Het riedeltje is altijd hetzelfde. De boomeigenaar constateert schade, neemt gegevens op en zet deze door naar een geregistreerd taxateur. De taxateur maakt een rapportage en levert dit taxatierapport aan de jurist van de boomeigenaar. De jurist breidt de claim rond. Bij uitzondering is de tegenpartij het niet eens met het rapport. Dan volgt een contra-expertise. Afhankelijk van de wens van de betrokken partijen leidt dat tot een schikking, een behandeling door de geschillencommissie of een rechtszaak.

Treintje op gang krijgen

‘Demotiverend zijn gevallen van schade waarbij de veroorzaker onbekend is, zoals een doorrijder. Maar veel vaker is de veroorzaker wel bekend’, oppert Flier. ‘Bijvoorbeeld een medewerker van de aannemer, of iemand die tegen een boom is gereden waarbij de politie betrokken is. Gemeenten moeten de moeite nemen om contact te leggen met de politie om gegevens over de veroorzaker te krijgen. Bij graafschade door de aannemer, bijvoorbeeld, is het desbetreffende bedrijf verantwoordelijk voor de schade, mits dit van tevoren is vastgelegd. Bij de gemeente moet vervolgens iemand zijn die de schadegegevens inventariseert, maar ook iemand die de aansprakelijkheidsstelling verder kan afwickelen door het samenstellen van het dossier en de toezending van alle stukken. Idealiter wordt daarvoor een juridisch medewerker aangewezen. Als gemeenten wat tijd en energie stoppen in het samenstellen van een boomschadeteam, dan plukken zij daar al snel de vruchten van. Het is een kwestie van het treintje met daarin de juiste mensen laten rijden; de rest gaat vanzelf. Bij sommige gemeentes is het verhalen van boomschade zo’n vanzelfsprekendheid geworden, dat hun juridisch medewerker direct de opdracht verstrekt aan ons bedrijf.’

Hoog rendement aansprakelijkheidsstelling

Tree-O-Logic, het bedrijf van Flier, doet 40 tot 45 taxaties per jaar voor iets meer dan tien verschillende partijen. Dit betreft pakweg tien gemeenten, enkele particulieren, andere bedrijven en de provincie Gelderland. Voor gemeenten die op twee benen hinken, is de vraag bij uitstek: hoe succesvol is het indienen van schadeclaims? ‘Vorig jaar hebben we 25 taxaties gedaan voor de gemeente Uden. Daarvan heeft de gemeente er ruim 20 gecasseerd, met een gemiddeld schadebedrag van 1000 euro’, vertelt Flier. ‘Op jaarbasis is dat te veel om te laten lopen! Het is belangrijk om je te realiseren dat verzekeraars feitelijk nooit moeilijk doen

over bedragen onder de 2.000 of 2.500 euro.’

Gerard van Hoogstraten, boombeheerder bij de gemeente Uden: ‘De procedure is eenvoudig: ik krijg via collega’s, via Click News of via de media binnen dat ergens schade is veroorzaakt. Ik ga erheen en neem de schade op. Die zet ik door naar Tree-O-Logic. Binnen veertien dagen krijg ik een taxatierapport van Flier. Dat stuur ik weer door naar de afdeling financiën, waar de administratie de schadeclaim verder afhandelt. Het geld dat terugkomt, wordt in een bomenfonds gestoken. Daarvan herplanten we daarvan een boom, ter compensatie van de beschadigde boom. Het is bij schadeclaims belangrijk dat de procedure snel verloopt. Dat hangt voor een groot deel ook af van het bedrijf waarmee je als gemeente werkt. Wij verhalen al vijf jaar schade; sinds twee jaar met resultaat, omdat Flier er fanatiek bovenop zit. Binnen veertien dagen krijgen we bericht van Tree-O-Logic. Door deze snelheid kom je als gemeente geloofwaardig over bij de veroorzaker, niet als deze na een jaar nog de rekening in de bus krijgt.’

Geregistreerde taxateurs

‘De garantie op een kwalitatief goede taxatie is groter als je in zee gaat met een geregistreerd taxateur’, zegt Flier, zelf secretaris van de NVTB. ‘Het niveau van NVTB-taxateurs is hoog. Allereerst als het gaat om integriteit en onafhankelijkheid, maar ook op het gebied van kennis van het vak en van het rekenmodel. Door deze hoge kwaliteit is de contra-expertisegevoeligheid laag. Dat is een van de hoofddoelstellingen van de NVTB. Met andere woorden: dan is de kans het grootst dat er geen speld tussen de argumentatie van het boomtaxatierapport te krijgen is.’

Wil een taxateur zich aansluiten bij de vereniging, dan moet hij zich opgeven bij het secretariaat. Vervolgens krijgt hij een object toegewezen dat hij moet taxeren. Daarvan maakt hij een rapportage, die hij opstuurt en die wordt beoordeeld door de vaktestcommissie. Die commissie is drie-hoofdig. De rapportage wordt beoordeeld op de onderdelen vakkennis, rapportagetechniek en berekening. De kandidaat moet het rapport voor deze commissie verdedigen. Slaagt de taxateur voor de vaktest, dan is hij aspirant-lid van de NVTB en mag hij deelnemen aan de vergaderingen. Het aspirant-lid krijgt een mentor toegewezen en moet minimaal vijf taxaties voorleggen aan de mentor ter goedkeuring. De mentor doet verslag en geeft advies over de aspirant-taxateur aan het bestuur. Als de taxateur eenmaal volledig NVTB-lid is, wordt er eenmaal in de twee jaar een willekeurig taxatierapport bij hem opgevraagd door de vak-

testcommissie, om de kwaliteit te handhaven. Ook moeten leden van de vereniging minimaal 100 punten per jaar behalen, door actief te taxeren en door workshops en vergaderingen over de laatste ontwikkelingen en richtlijnen bij te wonen. Als een rapport van een geregistreerd taxateur niet voldoet aan het gewenste niveau, dan moet hij het jaar erop een ander rapport overleggen. Blijft hij kwakkel, dan gaat er weer een mentor meelopen. Als er geen verbetering zichtbaar is, krijgt de NVTB-taxateur een officiële waarschuwing. Helpt dat niet, dan wordt het lid geroyeerd uit de taxatievereniging.

Niet alle schadegevallen kunnen op dezelfde manier bekeken worden

Taxatiemethoden

Niet alle schadegevallen kunnen op dezelfde manier bekeken worden. In het geval van schade aan fruitbomen, bijvoorbeeld, moet men de marktwaarde of handelswaarde inzichtelijk krijgen. Het ‘rekenmodel boomwaarde’ van de NVTB voorziet niet in berekeningen van de economische waarde. Een andere taxatiemethode is nodig wanneer een boom onherstelbaar is beschadigd, maar wel in dezelfde maat kan worden teruggeplant. Dan moet de vervangingswaarde worden berekend: wat kost het om een nieuwe, zelfde soort boom van vergelijkbare grootte terug te planten? En tot slot kan men in alle andere gevallen het rekenmodel boomwaarde van de NVTB toepassen. Dat geeft antwoord op de vraag: wat kost het om een vergelijkbare boom op deze locatie te planten? Aan de hand daarvan wordt door de taxateur het schadebedrag berekend.

Schadecategorie: verlies van functioneel weefsel

De geregistreerd taxateur bepaalt de omvang van de schade op basis van de NVTB-richtlijnen. Voor

Houtrot, zwammen & bomen

Een training om parasitaire houtrotschimmels te herkennen om de mogelijke gevolgen voor bomen te kunnen inschatten. Leerdoelen zijn herkenning van de meest voorkomende zwamaantastingen aan bomen, inzicht in verschillende soorten houtrot en de gevolgen voor boomveiligheid inschatten.

9 punten ETW hercertificering

Mycological Tree Assessment (MTA)

Gerrit Jan Keizer laat u kennis maken met het boomsoort eigen ecosysteem. Hierbij wordt het aan de boom gebonden ecosysteem behandeld met de uniek aan de boom gebonden relaties met honderden, soms wel duizenden organismen. Bovendien krijgt u het boek van G.J. Keizer, 'De verborgen Boom' cadeau!

9 punten ETW hercertificering

NIEUW!! 2-daagse masterclass MTA (incl. handboek MTA!)

In de cursus leert u aan de hand van het nieuwe handboek om verbanden te leggen en in een vroeg stadium symptomen te herkennen van ontbrekende of versturende factoren in de dynamiek van het boomsoort eigen ecosysteem. In de middag wordt tijdens een veldexcursie het werken met het handboek MTA in de praktijk gebracht.

18 punten ETW hercertificering

Overzicht 2016	Noord (Assen/Roden)	Midden (Baarn)	Oost (Deventer)	Zuid (Vught)	Prijs	Contact
HOUTROT	29 sept & 10 okt	4 & 13 okt	7 & 17 okt	30 sept	€ 250,-	www.expedio-arbori.nl info@expedio-arbori.nl
MTA	30 sept & 11 okt	5 & 14 okt	10 & 18 okt	3 okt	€ 365,-	www.boom-kcb.nl info@boom-kcb.nl
MASTERCLASS	12 & 13 okt	24 & 25 okt	27 & 28 okt	20 & 21 okt	€ 645,-	



RootBarrier® RootPanels® Rib

Verhindert schade aan bestrating door boomwortels

RootBarrier B.V. heeft een nieuw modulair wortelgeleidingssysteem ontwikkeld met als basis de RootBarrier® RootPanels® Rib. Deze RootBarrier® RootPanels® Rib zijn van HDPE 2mm gemaakt. Door dit systeem worden de wortels gecontroleerd naar beneden geleid om daarna onder de RootBarrier® RootPanels® Rib alsnog horizontaal verder te kunnen groeien.

Eigenschappen

- Zeer stevig om de worteldruk op te vangen
- Flexibel genoeg om lineair, rondom en als vierkant gebruikt te worden
- Verschillende hoogtematen, echter altijd 220cm lengte per RootPanel®
- Eenvoudig aan elkaar te verbinden met behulp van schroeven

Voor meer informatie en voor een passende offerte kunt u ons bereiken op telefoonnummer 0 320 215 805 of per email aan sales@rootbarrier.nl of bezoek onze website www.rootbarrier.nl.

RootBarrier B.V. | T 0 320 215 805 | sales@rootbarrier.nl | www.rootbarrier.nl | Nikkelstraat 5, 8211 AJ Lelystad

Soms zijn directe maatregelen nodig om verdere schade te voorkomen

de schaderapportage bestaat een NVTB-sjabloon met NVTB-logo, dat verplicht moet worden gebruikt door de taxateur. 'De meest voorkomende schade is het verlies van functioneel weefsel (deelschade). De taxateur kijkt hierbij naar het percentage volumeschade; dat gebeurt zowel bij vernieling aan de bast als aan de wortels of de kroon. In het geval van bast schade is de vraag: hoeveel procent van de omtrek is beschadigd? Dit schadepercentage komt overeen met een bepaald verlies van functioneel weefsel. Het verlies van functioneel weefsel bepaalt vervolgens het percentage van de waardevermindering. Als het schadepercentage tien procent bedraagt, dan is het schadebedrag tien procent van de actuele boomwaarde.'

Schadecategorie: vervroegde uitval en risico van uitval

Daarnaast kan een taxateur meerdere vormen van schade constateren. Er bestaat bijvoorbeeld schade in de vorm van risico op vervroegde uitval van de boom binnen vijf jaar. In dat geval wordt de boom beschouwd als onherstelbaar beschadigd en wordt het schadebedrag berekend door de actuele boomwaarde te berekenen. Ook is er risico op uitval, in de categorieën 'waarschijnlijk' of 'zeer waarschijnlijk'. De boom zal dan zijn oorspronkelijke leeftijd niet halen. Omdat het niet altijd zeker is hoe een boom op schade reageert aangezien het een levend organisme is en herstel op lange termijn niet uitgesloten mag worden, geldt een advies van grote terughoudendheid in het toekennen van vervroegde uitval na 25 jaar, maar ook voor het toekennen van risico op uitval.

Schadecategorie: directe behandelingskosten en verhoogde beheerkosten

Soms zijn directe maatregelen nodig om verdere schade te voorkomen of te beperken, zoals wondbehandeling, eenmalige snoeiactiviteiten, een eerste schade-inspectie, een stabiliteitsonderzoek of verkeersmaatregelen. Het ook zijn dat de veiligheid in het geding komt door de schade. Dan moet de frequentie van de boomveiligheidscontroles worden opgevoerd van eenmaal per drie jaar naar bijvoorbeeld eenmaal per jaar.

Schadecategorie: bijkomende kosten

Bijkomende kosten zijn kosten die voortvloeien uit het schadegeval, bijvoorbeeld kosten van de beheerder voor melding en registratie, kosten

voor juridische bijstand, taxatiekosten en overige kosten. Deze worden in de meeste gevallen niet opgenomen in het schaderapport, maar separaat door de schadelijgende partij opgevoerd. Met deze bijkomende kosten maakt de boomeigenaar de claim compleet.

Contra-expertise

Op een taxatie kan een contra-expertise volgen door een taxateur die door de aansprakelijk gestelde partij is ingeschakeld. 'Dat kan altijd en daar houdt een taxateur rekening mee. Maar een goede taxateur hoeft zich daar geen zorgen over te maken. Hij houdt zich aan de richtlijnen van de NVTB, is onafhankelijk en neemt redelijkheid en billijkheid in acht tijdens het werk. Alleen diegenen die er zo veel mogelijk uit willen halen voor hun opdrachtgever of die de richtlijnen verkeerd toepassen, vallen door de mand. Hun argumenten kunnen aangevochten worden; in het geval van een geschil kunnen ze door de geschillencommissie in het ongelijk worden gesteld. De geschillencommissie geeft dan het bindende advies dat het rapport van de andere partij gevolgd moet worden.'

Het maken van de juiste keuzes blijft mensenwerk. 'Soms komt het eindbedrag van een taxatie niet overeen met het gevoel dat ik heb over de situatie die ik bij de boom heb gezien. Die antenne, dat fingerspitzengefühl moet doorlopend aan staan; je moet je ervan bewust zijn dat de berekening niet altijd overeenkomt met de praktijk. Daardoor moeten gemaakte keuzes soms bijgesteld worden. Ik zeg soms, maar eigenlijk doe ik dat doorlopend. Bij het taxeren maak je gebruik van prachtige richtlijnen en een mooi rekenmodel, maar je moet ze zelf toepassen en daarbij je gezonde verstand, je vakkennis en je intuïtie blijven gebruiken.'



Bernard Flier



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6055



Particulier verplicht tot logboek voor boom?

Advocaat van particulier vraagt CROW om uitleg

Mijn relatief rustige vrijdagmiddag werd onlangs opgeschrikt door een telefoontje van een advocaat. Zijn cliënt, een particulier, zou in de problemen kunnen komen door 'mijn' Richtlijn boomveiligheidsregistratie. Ik schrok; dat was toch niet onze bedoeling geweest?

Daarop volgde al snel de vraag: 'Geldt de richtlijn inderdaad ook voor particulieren?'

Auteur: Ceciel van Iperen



3 min. leestijd

ACTUEEL

Hogere eisen voor professionele boomeigenaar

Gelukkig was die vraag snel te beantwoorden. Kort samengevat vereist de rechter zorgvuldigheid, maar de eisen aan een professionele boomeigenaar zijn duidelijk hoger dan die aan een particuliere boomeigenaar worden gesteld. Onze CROW-richtlijn is bedoeld voor de professionele boomeigenaar.

Dit zijn de gemeenten, provincies, waterschappen, Rijkswaterstaat, Defensie, Staatsbosbeheer, natuurbeheerorganisaties, landgoedeigenaren en de grotere particuliere terreineigenaren. De kleinere particuliere boomeigenaar heeft dezelfde 'zorgplicht' als bovengenoemde organisaties, maar in de praktijk wordt van deze boomeigenaar minder verwacht dan van de deskundige boomeigenaar. De richtlijn is daarom niet van toepassing op de kleinere particuliere boomeigenaar.

Op grond van artikel 6:162 is een boomeigenaar aansprakelijk voor schade veroorzaakt door de boom als de te besteden zorg voor de boom onvoldoende is geweest

Grenzen van redelijkheid

Hoef je dan niets te doen als particulier? Als jouw boom op een zodanige plaats staat, dat hij bij omvallen of bij uitbrekende takken schade kan veroorzaken aan personen, objecten of goederen, is het je 'plicht' om ervoor te zorgen dat dit niet gebeurt, binnen de grenzen van de redelijkheid. Dat laatste is een ruim begrip en hangt af van verschillende factoren. Zo af en toe controle door een deskundige, of een deskundige snoeibeurt, zijn maatregelen die aan te bevelen zijn. Ook is het verstandig om dergelijke acties uit te laten voeren als je zelf denkt dat er gebreken kunnen zijn aan de boom. Je ziet bijvoorbeeld zwammen op de stam of dode takken in de kroon of de boom komt niet meer in het blad. Ook als je door anderen wordt gewaarschuwd over dit soort zaken, is het verstandig deskundig advies te vragen.

Registratie is krachtig bewijs

Overigens is ook een professionele boomeigenaar wettelijk gezien niet verplicht boomgegevens te registreren volgens de CROW-richtlijn. In ons rechtssysteem bepaalt de rechter namelijk of de eigenaar heeft bewezen dat hij aan zijn 'zorgplicht' heeft voldaan. Alleen is het natuurlijk wel zo dat een goede registratie zeer krachtig bewijs is in de procedure. En met de registratie volgens een landelijk geaccepteerde standaard, zoals de Richtlijn boomveiligheidsregistratie, kan de boomeigenaar netjes aantonen dat er sprake is van systematische controle, dat de vereiste controles zijn uitgevoerd en dat de noodzakelijke gegevens zijn vastgelegd.

Aansprakelijk voor schade

Het begrip 'zorgplicht' staat overigens niet letterlijk in het Burgerlijk Wetboek. Deze plicht komt voort uit de rechtspraak aangaande artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek over onrechtmatige daad. Op grond van dit artikel is een boomeigenaar aansprakelijk voor schade veroorzaakt door de boom als de te besteden zorg voor de boom onvoldoende is geweest.

Jurisprudentie laat zien dat boombeheerders zoals gemeenten, waterschappen, provincies of andere grootgrondbezitters met openbaar toegankelijk terrein, geacht worden om al het redelijke te ondernemen om ervoor te zorgen dat hun bomen geen schade veroorzaken. De mate van redelijkheid wordt bepaald door algemeen beschikbare kennis, de stand van techniek, de effectiviteit van maatregelen in relatie tot de kosten, en de omvang van de mogelijke schade of het letsel.

Omdat dit lastige materie is, is er om de Richtlijn boomveiligheidsregistratie gevraagd.

Dat de toepassing ervan zich soms uitstrekt naar particulieren die er niet aan hoeven te voldoen, getuigt van de noodzaak tot duidelijkheid.

Met deze richtlijn hebben wij het in ieder geval voor de professionele boombeheerder geregeld. En de particulier? Die kan zich wenden tot professionals, zoals de European Tree Technicians bij boom-verzorgingsbedrijven, groenverzorgers en hoveniersbedrijven.

Ceciel van Iperen, projectmanager Beheer Openbare Ruimte en Infrastructuur, schreef deze blog op de website van CROW: www.crow.nl.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6059



Ceciel van Iperen



Gloudemans (Veghel): ‘Wij frezen tot tien meter per uur; deze machine duizend per dag!’

Snelle en nette oplossing voor wortelopdruk op lange stukken

In Duitsland legde hij al heel wat kilometers af, in Nederland heeft hij tot nu toe twintig projecten gedraaid: de RootSolutions RS 1000.

In Heeswijk-Dinther was hij op 10 mei aan de Gouverneursweg bezig met het zetten van wortelschermen. Boomzorg nam een kijkje.

Auteur: Santi Raats



5 min. leestijd

ACTUEEL

De RootSolutions RS 1000 doet alles in één werkgang en is daarmee ongeëvenaard snel: rechtdoor én in bochten frezen door grond en wortels heen, wortelscherm plaatsen, sleuf opvullen met grond en de grond verdichten. Dat gaat niet zonder slag of stoot; om de 1000 meter moeten de freestanden worden vervangen, want dan zijn ze versleten door de steenslag. De frees graaft 75 cm diep. Het wortelscherm steekt daar een paar centimeter bovenuit, anders zoeken wortels alsnog hun weg boven het wortelscherm uit. Drie stampers drukken, na de plaatsing van het wortelscherm tegen de vaste kant waar de bomen staan, de grond meteen weer aan. Op drie niveautreden wordt de grond verdicht.

Wortelscherm essentieel

Eric van Oss van Greenmax, die de wortelschermen levert: 'Een wortelscherm zetten is essentieel om wortels tegen te houden. Als je alleen met een zaag 35 cm diep langs fietspaden zaagt met een wortelfrees en je legt geen scherm neer, dan legt de boom binnen de kortste keren opnieuw wortels neer op de plek waar je ze niet wilt hebben.' Ren Lagerweij, ETW/ETT'er bij aannemer BTL Bomendienst: 'Ter compensatie legt hij dan zelfs een veelvoud van wortels neer als reactie. Dan moet je eenmaal in de twee jaar ingrijpen.'

Zelf wortelscherm zetten

Mari Gloudemans en Joop van den Broek van

de gemeente Veghel kijken geïnteresseerd toe. Gloudemans: 'Wij graven de gleuven voor onze wortelschermen nu handmatig met graafmachientjes. Dat doen we wanneer straten toe zijn aan renovatie. Het nadeel van handmatig werken is dat we kort aan de bestrating werken met onze graafmachientjes. Dat is een heel gedoe. Deze machine werkt veel sneller en is compacter. Met ons kraantje graven wij vijf tot tien strekkende meter per uur voor een wortelscherm en moeten we daarna ook nog de grond met onze schoenen aanstampen. De RootSolutions RS 1000 zet bijna duizend meter wortelscherm op een dag!' Jos de Looijer van de gemeente Landert herkent het probleem: 'Het werk neemt bij ons ook veel

Eric van Oss, Greenmax:
'Zonder wortelscherm
keren de wortels binnen
de kortste keren weer terug,
in veelvoud'



Jan Koelstra, hoofd uitvoering BTL Bomendienst



Boombeheerder Jos de Looijer, gemeente Landert



Ren Lagerweij, projectleider ETT BTL Bomendienst



Boombeheerders Mari Gloudemans en Joop van den Broek, gemeente Veghel

HEMOS

bosfrezen
stobbenfrezen
takkenslagmachines

Mosterman Machines BV
Tel. 06 466 02500
www.hemos.nl

onkruidbestrijding
MET 100%
HEET WATER

Chemievrij

Alles zit erop. Nu u nog!

De duurzame en chemievrije oplossing
voor onkruidbestrijding

- Milieuvriendelijke onkruidbestrijding
- Sensor gestuurd dus zeer effectief en efficiënt
- Veilig en schadevrij werken
- Laagste TCO in de markt!



WAVE WEED CONTROL

0318 - 469 799 | info@waveonkruidbestrijding.nl
www.waveonkruidbestrijding.nl

All things considered the best in weed control.



01RootSolutions RS 1000 wortelfrees BTL Greenmax

ruimte in: graafmachine, trekker en machine om scherm te zetten. Alles ligt overhoop. Deze grote wortelschermzetter geeft weinig overlast. Ten eerste doordat het snel gebeurt, maar ook doordat je er met de fiets gewoon langs kunt. Hij werkt alles zelf direct netjes af. Wij hebben vooral wortels te frezen langs fietspaden in het buitengebied waar het drukker is door vele inritten. We zouden daar het asfalt kunnen ophogen voordat we de wortelfrees met worteldoek inzetten, maar dan moeten we de inritten ook verhogen.'

Kosten

In Heeswijk-Dinther hebben ze onlangs gewoon asfalt over het fietspad gedraaid, zonder de toplaag met wortelopdruk eraf te frezen. De kosten van het aanbrengen van een scherm was goedkoper dan de hele asfaltlaag eraf te halen. De RootSolutions RS 1000 kost 20 euro per strekkende meter exclusief aanvoerkosten vanuit Duitsland. Vanaf 400 à 500 strekkende meter wordt bewerking met deze machine pas rendabel door de opstartkosten. Wanneer men bij het graven veel kabels en leidingen zou doorsteken, is inzet niet rendabel. Dit is een van de redenen waarom de RootSolutions RS 1000 in Duitsland vele malen vaker wordt ingezet dan in Nederland. In Duitsland liggen overal grote kabelgoten in de grond. Dat is allemaal veel beter gestructureerd. De RootSolutions RS 1000 staat daar standaard in bestekken.

Kabels en leidingen

Jan Koelstra, hoofd uitvoering van BTL Bomendienst: 'In Nederland moet men aan geschikte inzetlocaties denken, zoals kilometers-lange fietspaden met wortelopdruk. Aan te raden is om vooraf een inventarisatie te maken van kabels, leidingen en beworteling. Daarna moet de buitensituatie bekeken worden, om in te schatten op hoeveel afstand er moet worden gegraven per boomsoort ten opzichte van de fietspaden. Als je dat niet goed voorbereidt, dan pak je op 65 centimeter diepte de stabiliteitswortels van de nabij liggende boom. Die valt dan om bij storm. Daarnaast doen wij tegenwoordig een gps-Klic-melding via een app op onze smartphone.'

Brandschoon

Binnen een mum van tijd is de RS 1000 met zijn Duitse begeleider het aanwezige publiek een behoorlijk eind voorbij gereden. Op de achtergrond waar de wortelschermfrees zojuist is langs gekacheld, pronkt Kasteel Heeswijk in zijn lommerijke omgeving. Meteen weer klaar voor een mooie foto, want de frees heeft het fietspad brandschoon achtergelaten.



Fietsers en wandelaars kunnen gewoon gebruik blijven maken van het pad. De freesmachine laat de boel direct netjes achter



Gps-Klic-melding via app op smartphone



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6056

DE HUSQVARNA ACCU VOORDELEN



**NIEUWSGIERIG?
VRAAG VANDAAG NOG
EEN ACCU DEMO AAN BIJ
UW HUSQVARNA DEALER!**

www.husqvarna.com/nl



ÉÉN ACCU

Een accu voor alle machines,
efficiënt en eenvoudig in gebruik.



KOSTENBESPAREND

De hogere aanschafprijs van een
accumachine is snel terugverdiend
omdat u geen benzine meer hoeft te
kopen. Op de lange termijn
bespaart u dus veel geld.



GEEN DAMPEN, MINDER LAWAAI

Voor stiller en aangenamer werken.
Op elk moment van de dag.



SCHADUW



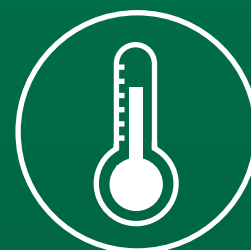
ZIEKTE & PLAGEN



BIODIVERSITEIT



WATEROVERLAST



URBAN HEAT

PLANT EENS WAT VAKER EEN ANDERE BOOM



DONDERDAG 13 OKTOBER
BOOMKWEKERIJ UDENHOUT



DONDERDAG 13 OKTOBER
BOOMKWEKERIJ UDENHOUT



Henry Kuppen
Dagvoorzitter

Donderdag 13 oktober organiseren de vakbladen Boomzorg, Stad + Groen en Boom in Business voor de zesde keer de Boom Innovatie Dag. Tijdens deze dag wordt een mengelmoois van onderwerpen behandeld: ontwikkelingen op het gebied van bomen, planten en heesters, techniek, informatietechnologie en beheer en onderhoud. De dag wordt dit jaar gevuld met elf sprekers. Zes van hen zijn ambassadeurs voor de inspiratiebomen die de afgelopen periode in vakbladen Boomzorg en Boom in Business de revue passeerden.

PROGRAMMA

09:30	Ontvangst: thema Plant eens een andere boom
10:15	Opening Boom Innovatie Dag door Henry Kuppen Welkomstwoord Martien Mantje, directeur Boomkwekerij Udenhout
10:20	Henry Kuppen Plant eens een andere boom
10:40	Inspiratieboom x <i>Sycoparrotia semidecidua</i> Thijs Kruiver
10:45	Inspiratieboom <i>Ulmus laevis fladderiep</i> Johan Canoot
10:50	Wolfgang Holz De Helmondse methode
11:10 - 12:00	Demonstraties en proeven en kleine lunch
12:00	Harro de Jong Over autistische steden
12:20	Inspiratieboom <i>Ostrya carpinifolia</i> Wolfgang Holz
12:25	Inspiratieboom <i>Eucommia ulmoides</i> Martin Tijdgat
12:30	Jaap Smit Diversiteit moet je doen
12:50	Inspiratieboom <i>Populus x canadensis 'Marilandica'</i> Henry Kuppen
12:55	Inspiratieboom <i>Acer monspessulanum</i> René Priem
13:00 - 14:00	Demonstraties en proeven en kleine lunch
14:00 - 14:20	Hans Kaljee Diversiteit binnen het iepensortiment
14:20 - 14:30	Uitreiking/ bekendmaking van de winnende inspiratieboom
14:30 - 15:30	Demonstraties en proeven en afsluitende borrel

BOOMINNOVATIEDAG.NL



vanBerkel



TGS

DOLMAR

VAN HELWOUT



VOS

Boomschier

Wijtmans

boomkwekerij

W. DERTHACHT

Kootenier BV

GREENMAX

Helicon

INFO GROEN

Kuppen

NATIONALE BOOMERSBANK

W. DERTHACHT

W. DERTHACHT

W. DERTHACHT

W. DERTHACHT

PLANT EENS WAT VAKER EEN ANDERE BOOM

LEZINGEN



Wolfgang Holz

*Landschapsarchitect
gemeente Helmond*

DE HELMONDSE METHODE

De gemeente Helmond heeft een standaard voor straatbomen opgesteld. Als gevolg daarvan plant zij in principe alleen nog maar bomen in open grond. Dat betekent minder bomen in aantallen, maar wel kansrijker en duurzamer.



Henry Kuppen

Terra Nostra

PLANT EENS EEN ANDERE BOOM

Dagvoorzitter Kuppen ondervraagt een aantal beheerders en architecten naar de succesfactor achter diversiteit van aanplant:

- Thor Hendriks, Buro Bol
- Henry van Blitterwijk, gemeente Houten



Harro de Jong

*Landschapsarchitect
Buro Harro*

OVER AUTISTISCHE STEDEN

Landschapsarchitect Harro de Jong ergert zich aan het zoveelste nietszeggende bosje dat rondom steden wordt aangeplant. Die gebieden zouden beter toegankelijk moeten worden gemaakt en daar zou geld in gestoken moeten worden: 'Steden moeten gebruikmaken van wat het landschap te bieden heeft.'



Jaap Smit

Senior adviseur Cobra

DIVERSITEIT MOET JE DOEN

Jaap Smit heeft voor een aantal beheerders zogenaamde inspiratielijsten opgesteld. Doel hiervan is aannemers en beheerders concrete en voor de situatie onderbouwde suggesties te geven voor boomkeuze.



Hans Kaljee

*Hoofdstedelijk
bomenconsulent
Gemeente Amsterdam*

DIVERSITEIT BINNEN HET IEPENSORTIMENT

Amsterdam heeft naam gemaakt met haar uitgebreide sortiment iepen. Hoofdstedelijk bomenconsulent Hans Kaljee beschrijft hoe hij diversiteit binnen dit sortiment nastreeft door het door elkaar planten van iepensoorten in het Havengebied, IJburg en de Plantage Middenlaan.



Thijs Kruiver
x Sycoparrotia semidecidua

Het bastaardbroertje van Parrotia gaat op voor de titel 'inspiratieboom'.



Johan Canoot
Ulmus laevis fladderiep

Een mooie natuurlijke boom en niet zo'n stijve hark, waar boomkwekerijen vol mee staan.



Henry Kuppen
Populus x canadensis 'Marilandica'

Een karakteristieke stokoude baas, leunend in de wind.



Wolfgang Holz
Ostrya carpinifolia

Bijna een dubbelganger van haagbeuk, maar dan spannender en transparanter.



Martin Tijdgat
Eucommia ulmoides

Een klimaatboom die goed tegen zowel vocht als droogte kan!



René Priem
Acer monspessulanum

Haal een stukje Montpellier de stad in.



**WAT IS VOLGENS JOU DE
INSPIRATIEBOOM VAN 2016?**

STEM MEE!
BOOMINNOVATIEDAG.NL



LOCATIE
BOOMKWEKERIJ UDENHOUT
SCHOORSTRAAT 23
5071 RA UDENHOUT



In 2015 aangeplante bomen aan de Waal te Nijmegen.

‘We hebben dikkere bomen geplant; ook die worden gesloopt’

**Vandalisme bij jonge aanplant frustreert de beheerder.
Maar een echte oplossing lijkt niet voorhanden**

Door de jaren heen zijn op de website van Boomzorg herhaaldelijk gevallen van boomvandalisme gemeld. Harde cijfers zijn er niet, maar het lijkt erop dat het vaker voorkomt in het buitengebied, waar vandalen redelijk ongestoord te werk kunnen gaan. Daarin zit meteen de crux: het gebrek aan ooggetuigen en daarmee bewijslast. Dat maakt het een lastig op te lossen en te voorkomen situatie.

Auteur: Kelly Kuenen



Masja van Ingen



Dirk Doornenbal

‘Je moet iemand op heterdaad betrappen, wil je voldoende bewijslast hebben’

West Maas en Waal is een van de gemeenten die te maken kregen met vernielingen. Verdeeld over twee incidenten werden hier maar liefst 144 jonge bomen vernield. De gemeente deed aangifte van het incident, maar dat leverde weinig resultaat op. Hoewel goed zichtbaar was dat de vandalen een bepaalde route hadden afgelegd, ontbrak het belangrijkste puzzelstukje: hard bewijs. ‘Helaas pindakaas’, aldus Masja van Ingen, groenbeheerder bij de gemeente. ‘Je moet iemand op heterdaad betrappen, wil je voldoende bewijslast hebben. Als je dat niet hebt, dan lukt het niet om een

dader aan te wijzen.’ Bovendien blijft het gissen naar de beweegredenen van die dader. Zo rees bij de gemeente West Maas en Waal ook even de vraag of iemand boos was op de gemeente, of dat de gemeente wellicht iets verkeerd had gedaan. Ze riep getuigen op zich te melden, maar de kans dat iemand de daad gezien had was klein. De bomen bevonden zich in de polder, met slechts hier en daar een woonhuis.

Van Ingen: ‘We besloten de vernielde bomen te vervangen. De bomen die een vervangende top leken te krijgen, bleven staan; de overige exemplaren werden vervangen door bomen in dezelfde maat, 12-14 à 14-16.’ De gemeente liet de werkzaamheden uitvoeren door de eigen groendienst, waardoor de kosten beperkt bleven, vertelt Van Ingen. ‘Maar je krijgt toch te maken met loonkosten voor de gemaakte manuren, het huren van een kraantje en een snoeibeurt – die bij de eerdere boompjes al was uitgevoerd.’ Mogelijk heeft de nodige media-aandacht ervoor gezorgd dat de daders goed hebben kunnen nadenken over hun daad, vertelt Van Ingen. Vooralsnog bleef het op deze locatie bij dit incident.

Ook gemeente Berg en Dal (tot voor kort gemeenten Groesbeek, Ubbergen en Millingen aan de Rijn) heeft met regelmaat te maken met vernieling van jonge aanplant. Middels media-aandacht probeert de gemeente inwoners bewust te maken van vandalisme, zo vertelde groenbeheerder Wouter van de Lest twee jaar geleden aan Boomzorg. ‘Het

komt nog steeds voor dat jonge bomen afgebroken worden’, vertelt Van de Lest nu. ‘Dit gebeurt vooral langs de uitgaansroute. We hebben zelfs dikkere bomen 20-25 geplant, maar ook die worden gesloopt. Wat je ook ziet, is dat inwoners een boom nabij hun woning of perceel beu zijn. Ze vragen dan om de boom stevig te snoeien of te kappen. Niet in alle gevallen is dat mogelijk. Helaas hebben wij moeten constateren dat bewoners in enkele gevallen zelf actie ondernemen. Het pellen/schillen van bomen gebeurt ook regelmatig. Waarom dit gebeurt is niet duidelijk. Wel zijn we er achter dat kinderen dit doen.’

Berg en Dal is er enkele malen in geslaagd een dader aan te wijzen. Sociale controle, en waar mogelijk een samenwerking met politie en jongerenwerkers, speelt voor de gemeente een belangrijke rol in de aanpak. Een voorbeeld hiervan is sociale controle middels een buurtpreventieteam. In een park langs een uitgaansroute ondervindt de gemeente veel hinder van vandalisme door uitgaansjeugd. Patrouilleren met inwoners levert hier goede resultaten op en lijkt er zelfs voor te zorgen dat de schade afneemt. Onlangs werden twee jongeren in de kraag gevat. Van de Lest hoopt dat dit dusdanig indruk op de twee heeft gemaakt, dat ze het niet in hun hoofd halen een dergelijke actie nogmaals uit te voeren.

De gemeente hoopt dat vergelijkbare initiatieven er ook op andere plekken voor zorgen dat de overlast afneemt. Dat is niet overal even gemakkelijk te



4 min. leestijd



Wouter van de Lest



'We zien dat vooral jonge aanplant langs de disco-route worden vernield'

realiseren. Het betreffende buurtteam bevat enkele fanatieke inwoners die het voortouw nemen, vertelt Van de Lest. Daarnaast zijn er goede afspraken gemaakt met deze groep. Dat resulteert erin dat, wanneer een van de leden een incident meldt, de politie vrij snel ter plekke is. 'Op deze manier voelen buurtbewoners zich serieus genomen, wat ze weer stimuleert in hun werkzaamheden.' Van de Lests verhaal toont dat er mogelijkheden liggen op het gebied van burgerparticipatie. Wellicht is die burger wel onmisbaar in dit verhaal, want veel verder dan een aangifte lijkt het bij de meeste incidenten niet te komen. De boomadviesbureaus die Boomzorg sprak, lijken weinig in aanraking te komen met dergelijke incidenten. Dirk Doornenbal, directeur van de Nationale Bomenbank: 'Wij hebben niet zo veel te maken met

vernietiging van jonge aanplant, met uitzondering van één standaard situatie: de aanplant van bomen (rij/laan) langs een discoroute of een vergelijkbare locatie. Daarbij hebben meerdere beheerders de ervaring dat bomen geknakt worden als ze te klein aangeplant zijn. Het betreft dan bomen met een stamomvang tot circa 18-20 centimeter. Daarom wordt er voor dit soort routes bewust gekozen voor bomen met een minimale stamomvang van 20-25 centimeter. Al bieden dikkere bomen ook geen garantie. Ik heb weleens meegemaakt dat iemand vanuit het café een net geplante dikke etagelinde ringde met een zaadje.'

'In Amsterdam, waar wij hoofdzakelijk actief zijn, hebben we eigenlijk amper te maken met vandalisme', vertelt ook Michel Weenink, uitvoerder bij Pius Floris. 'In theorie kan de taxatieafdeling gevraagd worden een schaderapport op te maken, maar in de praktijk gebeurt dat amper. Als bomen beschadigd raken, komt dat vooral door onwetendheid, bijvoorbeeld schade door fietsen of auto's. Ik vermoed dat beheerders, omdat jonge bomen goedkoper zijn, er al snel voor kiezen de boom te vervangen door een nieuw exemplaar, in plaats van in de bestaande boom te investeren. Bovendien: zie maar eens een dader aan te wijzen.' In Amsterdam worden altijd vrij grote jonge bomen geplant, minimaal maat 35-40, meestal 50-60. 'Dat is ook om ervoor te zorgen dat de bomen bestand zijn tegen de vele evenementen die in de stad worden gehouden.'

Dit artikel is geschreven op basis van een steekproef. Vakblad Boomzorg komt daarom graag in aanraking met gemeenten die een efficiënte aanpak hebben gevonden voor het voorkomen van schade en/of het verhalen van de kosten, en die hun verhaal willen delen met anderen. Reacties zijn welkom via kelly@nwst.nl.

Hufterproof bomen?

Kun je daarnaast bij de aanplant nog rekening houden met bepaalde materialen om de bomen meer hufterproof te maken? Sommige bedrijven bieden een productsortiment om bomen te beschermen, maar specifiek voor jonge bomen zijn deze vaak niet. Greenmax, gespecialiseerd in groeiplaatsinrichting, heeft onder meer producten ter voorkoming van maai- en vraatschade. 'Ik heb eigenlijk nooit vraag naar producten om schade aan bomen door vandalisme te voorkomen', vertelt Marco Brouwers. 'Misschien omdat het toch om incidenten gaat, waarbij beheerders de vernietiging op de koop toe nemen. Het lijkt mij ook heel lastig voor een groenbeheerder om in te schatten welke jonge bomen preventief tegen vandalisme beschermd moeten worden.'



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6058



Het geslacht *Chamaecyparis* is een heel bijzonder wintergroen geslacht, dat veel meer toegepast kan worden dan op dit moment het geval is, zowel in openbare als private ruimten. Veel boombeheerders weten niet wat ze missen, totdat ze zich in het geslacht verdiepen en de bijzondere verschillen van de soorten eens bestuderen. Voor elk wat wils is echt de werkelijkheid van vandaag, en dan heeft uw schrijver nog slechts een zeer beperkt aantal species op het podium geplaatst. De zeldzame soort *Chamaecyparis thyoides* en cv's zijn niet eens ten tonele verschenen.

Auteur: Jan P. Mauritz (VRT)

Coniferen: wintergroen, sterk en multi-inzetbaar

Het geslacht *Chamaecyparis*

Tijdens een gigantische hoosbui op de A50 rinkelt de mobiele telefoon met het geluid van zo'n oude bakeliettelefoon. Op het scherm zie ik een bekende naam: 'Hé Willem, ouwe boef, Jan hier.' De oude garde onder de lezers van het feuilleton kennen deze bijzondere homo sapiens inmiddels, toch? Na de gebruikelijke prietpraat over het werk, het kloteweer van de afgelo-

pen tijd, de nieuwe auto, komt de aap uit de mouw. Willem: 'JP, luister, leuk en leerzaam, die verhaaltjes van jou in dat vakblad. Ik leer er tenminste elke keer wel wat van, en die moeilijke stukjes, waarin je ver boven m'n pet leutert, die sla ik gewoon over. Maar het gaat altijd over loofhout. Wanneer komt nu die grote groep coniferen eens aan de beurt? Daar zitten

ook heel fraaie makers tussen, hoor. Bij mij in het oude stadspark staan van die joppers; daar moet eigenlijk een aantal vervangen worden, de komende tijd. Is dat niet de moeite waard om zo'n verhaaltje aan te wijden, JP?' 'Goed plan Willem, en voor de verandering ook heel zinvol om de Gymnospermae op het podium te zet-



Binnen de systematische indeling van het *Regnum vegetabile* – het Plantenrijk – behoort het geslacht *Chamaecyparis* tot de afdeling *Gymnospermae* oftewel de naaktzadigen (gymno is oud Grieks voor naakt, en de spermae is het Latijnse woord voor zaad, maar dat laatste zal voor niemand nieuwe informatie zijn!), vervolgens tot de klasse van de *Coniferopsida*, die bestaat uit slechts één orde: de *Coniferae*, en daarbinnen tot de familie van de *Cupressaceae* of anders gezegd de cipressenfamilie. Voor de liefhebbers: de vijf andere families binnen de orde zijn *Pinaceae*, *Taxodiaceae*, *Podocarpaceae*, *Cephalotaxaceae* en *Araucariaceae*.

De cipressenfamilie bestaat uit 28 tot 30 genera of geslachten met ongeveer 140 species of soorten en honderden cv's. Alle individuen van deze familie zijn zomer- en wintergroen, ze verliezen hun (schubvormige) bladeren niet. De vrij grote familie is voor de determinatie van de verschillende makkers weer onderverdeeld in zeven subspecies of onderfamilies. De hoofdpersoon van dit deel van het feuilleton heeft zijn plaats binnen de *Cupressoideae*. De andere zes subspecies laat ik voor dit moment onbesproken. Naast het geslacht *Chamaecyparis* zijn andere bekende geslachten in deze onderfamilie *Thuja*, *Juniperus* en *Cupressus*. Enkele minder bekende makkers zijn *Calocedrus*, *Microbiota*, *Thujopsis* en de voor de meeste stervelingen totaal onbekende species *Platycladus* en *Xanthocyparis* en... 'ohh ja.. wacht, ik stop al.. voordat .. gloeiende, gl....!'

ten; ga ik zeker doen, vriend.' Willem: 'Ja, dat bedoel ik, een keer die Gyp... ehh.s., op het podium, door-geslagen mafkees. 'Ik bel je als ik in de buurt ben, Willem, en dan pakken we een limonade.' Willem: 'Helemaal goed. De mazzell!'

Kenmerken

Zoals bovenstaand aangegeven behoort het geslacht *Chamaecyparis* tot de afdeling *Gymnospermae* oftewel de naaktzadigen. Naaktzadigen zijn zaadplanten met onbedekte zaadknoppen, zodat de pollenkorrels (manlijk zaad) bij de *micropyle* naar binnen kunnen. De *micropyle* is de kleine kiemopening aan de top van een zaadknop waardoor de pollen binnenkomen voor de bevruchting. Zoals alle zaadplanten vormen naaktzadigen dus zaden, maar in tegenstelling tot bedektzadigen hebben naaktzadigen geen stamper of vruchtbeginsel; daarom dragen

naaktzadigen ook nooit 'echte' vruchten. Wel kunnen structuren aanwezig zijn, schijnvruchten die de functie van eetbare vruchten vervullen zoals bij *Juniperus*, *Taxus* en *Ginkgo*. In de meeste gevallen wordt er binnen de species van deze afdeling een kegel gevormd, waar tussen de kegelribben het zaad ligt als een onbedekt zaadje met of zonder vruchtvleugel van enerlei vorm. Bij rijping opent deze kegel zich om het zaad vrij te geven. Dat zaad wordt veelal door de wind verspreid.

De familie van de *Cupressaceae* is de meest verspreide coniferenfamilie ter wereld. Er zijn letterlijk overall species van deze omvangrijke familie te vinden, met uitzondering van de pool- en toendra-klimaatzones en het tropisch regenwoud. Vanaf 71° noorderbreedte, hoog in Noorwegen, waar *Juniperus communis* groeit, tot aan 55° zuidbreedte, diep onderin Zuid-Amerika, waar *Pilgerodendron uviferum* groeit. De op 5200 meter hoogte in Tibet groeiende *Juniperus indica* is recordhouder hoogte van alle houtige gewassen en *Cupressus dupreziana* groeit in het uiterst dorre, droge en hete klimaatgebied van de Centrale Sahara in Afrika. Ondanks het enorme verspreidingsgebied van deze familie groeien veel geslachten, en een stapje lager, veel soorten van die geslachten, in kleine, beperkte en besloten gebieden, waardoor een groot aantal individuen toch tot de categorie bedreigde plantensoorten behoort.

Terug naar het geslacht *Chamaecyparis*. Van het geslacht *Chamaecyparis* zijn acht soorten bekend, alle voorkomend op het noordelijk halfrond in Noord-Amerika, Japan, China en Taiwan. Vooral de Noord-Amerikaanse *Chamaecyparis lawsoniana* is de stamvader van een enorm aantal cultuurvormen (lees: cv's), van zeer kleine, kruipende dwergvormen tot aan de echte grote 'joppers', en met een enorme kleurschakering. Honderden en honderden cv's kent deze soort, dus voor ieder wat wils.

De naam *Chamaecyparis* is een samenvoeging van het Griekse *chamai* (dwerg, laag groeiend) en *kuparissos* (cipres), samengevoegd dwergcipres. Dat is wel een understatement voor de makkers die 40 meter of hoger worden!

De grootste exemplaren worden in hun eigen verspreidingsgebied tot wel 60 meter hoog, enorme bomen, Joppers dus. De 2/3-regel van JPM is op de *Gymnospermae* ook niet van toepassing. Hoe hoog de bomen hier in West-Europa op soortniveau uiteindelijk worden, weet niemand. De meeste van deze allochtonen zijn hooguit 200 jaar in Europa. Een wilde gok van uw scriba is ca. 30-40 meter hoog op soortniveau; op cv-niveau is alles boven

20-25 meter hoogte uitzonderlijk.

Alle soorten van *Chamaecyparis* zijn eenhuizig met eenslachtige bloeiwijzen.

De verscheidenheid in kroonvormen is zeer groot, van smal zuilvormig tot breed piramidaal, van omgekeerd eirond, ovaal tot rond, van sterk afhangend tot diep treurend, van sterk cilindrisch tot wollig van vorm, en alle tussenvormen, bolvormen, kruipende species tot hoog oprijzende makkers met allerlei verschillende naalden, schubvormen en kleuren in alle tinten groen, blauw en geel. De kroon is vaak erg gesloten, maar er zijn ook open kroonvormen. De stammen zijn in de meeste gevallen kaarsrecht tot in de top doorlopend, de zogenaamde central leader (*weet u nog?*); in het natuurlijk verspreidingsgebied zijn het vaak meerstammige exemplaren. De stamschors is in de jeugdfase groenbruin en glad, soms wat glanzend, en vervolgens licht- tot donkerbruin of roodbruin, met onregelmatige ruwe, ondiepe verticale groeven en wratachtige uitstulpingen. Bij oude bomen worden deze groeven dieper en schilfert de schors in lange onregelmatige dunne slierten af. De takaanzet is afhankelijk van de kroonvorm, maar meestal licht opgaand en afstaand, aan de tak- en twijgtop iets afhankelijk. De manlijke en vrouwelijke bloeiwijzen van de naaktzadigen zijn geen bloemen, maar kegels. De manlijke kegels zijn klein, conisch van vorm en meestal geel of rood van kleur. De vrouwelijke kegels zijn klein, meer kogelvormig, 5 tot 14 mm in doorsnede, eerst groen of blauwig groen en blauwig van kleur en meestal in het eerste jaar rijpend, soms in het tweede jaar. De 'bladeren' van coniferen zijn in het jeugd stadium naaldevormig en vervolgens schubvormig. Deze schubben zijn klein, spits met afstaande top-pen en de onderzijde van het blad is vaak lichter dan de bovenzijde. Aan de bladonderzijde zitten vaak witte strepen met talrijke huidmondjes, al dan niet zichtbaar. Er zijn ook species die draad- of naaldevormig loof (bladeren) dragen of combinaties van de varianten. Deze species behoren o.a. tot de *Chamaecyparis pisifera*-typen.

Het sortiment

Zoals u inmiddels gewend bent zal uw scriba u een aantal soorten in alfabetische volgorde aan u voorstellen. Vervolgens komt er een aantal cv's per soort aan de orde. De keuze van degene die in de schijnwerpers komen te staan, is geheel aan uw schrijver; daar zult u het mee moeten doen. Aardig is om te melden dat de eerste twee soorten van deze *Chamaecyparis*-clan vrij onbekende makkers zijn. Zowel in de teelt als in het gebruik komt men deze schitterende species nauwelijks tegen. Zeer bekende tuin- en landschapsarchitecten als Zocher

sr. en jr., L. Springer en Mien Ruys en plantsoenmeesters als S.G.A. Doorenbos in Den Haag, J.H. Meijer in Hilversum en B.J. Galjaard in Amstelveen waren grote sortimentskenners en gebruikten ook deze bijzondere coniferen in openbare plantsoenen, in parken en op begraafplaatsen. De echte liefhebbers genieten er nog dagelijks van: heel grote coniferen, schitterend! Maar zelf aanplanten, ho maar... Onbekend maakt onbemind, *Amen!*'

Chamaecyparis formosensis

Zoals de soortnaam al doet vermoeden, komt deze species van nature voor op het eiland Formosa, dat heden ten dage Taiwan genoemd wordt. De soort is endemisch (inheems) op dit eiland, waar hij in het centrale bergmassief vanaf ca. 1000 meter tot aan 2900 meter hoogte groeit. Het is een langzaam groeiende species; uiteindelijk worden het daar grote tot zeer grote coniferen, tot 55-60 m hoog, met een stamdiameter van ruim 7 meter; een 'Jopper' dus! In cultuur, hier in West-Europa, worden deze gigantische afmetingen bij lange na niet gehaald; de boom wordt hier max. 14-16 meter hoog.

Verder is deze makker uiterst winterhard. De boom is hier ook nauwelijks bekend en niet of nauwelijks in productie op boomkwekerijen, en dat is jammer. De stamschors is roodbruin, op oudere leeftijd meer zilverbrown van kleur, verticaal gespleten met lange tot zeer lange, ondiepe groeven en een



Chamaecyparis formosensis

afschilferende, draderige schorsstructuur. Het blad is uit platte, horizontale waaiers opgebouwd. Het zijn driehoekige en schubvormige bladeren, 1 tot 3 mm lang met puntige uiteinden. De bovenzijde is groen, de onderzijde lichter van kleur. De juveniele bladeren zijn naaldachtig, 4-8 mm lang, zacht en blauwgroen van kleur. De meer ontwikkelde bladeren zijn gerangschikt in tegenovergestelde kruisvormige paren aan jonge twijgen. De kegels zijn eivormig-langwerpig, 6-12 mm lang en 4-8 mm diameter dik, met 8-16 schubben, gerangschikt in tegengestelde paren. De kegels openen bij rijpen in de late herfst, ongeveer 7-8 maanden na bevruchting.

Het hout van deze makker is zacht, zeer goed bestand tegen weersomstandigheden en sterk geurend. Dit hout wordt zeer gewaardeerd voor de traditionele Taiwanese bouw van tempels, heilighdommen en grote woningen en landhuizen voor de welgestelde bewoners.

Chamaecyparis funebris

Deze voor de meesten onder u, waarde lezers, volstrekt onbekende species is wederom een speelbal van mijn 'vrienden', de taxonomen. Een groep van deze *flapdr...* onder hen heeft de boom ingedeeld in het geslacht *Cupressus*; een andere groep is het daar weer niet mee eens en zo houdt deze club zichzelf aan het werk, 'gloeiende, gloeiende... (de trouwe lezers weten wat er nu meestal komt!)

Uw scriba is het eens met de oudste en enige juiste indeling van de oude meesters, op basis van morfologische kenmerken. Naast andere verschillen zijn de kegels van het geslacht *Cupressus* veel groter, tot 3-4 cm in diameter en dus twee tot drie keer zo groot, kogelrond van vorm en rijpend in het tweede jaar.

Chamaecyparis funebris draagt de Nederlandse naam Chinese treurcipres en komt van nature voor van Zuidwest- en Centraal-China tot in Vietnam of daartegenaan. De boom komt voor in de provincies Hubei, Sichuan, Yunnan en omringende gebieden, omdat hij daar aangeplant werd in de tuinen van kloosters, tempels, paleizen en parken. De boom is 'voor conifeerbegrippen' een middelgrote boom. En dat is even wennen. Middelgroot wil in deze context zeggen dat de boom in zijn natuurlijke verspreidingsgebied 'slechts' 15 tot 25 meter hoog wordt, soms nog hoger. De boom heeft dan een stamomtrek van een meter of 6! De jonge bomen hebben een smalle, conische en toegespitste compacte kroonvorm met afhangelende takken en twijgen, die op latere leeftijd steeds breder wordt tot breed piramidaal. Bij heel oude bomen vlakkt de kroon plat af. De stamschors is in de jeugdfase roodbruin van kleur en op oudere

leeftijd gelig grijs met smalle afschilferende schorsrepen.

De takken staan breed uit in de kroon, vrijwel loodrecht op de stam en buigen aan het einde door.

De talrijke jonge, dunne twijgen aan de takken zijn ook neerhangend, waardoor deze boom zijn ietwat treurende vorm krijgt. Deze species bezit verschillende soorten bladeren. Aan de overjarige twijgen zitten tot 1 mm lange aanliggende schubben, die kruisgewijs tegenoverstaand geordend liggen: als dakpannen die elkaar deels overlappen, waarbij de scherpe schubpunten omhoog gericht staan. Aan de jonge, eenjarige twijgen zitten de tegenover-



Chamaecyparis funebris mannelijke kegels.



Chamaecyparis funebris



Chamaecyparis lawsoniana 'Alumii'



Chamaecyparis lawsoniana 'Golden Triumph'



Chamaecyparis lawsoniana 'Golden Triumph' loof.

staande, 3-4 mm lange schubben met afstaande, stompe schubpunten, waarbij de basis van de schubben tegen de twijg aan zit. Deze vlakliggende en ovale bladwaaiers bezitten vaak bladklier-tjes. Verder zitten aan de jonge twijgen ronde, tot 1 cm lange, naaldachtige bladeren die loodrecht op de twijg staan. Deze bladeren bezitten geen bladklier-tjes en verdwijnen na een aantal maanden weer. Het geeft de boom een zeer speciale verschijning, die verschillende bladeren aan één species. En de bladeren geuren als een jeneverbes; ook dat is bijzonder voor een species van *Chamaecyparis*. Ook deze conifeer is eenhuizig met eenslachtige bloemen. (Ik leg het niet meer uit, waarde lezers!). De zaadkegels zijn blauwgroen van kleur en rijpen naar bruin, zijn 1-2 cm in doorsnede en bestaan uit zes tot acht hoekige schubben. Aan de basis van elke schub bevinden zich twee tot vijf gevleugelde zaden, rotbruin van kleur, 3-3,5 mm lang en rond. Om u een idee te geven van het gewicht: er gaan 1000 zaden in minder dan 4 gram. Het is echt onvoorstelbaar dat deze prachtige makker niet of nauwelijks in cultuur is!

Chamaecyparis lawsoniana

Absoluut gezien is dit de bekendste vertegenwoordiger van het geslacht en samen *Thuja* en *Taxus* de meest toegepaste coniferenhaag in Nederland. De Nederlandse naam voor deze species is Californische cipres of Lawson's cipres. De boom is in Noord-Amerika, in de buurt van Port Orford in Oregon, ontdekt door bomenzoekers in dienst van Lawson & Son Nurseries uit Edinburgh. De boom is beschreven door de botanicus Andrew Murray en vernoemd naar de eigenaar van de boomkwekerij, Charles Lawson (1794-1874), die de boom in 1854 in cultuur bracht.

Van deze species bestaan zeker 300 cv's in allerlei verschijningsvormen en kleuren. De cv-reeks in de Namenlijst van Houtige gewassen begint met 'Albospica' en eindigt met 'Złotówka'. Veel van deze gekweekte varianten zijn te bewonderen in parken en tuinen, bij landgoederen en buitenhuizen en op kerkhoven en begraafplaatsen. In Amerika kan de boom meer dan 60 meter hoog worden; hier in Europa is 40 meter het maximum. Maar er zijn ook veel kleinere makkers binnen de soort, en ook een flink aantal dwergen. De kroon van deze species is smal en kegelvormig. De uiteinden van de takken hangen iets naar beneden. Er zijn ook treurvormen en bollen, plat spreidende makkers en alle verschijningsvormen daartussenin. De schors is glad, grijsbruin en glimmend. Later wordt deze purperkleurig bruin en gegroefd. Bij oude bomen gaat de schors afschilferen. De Lawson's cipres heeft driehoekige en schub-

big bladeren aan afgeplatte, horizontale twijgen. Ze doen wat denken aan de bladeren van varens, maar dan minder fijn vertakt. Het kleurenschaal van het loof is heel groot: alle tinten groen, blauw en geel, er zijn goudkleurige, gespikkelde en/of gevlekte species bij, soms heeft een deel van een bladwaaier een andere kleur; alles kan binnen deze soort. De manlijke kegels zijn karmijnrood en knotsvormig. Ze worden 5 mm lang en zitten aan de toppen van de twijgen. Vrouwelijke kegels zijn groen en bolvormig. Deze zitten aan de toppen van kortere twijgen. Bij rijping ontwikkelen ze zich tot houtige, purperbruine kegels met een doorsnede van 7-8 mm en met gevleugelde zaden.

Zoals al aangegeven zijn er honderden cv's van deze Lawson's cipres. Het is volstrekt onmogelijk om deze allemaal aan u voor te stellen. Hier volgt een aantal specifieke makkers, wederom in alfabetische volgorde.

Chamaecyparis lawsoniana 'Alumii'

Hij/zij is van oorsprong Belgisch, deze breed kegelvormige boom, tot 10-12 meter hoog, met zeer dicht op elkaar staande, vlakke, zachte twijgen en een mooie blauw berijpte, op oudere leeftijd grijsblauwe kleur. De boom wordt veelvuldig als haagplant gebruikt, maar is ook als solitaire makker schitterend mooi. Deze en andere coniferen met een uitgesproken kleur worden ook gekweekt voor snijgroen voor bloemisten. In grotere kerststukken vindt u vaak loof van *Chamaecyparis* verwerkt. Deze boom verlangt een wat zurige, goed doorlatende ondergrond om op kleur te blijven.

Chamaecyparis lawsoniana 'Columnaris'

Deze smalle species is een Nederlandse selectie van het bedrijf J. Spek uit Boskoop, dat de boom omstreeks 1940 selecteerde en in cultuur bracht. *Columnaris* betekent zuilvormig.

De species blijft smaller dan de voorganger, maar wordt ook een meter of 10 hoog met een goede centrale spil. Een schitterende smalle boom, die goed schaduw verdraagt en als opgekroonde boom ook toepasbaar is als straat- en laanboom. Ja zeker, waarde lezers, ook als straat- en laanboom! Ga eens kijken in steden in Spanje, Portugal of Italië, waar regelmatig *Cypressus* en *Chamaecyparis* als laanbomen in verharding aangeplant staan. Prachtig! De boom handhaaft zijn smalle habitus en kan ook prima als haagplant gebruikt worden en gesnoeid worden. Niet te diep snoeien, want de kale takken lopen niet meer uit, zoals enkele *Thuja*-soorten. De stamschors is roodbruin, wordt op oudere leeftijd vezelachtig en in lange repen wat loslatend.



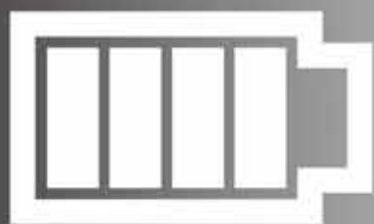
Professionals kiezen PELLENC!

meer vermogen – langere levensduur – hoogwaardiger componenten – lichter

0% CO₂



100%



Kies voor een PREMIUM merk:

PELLENC weet alles van accu-gereedschap
PELLENC accu's leveren veel meer vermogen
PELLENC heeft een intelligent laadsysteem
PELLENC accu's hebben een langere levensduur
PELLENC laadt ook met zonnepanelen
PELLENC gereedschappen zijn lichter en sterker
PELLENC biedt een breed leveringsprogramma
PELLENC levert converters van 44V naar 220V

stil
licht
rendabel
schoon

Een compleet programma
rendabel electrisch gereedschap:

bosmaaiers
bladblazers
kettingzagen
hoogsnijders
heggenscharen
snoeischaars
LED noodverlichting
schoffels
zonnepanelen
converters naar 220 V

Exclusief PELLENC importeur
voor Nederland



STIERMAN
De Leeuw

www.stiermandeleeuw.nl
info@stiermandeleeuw.nl
0575 59 99 99

Electrisch PELLENC gereedschap kent geen brandstofkosten, is vrijwel geluidloos en spaart het milieu. Daarbij is PELLENC gereedschap licht van gewicht, maar krachtiger dan ieder ander merk. Duurzamer werken is niet mogelijk.

Bent u professional? Probeer dan het electrische gereedschap van de professionals van PELLENC. Wij weten zeker dat u niet anders meer wilt! Vraag het uw PELLENC dealer in de regio.

De twijgen zijn roodbruin en later bruin van kleur en hebben een draaiing, waardoor deze species verschilt van de vorige. Het loof is waaiervormig, blauwgroen en zacht blauwig berijpt.

***Chamaecyparis lawsoniana* 'Golden Triumph'**

Weer een Nederlandse selectie, ditmaal van boomkwekerijen A. Mauritz & Zn. uit Naarden. Mijn grootvader Arie Mauritz sr. en mijn vader Arie jr.* waren coniferenveredelaars. Begin jaren 50 van de vorige eeuw hadden ze op de kwekerij in Naarden een heel grote moerenhoek aangeplant met allerlei soorten en kleuren coniferen, niet alleen *Chamaecyparis*, maar ook *Thuja*, *Cryptomeria* en *Taxus*. Maar ook de privétuinen van de familie waren kweekvelden voor hun selectiewerk. 'Golden Triumph' is ontstaan uit een zaaisel, gewonnen uit de tuin van Arie jr., waar uw schrijver is opgegroeid. Hier stonden o.a. de cv's 'Intertexta',



Chamaecyparis pisifera loof met mannelijke en vrouwelijke kegels.



Chamaecyparis nootkatensis 'Pendula' loof met mannelijke kegels.

'Lombarts Aurea', 'Triomf van Boskoop', 'Stewartii', 'Winston Churchill' en 'Wisselii' aangeplant.

'Golden Triumph' is begin jaren 60 geselecteerd en in 1972 in de handel gekomen.

Het is een redelijk grote species, tot 12 meter hoog, kegelvormig met een wat gesloten kroon van geel tot geelgroen loof, dat naar binnen toe lichter groengeel verkleurt. Het loof is opgebouwd uit kleine scherpe schubben. De jonge twijgen zijn gelig oranjebruin van kleur en de twijgeinden zijn op latere leeftijd licht afhankelijk. De boom is volledig winterhard, wat bij gele species weleens een probleem kan zijn. Een geweldig mooie en sterk groeiende cv, dus toepassen, die species!

** Als eerbetoon aan deze twee boomkwekers/veredelaars heeft uw schrijver Malus hupehensis 'Arie Mauritz', een door hem geselecteerde sierappel, naar hen vernoemd.*

Dit is een geweldig groeiende en ziektevrije sierappel, die als beste en meest veelbelovende sierappel voor toepassing als straat- en laanboom naar voren kwam uit het PPO Cultuurwaardeonderzoek van 2012.

***Chamaecyparis lawsoniana* 'Intertexta'**

Deze schitterend mooie species is omstreeks 1869 door Lawson's Nurseries in Edinburgh in Schotland geselecteerd en in 1874 in cultuur gebracht. Het is een grote, opgaande boom, tot wel 14-16 meter hoog, met een breed piramidale kroon en schitterende sierlijk afstaande takken en afhangende twijgen en loofdek, waardoor de boom een prachtig silhouet toont. Het loof is blauwgrijs met een zilverachtige was erover. Van deze fantastische boom bestaat een selectie die sterk treurend is: *Chamaecyparis lawsoniana* 'Intertexta Pendula', een zeer bijzondere en uiterst zeldzame treurvorm die nauwelijks in cultuur is. Deze species blijft aanzienlijk kleiner dan zijn vader of moeder en heeft sterk afhangende takken en twijgen. De overige morfologische kenmerken zijn hetzelfde.

***Chamaecyparis lawsoniana* 'Triomf van Boskoop'**

Dit is zonder twijfel de bekendste vertegenwoordiger van het geslacht in Nederland en omliggende landen. Deze grote boom, tot wel 15-18 meter hoog, is in 1890 geselecteerd door D. Grootendorst van de bekende boomkwekersfamilie in Boskoop. Het is een snel groeiende, conische tot kegelvormige boom met los gerangschikte afstaande takken met hangende twijgtoppen. De kroon is enigszins open; het blauwgroene loof, dat ook hier zilverachtig berijpt is, heeft ietwat grillige gelaagde vormen. Een bijzondere verschijning, volstrekt winterhard. Deze makker vraagt een rijke, iets zurige bodem om optimaal zijn schoonheid te tonen.

***Chamaecyparis lawsoniana* 'Wisselii'**

Deze zeer bijzondere schijnincipres is ook een Nederlandse selectie, en wel van boomkweker F. van der Wissel uit Epe in 1888. Deze smalle zuilvormige boom kan tot 10-12 meter hoog uitgroeien en wordt vooral gekenmerkt door een opvallende, gedraaide bladstand aan de hier en daar ook uitstekende en opgaande takken. Het zeer fijne loof, bestaande uit heel kleine, aaneengesloten schubjes, lijkt sterk op gedraaide torentjes. Dit geeft de hele boom een smal opgaand varenachtig uiterlijk. De loofkleur is donkerblauw-grijsgroen. Een zeer bijzondere en schitterende species, die het gebruik meer dan waard is.

Er zijn nog ongeveer 294 species niet aan u voorgesteld en dat lukt ook niet, helaas. Daarom ga ik maar snel door naar de volgende soort:

Chamaecyparis nootkatensis

De boom is door de grote botanicus Archibald Menzies in 1793 gevonden in de Nootka Sound, een soort fjord bij Vancouver Island. De boom is in Europa in cultuur gebracht via de botanische tuin in St. Petersburg. Dr. Menzies is ook de vader en naamgever van *Pseudotsuga menziesii*, de Douglasspar, maar dat wist u allemaal al, toch? Dit genus is beschreven als een species van het geslacht *Cupressus* en wel als *Cupressus nootkatensis*. De makker is in 1824 ontdekt aan de westkust van Noord-Amerika; het verspreidingsgebied strekt zich uit vanaf Alaska tot in Noord-Californië, voornamelijk op de heuvels en hellingen en in de bergen daar, tot aan de boomgrens. De grootste exemplaren daar zijn ca. 40 meter hoog, met afhangende takken en kaarsrechte stammen. De stamschors is roodbruin van kleur, later donkerder, licht gegroefd en afschilferend in lange verticale, onregelmatige schorsstroken. Het schubachtige blad/loof is donkergroen van kleur en ligt in platte waaiers met scherpe, tot 3,5 mm lange schubben vlak aan de twijgen. In 1841 is de boom op basis van het blad ingedeeld in het geslacht *Chamaecyparis*; dat is een verkeerde keuze, die teruggedraaid dient te worden naar de eerste en oudste beschrijving. De kegels hebben namelijk vier, soms zes schubben en zijn aanzienlijk groter dan die van de andere species van *Chamaecyparis*. Ze lijken sterk op die van *Cupressus*, ook wat betreft de gebogen scherpe punt, centraal geplaatst op elke schub, en de tweejarige rijping van de kegel voordat het zaad vrijgegeven wordt. Er bestaan verschillende cv's van deze soort; de meest markante is wel de treurvorm.

lang leven de bomen

Pius Floris
Boomverzorging
Nederland

Lutkemeerweg 400
Amsterdam
T +31 (0)20 301 30 15
info@piusfloris.nl

www.piusfloris.nl



Boomtechnisch onderzoek Advies & taxatie

- Inventarisatie van bomen en groen
- Boomveiligheidsinspecties
- Stand- en Groeiplaatsonderzoeken
- Bomen Effect Analyses
- Inrichtingsadviezen bomen voor nieuwe en bestaande situaties
- Toezicht en begeleiding van bomen bij projecten
- Waarde- en schadebepaling van bomen en groen
- Nader onderzoek stabiliteit (trekproef)
- Nader onderzoek breukvastheid
 - Picus geluidstomografie
 - Treetronic elektrische weerstandsmeting
- Inventarisatie flora & fauna
- Workshops en cursussen ook op maat en op locatie verzorgd



Voor meer informatie of een vrijblijvend contact;
0572-364400 of via info@expedio-arbori.nl

Gebruiksvriendelijke krachtpatser

Vraag een demo aan en laat u overtuigen!



Dé expert in houtversnipperaars en alleshakselaars.
Met voor elk werk de juiste machine, aftakas of motor aangedreven,
met 2 verkleiningssystemen, een unieke invoerband en een
CO₂ reductie systeem.

Pols Groep Stationsweg 36 Zuidland T 0181 - 45 88 45 www.pols.nl www.ts-industrie.nl



***Chamaecyparis nootkatensis* 'Pendula'**

Een 15 tot 20 meter hoge, fantastisch mooie conifeer, met een exotische en schilderachtige vorm en uitstraling. De boom vormt een goede central leader met een sterk overhangende top. De stamschors is bruingrijs met onregelmatige groeven, waardoor de species op latere leeftijd in smalle stroken afschilfert. De takken zijn licht afhangend met een opgerichte top. Hierdoor ontstaat een soort bocht in de takken en twijgen. Dat verschijnsel noemen we in de botanie *ascendens*, wat opstijgend betekent. Hierdoor ontstaat een wat meer open kroonvolume. Het loof is fraai donkergroen van kleur. De kegels dragen als de soort. Deze goed winterharde species is zo fraai dat hij uitsluitend als solitaire boom in een grote ruimte tot zijn recht komt. Geweldig mooi en toch zo weinig toegepast.

Chamaecyparis obtusa

Deze species draagt de Nederlandse naam Japanse cipres en komt van nature voor in Centraal-Japan op het hoofdeiland Honshu. Het is een langzaam groeiende boom, die in zijn eigen verspreidingsgebied tot wel 50 meter hoog kan worden. De boom is dan al meer dan 250 jaar oud. Enorme 'joppers', en dus niet de dwergvorm die de bekende *Chamaecyparis obtusa* 'Nana Gracilis' laat zien. De soortnaam *obtusa* betekent stomp en slaat op de schubvormige bladeren, meestal groen van kleur, aan boven- en onderzijde, met een band van witte huidmondjes.

Er zijn meer dan 200 cv's van de Japanse cipres, voornamelijk dwergen en kleine species, eerst voor de bonsaicultuur, later voor de sierteelt, waarvan de meeste nauwelijks in cultuur zijn, hier in Europa. Fraaie exemplaren staan in botanische tuinen van paleizen en universiteiten en in privécollecties, bijvoorbeeld in Engeland.



Chamaecyparis obtusa 'Tetragona Aurea' loof.

Van al die makkers pikt uw schrijver er slechts een uit:

***Chamaecyparis obtusa* 'Tetragona Aurea'**

Vaak ten onrechte beschreven als een gele dwergvorm van het geslacht. De kleur geel klopt, de rest niet. De boom is in 1875 gevonden door William Barron van Elvaston Nurseries in Engeland. Het is een langzaam groeiende boom die in zijn eigen verspreidingsgebied wel 25 meter hoog kan worden; hier in Europa weten we het gewoon niet, na ruim 140 jaar in cultuur. Er zijn exemplaren van een meter of 10 en groeiend, met kleine stukjes per jaar, maar groeiend! Het is een van de mooiste en meest waardevolle species binnen het geslacht. De boom vormt een prachtige rechte stam met een zeer onregelmatige takspreiding, waardoor er absoluut geen bepaald kenmerk aan de kroon gegeven kan worden. De takken zijn zeer variabel wat betreft lengte en takinzet. Van vaste internodiën is geen sprake. De meeste takken zijn weliswaar enigszins opgaand, maar ook aan dezelfde boom horizontaal afstaand. Geen touw aan vast te knopen, dus!

De stamschors is roodbruin en afschilferend, gelijk aan alle coniferen in dit deel van het feuilleton. Het loof is schitterend goudgeel met verschillende geeltinten verspreid over de takken. Het waaivormige loof bestaat uit zeer kleine, platte schubjes, 0,4 tot 0,9 mm lang, met stompe, iets opgebogen punten. Ook de kegels zijn kleine doosjes, eerst groenig blauw, vervolgens bij rijping bruin van kleur.

Chamaecyparis pisifera

Nog een soort die zijn oorsprong vindt in het midden en zuiden van Japan. Het is een langzaam groeiende, grote boom, die hoogten bereikt van 40-50 meter en dan een stamdoorsnede van meer dan 2 meter heeft. De boom heeft een sterke doorgaande stam tot in de top, met roodbruine schors, verticaal gegroefd en in smalle stroken afschilferend. Het blad van de soort is zeer verschillend; op basis daarvan zijn er verschillende groepen binnen deze soort gerangschikt. De soort heeft het loof/de bladeren gerangschikt in platte, schermachtige waaiers. De schubben zijn 0,5 tot 2 mm lang, met scherpe puntige toppen. De *Filifera*-groep draagt lang en draadachtig loof, de *Plumosa*-groep heeft kleinere en zachtere, maar toch prikkerige pluimen, en de *Squarrosa*-groep bezit zacht veerachtig loof. De zaadkegels zijn 8-10 mm lang, lang ovaal van vorm en 4-8 mm in doorsnede. De kegel heeft zes tot tien schubben in tegengestelde paren en rijpt in ca. acht maanden.

Er zijn ca. 90 cv's van de soort *pisifera*. Ik stel u er slechts één van voor, om te voorkomen dat dit deel van het feuilleton te omvangrijk wordt.

***Chamaecyparis pisifera* 'Plumosa'**

Een uit Japan afkomstige species, die in het land van herkomst wel tot 20 meter hoog kan worden. De boom is in 1861 door de bekende boomkweker en veredelaar J.G. Veitch in Engeland geïntroduceerd. De ervaring leert ons dat deze boom na 150 jaar in cultuur hier in West-Europa zo'n 12-15 hoog kan worden, met een breed kegelvormige tot eironde gesloten kroonvorm met afstaande takken. Het loof is zacht met scherpe puntjes, priemvormig tot naaldachtig, groen tot blauwgroen van kleur en in de herfst bruinachtig verkleurend onder invloed van de lage temperatuur. De species draagt slechts beperkt vruchten. Het is een heel bijzondere species, die een prachtige uitstraling heeft.

Afsluitend

Een bijzonder en toch onbemind geslacht, die *Chamaecyparis*-clan en dat is een gemiste kans voor zowel de boombeheerder als voor de boomkweker.

Uw scribe spreekt de verwachting uit dat u, waarde lezers, eens wat meer aandacht schenkt aan dit bijzondere geslacht, om het vervolgens te gebruiken en de omgeving ermee te verrijken!

Groet,

J.A.P.



DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6052



Ja, er zit écht een oeroude eik in de Bosberg!

Het staat nu ook wetenschappelijk vast: de twee eikenstammen en de daartussenin liggende afgezaagde stomp op de Bosberg bij Appelscha horen bij dezelfde eeuwenoude moederboom. Deze conclusie trekt adviesbureau Boom-KCB uit Nijeberkoop na DNA-onderzoek, dat is uitgevoerd door Naktuinbouw.

Auteur: Sylvia de Witt



6 min. leestijd

Het is mooi om de oeroude eik op de Bosberg, waarover ik al zo veel gehoord heb, nu eens in het echt te kunnen aanschouwen. Althans, om de bovenste drie delen ervan te zien. Samen met boomtechnisch adviseur Jan-Bouke Sijtsma van Boom-KCB uit Nijberkoop sta ik, na een korte wandeling redelijk steil omhoog, nu bovenop de Bosberg. Allebei dragen we een veiligheidshesje en hebben we een veiligheidshelm op. Een verplicht nummer, want je moet hier wel veilig kunnen rondlopen. Er wordt volop gewerkt om de nieuwe uitkijktoren gereed te hebben voor de opleveringsdatum in september. Er zijn nu immers al genoeg vertragingen geweest.

Stuifduin 160 jaar geleden beplant

De twee enorme eikentakken en de stomp die uit de Bosberg in Appelscha steken, zijn dus echt van één en dezelfde boom. Dat is fantastisch nieuws! 'Dat vermoeden bestond natuurlijk al een tijdje, maar we wilden het zeker weten. Daarnaast staan er meerdere eiken vlakbij en wilden we weten of deze misschien ook bij de boom horen', zegt Sijtsma. DNA-onderzoek van Naktuinbouw heeft nu met zekerheid uitgewezen dat alleen de stammen op de Bosberg over hetzelfde DNA beschikken. Het gaat hier dus om één ondergestoven solitaire eik. Ons eerdere onderzoek is hiermee bevestigd!

Het gaat om een reusachtige ondergrondse eik die – op basis van jaarringen – door Sijtsma op minstens vierhonderd jaar oud wordt geschat.



Jan Bouke Sijtsma

De exacte leeftijd is moeilijk te bepalen, maar het is goed mogelijk dat de boom nog veel ouder is. Dennis Worst van de Fryske Akademy heeft namelijk kaarten gevonden waarop op die plek een eik wordt aangegeven. De Bosberg zelf wordt voor het eerst in 1727 (Bosbargh) en later in 1767 (Bosberg) vermeld op twee verschillende historische manuscriptkaarten.

Boom-KCB heeft in het kader van het onderzoek eerder dit jaar al een bodem- en bewortelingsonderzoek uitgevoerd, dat erop duidt dat het merendeel van de beworteling zich niet op de top van de stuifduin bij de stammen bevindt.

'We hebben hier gegraven tot 1,60 meter diepte en bij alle drie de stammen zijn we praktisch geen wortels tegengekomen. Alleen de noordelijke stam heeft twee dikkere adventiefwortels; bij de twee andere stammen zijn alleen enkele fijne wortels gevonden. De andere, dikkere wortels die we tegenkwamen, waren óf van de eik, óf van de den die hier beide weggehaald zijn. Er stond hier namelijk ook een grove den van 160 jaar oud, ooit aangeplant om verstuivingen tegen te gaan. De jaarringen konden we tellen en hij bleek 160 jaar oud te zijn. De stuifduin is dus maar 160 jaar geleden beplant. Al die grove dennen die je hier rondom ziet, zijn niet dik, maar wel allemaal 160 jaar oud.'

Sijtsma blijft het bijzonder vinden dat deze oereik juist geen of bijna geen wortels heeft gevormd nabij de top van de berg. 'Dan heeft de boom aan de onderkant mogelijk nog een deel van zijn oorspronkelijke wortelgestel intact weten te houden.'

DNA-Onderzoek

Boom-KCB heeft in het voorjaar bij alle eiken in de buurt gekeken of die tegelijkertijd in het blad komen. Want als die bij één boom zouden horen, dan kan daar nooit veel verschil tussen zitten. Er kwamen hier zes verschillende eikenstammen



De stomp komt tot bloei.

ongeveer tegelijkertijd in het blad; die heeft Boom-KCB bemonsterd.

‘Uit het aangeleverde blad isoleerden wij DNA’, vertelt Daniël Deinum van de afdeling Research & Development van Naktuinbouw. ‘Dit DNA knipten we in stukjes en een gedeelte van deze stukjes vermeerderden we. Van al deze stukjes is de lengte bepaald. De verschillende lengtes van alle stukjes bij elkaar binnen een monster leveren voor elk ras een unieke streepjescode (*fingerprint*) op. Als een streepjescode van het ene monster identiek is aan die van een ander monster, dan betekent dit dat de monsters identiek zijn. Zijn de streepjescodes verschillend, dan zijn de monsters ook verschillend en gaat het niet om hetzelfde ras.’

‘De boom heeft aan de onderkant mogelijk nog een deel van zijn oorspronkelijke wortelgestel intact weten te houden’

Misschien een tweede boom onder de grond?

Uit het DNA-onderzoek blijkt dat alleen de twee stammen identiek zijn. De andere onderzochte bomen zijn geen vertakkingen van de oeroude eik, zo blijkt nu. Van één van die bomen kwam dit voor Sijsma toch wel een beetje als een verrassing. Die had namelijk hetzelfde kronkelige, verweerde uiterlijk en dus dezelfde groeiwijze als de stammen boven op de duin.

‘Die zou ik nog weleens willen vrij graven, om te kijken of dit ook een ondergestoven boom is. Maar dat heeft geen haast. De Historische Vereniging Appelscha (HVA) wil nog verder onderzoek doen; misschien kunnen we dat gaan doen in samenwerking met deze vereniging en met Staatsbosbeheer. Dat moet wel in overleg, natuurlijk. Je kunt niet zomaar een gat gaan spitten.’

De stomp in het midden is in 2012 een keer in brand gestoken. Daarop is hij afgezaagd, om te



Aanleg uitkijktoren Bosberg.

voorkomen dat het weer zou gebeuren. Hij is vier jaar kaal geweest, maar nu begint er wat op te groeien.

‘Dat kan komen door de boombescherming’, legt Sijsma uit. ‘De boom is met bouwhekken afgezet

en de jonge scheuten worden niet vertrapt door toeristen. Mogelijk speelt ook de verminderde schaduwdruk mee. De ronde vorm van de nieuwe toren werpt minder schaduw dan de oude vierkante. Er zijn al schaduwmetingen uitgevoerd.’



Zodra de nieuwe toren klaar is, worden deze metingen aangevuld en vergeleken met de oude situatie. Hiermee kunnen heel gericht snoeiadviezen gegeven worden om indien nodig de situatie te verbeteren. 'Ook omdat we weten wat nu precies bij de boom hoort en wat niet. Deze stomp zag er volgens de HVA eerder precies zo uit als de twee die er nog staan.'

Hij heeft ook dezelfde groeiwijze. De stomp leek dood, maar loopt door zonder wortels richting de rechterstam onder de grond. De stomp en de linkerstam groeien dus alle twee in de richting van de rechterstam, gezien vanaf de bosrand. Ze lijken allemaal vanuit één punt onder de grond te komen.

'Toen we er voorzichtig met een bijltje bast afschraapten, viel op dat er nog leven in zat.'

Stuifduin minder hoog dan gedacht

Ook is Boom KCB meer te weten gekomen over de ondergrond.

De stuifzandlaag is minder diep dan de 20 meter die van tevoren was ingeschat, want een leemlaag lag hoger dan gedacht. Voor het plaatsen van de buispalen is geotechnisch onderzoek verricht. Uit deze sondering is gebleken dat er een leemlaag zit op 10 meter boven NAP.

'De stuifduin is dus iets minder hoog dan oorspronkelijk werd gedacht', vertelt Sijsma. 'De top van de Bosberg is 26,6 meter boven NAP, dus de zandlaag daarop is 16,6 meter. Waarschijnlijk zit hier nog een oudere dekzandlaag op van zo'n 3,5 meter. Ik vermoed dat de boom hierin is gekiemd op 13,5 meter boven NAP.'

Voorzichtig

De nieuwe uitkijktoren, een ontwerp van architect Frans Beune uit Assen, wordt uiteindelijk nog 12 meter hoger dan wat er nu te zien is. De architect werkt op dit moment aan een ontwerp om de boom in te passen. Hierbij is er ook aandacht voor de jonge scheuten op de stomp, zodat zij straks niet vertrapt kunnen worden. In totaal wordt hij 33 meter hoog en kunnen bezoekers bij helder weer Leeuwarden, Groningen en Coevorden zien liggen. Het uiterlijk van de toren moet op de stam van een grove den lijken en de architect noemt hem 'de stam der stammen'.

'Het is de planning dat de oplevering van de uitkijktoren op 9 september plaatsvindt. Tot die tijd houden wij hier toezicht op de boom en zijn groeiplaats.'

Is dat nodig dan?

'Nou, de mensen gaan hier wel heel voorzichtig te werk, dus dat is prettig. Wel zijn er hier weleens hekken omgegooid en ook zijn de raampjes van de kraan ingegooid.'

Nu vaststaat dat die andere eiken niet tot de moederboom behoren, kan die ook beter worden beschermd. Een paar eiken hangen namelijk een beetje over de twee oerstammen heen en kunnen nu gesnoeid worden.

'Maar je moet wel heel voorzichtig zijn, hoor, met veranderingen in de groeiomgeving van zo'n oude boom. Die kun je echt niet in één keer vrij zagen. Zoiets moet je geleidelijk aan doen.'

OSL-datering

In principe is het onderzoek van Boom-KCB voor opdrachtgever gemeente Ooststellingwerf tot zover klaar. Maar Sijsma vertelt dat hij nog zand-monsters heeft genomen van de duin op één meter, drie meter en vijf meter diepte. 'Als ik daar een potje voor vind, zou ik dat ook nog graag willen laten onderzoeken met OSL-datering (OSL staat voor "optisch gestimuleerde luminescentie"). Hiermee kan dan worden bepaald hoe snel het zand over die afstand is opgestoven. Er wordt vaak gezegd dat dat heel langzaam gaat, waardoor een boom weer nieuwe wortels kan aanmaken. Maar goed, deze boom doet dat blijkbaar niet.' Sijsma wijst naar beneden. 'Dan kan het zijn dat die stuifduin hier veel sneller is gekomen en dat de boom hier beneden ergens nog een deel van zijn oorspronkelijke wortels heeft weten te behouden.'

Veel bekijks

De twee kronkelstammen en de stomp boven op de Bosberg blijken dus echt de gesteltakken van een veel oudere en dieper wortelende boom te zijn. Ze trekken veel bekijks.

'Na het eerste artikel op de site van het Algemeen Dagblad meldden zich tien onderzoekers van de Vlaamse Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. In samenwerking met Dennis Worst en de gemeente Ooststellingwerf hebben we op een middag presentaties over de boom en de ontstaansgeschiedenis van de omgeving gegeven. Na een bezoek aan de boom hebben we een fietstocht door de omgeving gemaakt. En straks, met al die bezoekers van de nieuwe uitkijktoren, wordt het misschien wel de beroemdste eik van Nederland', aldus Sijsma.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6054



Niks boven bomen

SNOEIWERKZAAMHEDEN MONUMENTALE TREURWILG IN EINDHOVEN

In de binnentuin van het pand “De Grijze Generaal” aan de Winston Churchillaan in Eindhoven staat een van de bekendste bomen van Eindhoven. De treurwilg stamt uit 1932 en kent vele voorvechters waardoor de boom in 2005, ondanks de kapplannen, werd ingepast in de nieuwbouwplannen. De boom is nog het enige herkenningspunt van de oude Woenselsestraat. Dit was waarschijnlijk de reden dat veel buurtbewoners in samenwerking met de Stichting Stadsbomen Eindhoven (SSBE) in opstand kwamen. Tijdens de voorjaarsstorm in 2014 is de boom flink beschadigd. Gustaaf heeft in opdracht van Wooninc de monumentale treurwilg gesnoeid en een onderzoek uitgevoerd naar de veiligheid en stabiliteit van de boom. Hierbij is een

rapportage uitgebracht met vier mogelijke scenario's om de risico voor de omgeving te minimaliseren en de monumentale wilg vitaal te houden.

Aanneemsom: €4200,- excl. BTW

Opdrachtgever: Wooninc

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. H van der Veen

Aannemer: Gustaaf Geldrop b.v.

Contactpersoon aannemer: Dhr. M. te Kortschot

Contactgegevens aannemer: m.tekortschot@gustaafgroenspecialisten.nl

GROOT ONDERHOUD AAN MONUMENTALE BONTE ESDOORN BIJ KASTEEL COEVORDEN

Een monumentale Bonte Esdoorn van ± 125 jaar oud, staat in een erg schrale en zeer zwaar verdichte groeiplaats. De 30 jaar oude kroonverankeringen zijn vervangen, de ondergrond is middels “ploffen” belucht en bemest. De dichte graszoden is binnen de kroonprojectie met inzet van een roterende verreiker icm handkracht verwijderd, waardoor geen extra verdichting op trad. Er is een Cortenstalen borderrand aangebracht, om betreding met maaimachines te voorkomen. Hierbinnen is eerst een laag schimmeldominante compost aangebracht. De verlichting onder de kroon is weer teruggeplaatst. Daarna is de boomspiegel afgewerkt met Dennenbast en zijn er 4 kg compostwormen uitgezet. Als afsluiting is de boom ook nog gesnoeid. Het is weer een “plaatje” zo kan hij er weer jaren tegen.

Aanneemsom: ± € 4.500,- excl

Opdrachtgever: Gemeente Coevorden

Contactpersoon opdrachtgever: Lambert Westerhof

Projectbegeleiding: Landschapsbeheer Drenthe (Bomenwacht Drenthe)

Contactpersoon: André Effting

Contactgegevens: 0592-316616

Aannemer: Brand Boomverzorging

Contactpersoon aannemer: Gerard Brand

Contactgegevens aannemer: 0528-231344



LEVERING BROOMGRANULAAT PANNEKOEKENDIJK

Boomproject van het jaar is dé landelijke competitie voor het beste boomproject. De eerste editie werd gewonnen door BTL Bomendienst, met het project Pannekoekendijk in Zwolle. Heicom leverde hier Boomgranulaat Basalt/Lava en Bomengrond RAG. Deze boomgranulaat heeft een goed drainerende laag en bovendien een hoog organisch stofgehalte. Ook leverde Heicom zijn Bomengrond RAG voor dit project. Een goede zuurstofcapaciteit en waterbergingscapaciteit zorgt dat de bomen de benodigde voedingsstoffen kunnen leveren. Het onafhankelijke onderzoeksbureau Terra Nova deed onderzoek vóór de start van het project voor de gemeente Zwolle. De producten van Heicom bleken geschikt voor het werk aan de Pannekoekendijk. Door de keuze van Moeraseden in dit project was o.a. een lage pH van de boomgranulaat en bomengrond een extra eis. Voor dit project is dus maatwerk geleverd om zo tot de beste samenstelling te komen. Beide producten, zowel het boomgranulaat als de bomengrond worden geleverd met het RAG keurmerk.

Opdrachtgever: BTL Bomendienst / Roelofs

Leverancier: Heicom BV

Contactpersoon leverancier: Marcel Straatman



BOOMROOIERIJ

Van Weert Rondhout B.V.

U zoekt toch professionals?



- Bomen / beplantingen rooien
- Bomen snoeien
- Verhuur verreiker met zaagkop
- Stobben frezen
- Klepelen takhout / begroeiing
- Transport groenafval en gras
- Groenrecycling
- In- en verkoop stamhout



Heideweg 3, 5472 LC Loosbroek

Telefoon +31(0)413 - 22 41 00 • info@vanweerttrondhout.nl

www.vanweerttrondhout.nl

PROJECTEN

HERINRICHTING LANDGOEDEREN PATERSWOLDE

Landgoed De Braak bestaat uit een monumentaal parkbos met vijvers en weilanden. Het parkbos is door tuinarchitect Roodbaard in de negentiende eeuw in de Landschapsstijl ontworpen. Op landgoed Vennebroek zijn majestueuze beuken- en eikenlanen te vinden. Voor de omgeving van de landgoederen De Braak en Vennebroek in Paterswolde worden plannen ontwikkeld voor een mogelijke herinrichting. Natuurmonumenten is eigenaar van een groot deel van de bomen in het gebied en wil in een vroeg stadium inzicht krijgen in de kwaliteit van de bomen. Dit om te bepalen welke bomen waardevol genoeg zijn om bij de herinrichting te behouden, welke bomen onderhouden moeten worden en welke bomen eventueel gerooid moeten worden. Alles over Groenbeheer voert een visuele inspectie uit waarbij ook de conditie en restlevensduur worden vastgelegd. Het resultaat is een verkeerslichtenkaart met de kansen en bedreigingen voor de bomen. De kaart maakt inzichtelijk welke bomen behouden moeten blijven bij de herinrichting, welke bomen gerooid dienen te worden en welke bomen behouden kunnen worden met verbetering van de groeiplaats. Het resultaat van het onderzoek wordt meegenomen in de planvorming.

Opdrachtgever: Natuurmonumenten

Aannemer: Alles over Groenbeheer

Contactpersoon aannemer: Carlo Kok

PLANTENVAKKEN VOOR BEVRIJDINGSBEUK IN ERMELO

Op 4 mei 1946 is er tegenover het station van Ermelo een boom met een bijzondere betekenis geplant: de Rode Beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropurpurea'). De boom is bijzonder omdat hij symbool staat voor de vrijheid. Hij staat bekend als de 'Bevrijdingsbeuk'. De gemeente Ermelo is zuinig op deze boom en doet er alles aan om de Bevrijdingsbeuk gezond te houden. In het afgelopen jaar heeft de gemeente extra aandacht besteed aan de Bevrijdingsbeuk. En Covergreen mocht hieraan haar steentje bijdragen. Het is belangrijk dat de wortels van een boom voldoende lucht en water krijgen. Daarom is de bestrating onder de boomkruin verwijderd en vervangen door plantenvakken met de kant-en-klare plantenmatten van Covergreen. Het resultaat: een prachtig verzorgd, groen plantenvak en lucht en water voor de wortels van de boom. Er is gebruik gemaakt van de kant-en-klare plantenmatten van Covergreen. Deze hebben als voordeel dat ze gemakkelijk aangelegd kunnen worden en meteen een verzorgd groen aanzicht geven.

Opdrachtgever: Gemeente Ermelo

Contactpersoon opdrachtgever: van de Velde

Aannemer: Covergreen

Contactpersoon aannemer: Dennis Klein Boonschate, +31 (0) 548-365 071



Waarom neemt u geen super-abonnement?

Voor slechts € 100 ontvangt u tot het einde van dit jaar alle uitgaven van NWST. Vanaf 2017 betaald u het volledige jaarbedrag van € 215.

**NU
SLECHTS
€100,-***

Stuur een mail naar Ilse Kuipers ilse@nwst.nl
en uw abonnement wordt omgezet
in een **super-abonnement**.



6 uitgaven €73,-



6 uitgaven €73,-



8 uitgaven €73,-



8 uitgaven €73,-



8 uitgaven €91,-

* Een super-abo voor een super prijs. Geldig t/m eind 2016.



HERINRICHTING MET RESISTA IEPEN IN HARDERWIJK

Als onderdeel van de herinrichting van de belangrijke toegangsweg naar het centrum is er in Harderwijk gekozen voor een bomenstructuur van Resista iepen. Daarvoor is de *Ulmus Resista New Horizon* in de maten 35-40 en deels in de maat 40-45 toegepast. Hiermee is de iep weer terug in Harderwijk op een prominente plek. Door LooHorst Landscaping is dit gerealiseerd in een samenwerking met de gemeente Harderwijk en de infra-aannemer Hoornstra-Ophof op basis van engineering&construct. Daarbij zijn de plantplaatsen door de infra-aannemer ingericht onder toezicht van de boomspecialisten van LooHorst. De overeenkomst is gebaseerd op het No-Risk-Tree concept van LooHorst, met nazorg en garantie. De plantplaatsen in verhardingen zijn ingericht met bomengranulaat en ter plekke van een talud bij de haven is er een maatwerk bunker-constructie gemaakt met daarin en daaronder granulaat en een ondergrondse kluitverankering.

Aanneemsom: € 75.000

Opdrachtgever: Gemeente Harderwijk

Contactpersoon opdrachtgever: Niek Heijboer, n.heijboer@harderwijk.nl

Architect: Gemeente Harderwijk

Contactpersoon opdrachtnemer: Niek Heijboer

Aannemer: LooHorst Landscaping

Contactpersoon aannemer: Reinald van Ommeren, r.vanommeren@loohorst.com

GROEIPLAATSVERBETERING OM GEERTRUIDENBERG

Er is in het begin van het jaar is een onderzoek verricht aan de lindebomen staande aan de spoordijk in Geertruidenberg. Hier is een appartementencomplex gebouwd met daaronder een parkeergarage. De rij lindebomen (*Tilia platyphyllos*) heeft sterk te kampen gehad met deze bouwwerkzaamheden. De rij bomen heeft destijds ook een trekproef ondergaan, bomen hebben als indicatie, conditie sterk verminderd gekregen en geadviseerd is bij de bomen groeiplaats verbeterende maatregelen toe te passen. Ook is in de rapportage opgemerkt dat meerdere lindebomen voorzien waren van boorgaten in de stam. De groeiplaats verbeterende maatregelen bestaan uit het injecteren van vaste voedingsstoffen en bodemactiverende stoffen. Doel van de maatregelen is het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem en het activeren van wortelgroei. Met behulp van luchtdruk een holle lans op 4 punten binnen de boomspiegel in de bodem gebracht, op een diepte variërend van 40-100 cm onder maaiveld. Per injectiepunt 40 liter (dus per boom 160 ltr) vaste voedingsstoffen en bodem activerende stoffen inbrengen in een mengverhouding van 75% schimmelgedomineerde humuscompost of wormencompost en 25% agraperlite.



Opdrachtgever: Gemeente Geertruidenberg

Aannemer: Pius Floris



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6051



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6063



Veilig gesteld door te kandelaberen

In opdracht van de gemeente Geertruidenberg heeft boomrooierij Weijtmans 108 'kaprijpe populieren' veilig gesteld door ze te kandelaberen. Dit gebeurde in juni. Eigenaar en directeur Kees Weijtmans: 'Vanwege de soort conditie en eigenschappen was er een onacceptabel risico op takbreuk. De bomen stonden boven een dubbel fietspad en een drukke afsluitingsweg. Om de overlast tot een minimum te beperken hebben we gewerkt met onze unieke telescoopkraan met zaagklem. Met een zelfrijdende 28m hoogwerker hebben we de finishing touch aangebracht. Met twee Doson mobiele kranen is het takhout klaar gemaakt. Tot slot hebben twee vrachtwagens het snoeihout afgevoerd! De klus is geklaard met drie kraanmachinisten voor de telescoopkraan, twee kraanmachinisten voor de mobiele kraan, drie zagers, twee verkeersregelaars, twee vrachtwagenchauffeurs. Binnen het team waren er drie European Treeworkers en een Tree Technician.



Draadkorven wel of niet verwijderen bij aanplant bomen?

Het volledig verwijderen van de draadkorf is niet zonder risico

Alweer een tijd terug ontstond er een hele discussie op het greenforum van vakblad Boomzorg over het wel of niet verwijderen van draadkorven en jute bij het aanplanten van bomen. Een discussie die alle kanten op ging, variërend van weinig genuanceerd tot onderbouwde of op ervaring berustende meningen. Voor mij als ervaringskundige en opleider voor zowel aspirant-ETW'ers als ETT'ers over kwaliteitseisen voor laanbomen, is dit een onderwerp dat altijd tot veel discussie leidt.

Auteur: Henry Kuppen, Terra Nostra

Gebruik van draadkorf en jute

In de loop van de jaren is er een tendens ontstaan dat bomen in zwaardere plantmaten worden afgenomen en steeds minder vaak als 'naakte wortel' geleverd worden. Om de kluit van bomen stabiel te maken, is de draadkorf met jute ontwikkeld. De eisen die gesteld worden aan de kwaliteit van het te gebruiken materiaal, zijn beschreven in 'Kwaliteitsnormen en omschrijving Boomkwekerijproducten', uitgegeven in 2009 door de Raad voor de Boomkwekerij. *'Draadkorven mogen niet gegalvaniseerd zijn en de draaddoor-*

snede mag niet dikker zijn dan 2 mm. Draadkorven dienen te zijn gevoerd met volledig verteerbaar materiaal.' In de praktijk betekent dit dat de kwekerijsector kiest voor korven die gemaakt zijn van uitgegloeid ijzer en deze voorziet van een voering van 100% natuurlijke (echte) jute. Vanaf 50 cm kluitdiameter hebben de korven een maaswijdte van 6 cm, die toeneemt naarmate de korven groter worden. Materialen die duurzamer zijn, kosten ook meer. Dat is dus een belangrijke motivatie voor de kweker om geen gegalvaniseerde korven of synthetische lappen toe te passen. De draadkor-

ven worden in verschillende maten geleverd en aangepast aan de kluitmaat. De korf wordt met een spandraad aan de bovenzijde strak om de kluit getrokken en met behulp van wikkelaars strak tegen de vers gesneden kluit gespannen.

Logistiek

Als je kijkt naar het logistieke proces dat een boom aflegt alvorens hij bij de klant op de plantplaats staat, is hij al vaak op- en afgeladen. De boom wordt in het veld gerooid, van een draadkorf voorzien en vaak plat neergelegd. De laadploeg



Klaarmaken van de kluut in de kwekerij.



Henry Kuppen

verzamelt de gerooide bomen van de percelen en transporteert ze naar de verzamelplaats. Op de verzamelplaats worden de bomen afgeladen. Orders worden bij elkaar gezet; hiervoor moet de boom vaak verplaatst worden. Als de order wordt afgeroepen, wordt de boom op een vrachtwagen geladen, naar de gewenste plaats vervoerd en daar gelost. Soms is dat op de plantplaats, maar vaak ook op een verzamelplaats van de aannemer of bij een gemeente in de kuilplaats. Vanaf de kuilplaats wordt de boom na verloop van tijd weer opgeladen en naar de uiteindelijke plantplaats vervoerd, waar hij mogelijk meteen in het plantgat gelost wordt. Na wat rechtzetten en soms nog eens een

keer oppakken als blijkt dat het plantgat niet de juiste diepte heeft, is de boom, voordat hij geplant is, minimaal zes keer, maar meestal meer dan tien keer opgepakt en neergezet. Een compacte stevige kluut die één geheel vormt is dus van groot belang en een kwalitatief slechte kluut zal er steeds beroerder komen uit te zien. Bij sommige kluiten reageert de stam eerder dan de kluut als deze opgepakt wordt, en komt de kluut er als een losse zak onder te hangen. Maar wil een losse kluut per definitie zeggen dat de geleverde boom van inferieure kwaliteit is?

Boomkwekers zijn net mensen

Boomkwekers pleiten bijna zonder uitzondering voor het handhaven van de draadkorf. Sommigen gaan zelfs zo ver dat ze geen hergroeiggarantie geven als de draadkorf wordt verwijderd. Boomkwekers die niet voor de kwaliteit van hun producten instaan, zijn er niet veel. Als je product niet hergroeit, ben je snel de basis voor je bedrijf kwijt. Goede boomkwekers die hun kroost met liefde opgekweekt hebben, zien terecht het belang van een rendabele bedrijfsvoering, maar ook van het leveren van een duurzaam levensvatbaar product. Op het groenforum vindt je mensen die denken dat alle kwekers onbetrouwbaar zijn en eropuit zijn om de zaak te flessen. Maar de intentie van boomkwekers is goed; dat staat voor mij buiten kijf. Ieder die er anders over denkt, adviseer ik vooral naar een andere boomkweker op zoek te gaan.

Wel of niet draadkorf en jute verwijderen?

Nu gaat het er dus om hoe men omgaat met de materialen die voor de draadkluiten zijn gebruikt. Zoals gesteld dient het volledig verteerbaar materiaal te zijn, maar dat is een rekbaar begrip. Het type bodem, het zuurstofgehalte en de vochttoestand bepalen in grote mate de snelheid van de vertering van materialen. De ervaring leert dat natuurlijke jute in de bodem in één maand tijd kan verteren. Na die maand vind je alleen nog de knopen terug. De vertering van het gegloeide ijzer vergt meer tijd. Ook hierbij zijn de knopen die concentraties ijzer bevatten het langst in de bodem terug te vinden, tot wel vijf jaar nadien. De draden zijn echter eerder weg en na drie jaar al fors verteerd. Uit een aantal studies van prof. dr. Hartmund Balder (Beuth Hochschule Berlin) is gebleken dat het nut van het verwijderen van draadkorven twijfelachtig is. Er wordt wel gezegd dat het doorknippen van de spandraad verstandig kan zijn, omdat die op de kluut ligt en dus lastiger verteert. In het boek *The Practical Science of Planting Trees* van Gary W. Watson en E.B. Hemelick uit 2013 staat dat het geheel verwijderen van de draadkorf met jute niet praktisch is. Het vermeende effect van het insnoeren van wortels en het beperken van de groei is dan ook niet aan de orde. Als men kijkt naar de diameter van de mazen, de snelheid van verteren van de jute en de diameterontwikkeling van de wortels, houden de argumenten voor insnoeren onder normale omstandigheden geen stand.

Wat dicteren bestekken?

In bestekken is er wel wat ruis rondom het wel of niet verwijderen van draadkorven. De 'Standaard RAW Bepalingen 2015' van het Crow vermeldt: 'Van plantmateriaal met kluut het materiaal ter behoud van de kluut losmaken, nadat de kluut in het plantgat of de plantsleuf is geplaatst. Draadgaas losmaken en omslaan.' Het 'Handboek Bomen 2014' van het Norminstituut Bomen vermeldt: '... de korf (ook wanneer er sprake is van uitgegloeid, niet-gegalvaniseerd draad) en/of de natuurjute tijdens het planten bij voorkeur geheel, maar ten minste volledig zijdelings langs de kluut verwijderd te worden ...'. Daarbij wordt tevens vermeld dat, indien een opdrachtgever expliciet toestemming geeft om de draadkorf niet te verwijderen, ten minste de trekdraad verwijderd of losgeknipt moet worden. Als argumenten voor het verwijderen van de draadkorf worden het beoordelen van de wortelkluut en direct wortelcontact met de omliggende grond genoemd. Jute en draadkorf kunnen contact onmogelijk maken of sterk bemoeilijken. De beschrijving van het Crow komt nog het meest overeen met die van Shigo, Isa en wetenschappelijke publicaties.

Boomrooierij Weijtmans



Veilig snoeien m.b.v. een hoogwerker



Verantwoord rooien van bomen

Bomen rooien

Bomen snoeien

Stobben frezen / rooien

Afvoer van snoeihout,
blad en schoffelvuil

In- en verkoop van hout

In-/verkoop van
houtsnippers

Boomrooierij Weijtmans kunt u inschakelen voor elke klus: groot of klein, bij Weijtmans moet u zijn!

Boomrooierij Weijtmans is nationaal en internationaal specialist in het rooien, snoeien en onderhouden van bomen. Vandaag de dag telt ons bedrijf ruim 25 vaste medewerkers, goed opgeleide boomrooiers, ervaren chauffeurs en machinisten, 9 gecertificeerde tree workers en 2 tree technicians. Daarmee is Boomrooierij Weijtmans een vooraanstaand speler in Nederland met een gezonde blik op de toekomst.

Uniek zijn onze telescoopkranen met 42 meter mast: hiermee kunnen we elk karwei veilig uitvoeren zonder schade aan te richten. Wij kopen uw stamhout en houtsnippers graag in. Daarnaast verzorgen wij een verantwoorde afvoer van snoeiafval.

Vraag vrijblijvend een offerte aan of lees meer over de mogelijkheden op onze site:
www.boomrooierijweijtmans.nl



Eén van onze unieke telescoopkranen



**GROEN
KEUR** ©
GECERTIFICEERD
BEDRIJF
• BOOMVERZORGING

Kreitenmolenstraat 175
5071 BD Udenhout

Tel. 013-511 14 83
Fax 013-511 43 73

algemeen@weijtmans.nl
www.boomrooierijweijtmans.nl

DE SPIJKER OP ZIJN KOP!

De spijker op zijn kop! De kwaliteit van een draadkluit is in de basis afhankelijk van een groot aantal factoren, zoals grondslag en gesteldheid van de grond, type wortelstelsel, aantal malen verplant, rooimethode en weersomstandigheden bij het rooien. Een goede draadkluit komt van een grondslag met een goede vochthoudende open structuur, bevat voldoende wortels voor hergroei, wordt machinaal gerooid met de boom centraal in de kluit en stevig sluitend ingegaast met jute en uitgegloeid draad. De open structuur van de kluit sluit bij aanplant perfect aan op het medium waarin geplant wordt zodat de vochthuishouding weer op gang kan komen. Wij adviseren om de kluit op de juiste diepte te stellen (maaiveld = bovenkant kluit na inklinken), het kluitgat op te vullen tot halverwege de kluit en de trekdraad en eventuele jutte knoop door te knippen wanneer deze dicht bij de stam liggen. Een stabiele kluit is de beste basis voor een goede hergroei."

Martien Mantje, Directeur Boomkwekerij Udenhout BV



Hoe is de praktijk?

Van een boom met draadkluit hoef je de korf niet open te knippen om bij aanplant slechte doorworteling te kunnen zien. Vóór die tijd is de kluit door al het gehaspel al verworpen tot een zak die aan de wortels hangt. Het keuren van bomen en beworteling doe je op de kwekerij bij aankoop. Door het logboek in te zien en een proefexemplaar te laten rooien, zie je of er sprake is van uniforme kwaliteit. Het argument van contact met de omliggende bodem is nauwelijks aan de orde, want natuurlijke jute is binnen één maand verteerd, het vormt geen ondoordringbaar geheel en blijft goed doorwortelbaar. Bij aanplant in het najaar, wat de

DRAADKLUIT NIET ALTIJD EEN MUST!

De vraag of het draad verwijderd moet worden of niet wordt in het plantseizoen wekelijks aan ons gesteld. Onze wedervraag is: waarom kiest u voor een draadkluit? Het antwoord is altijd: dan groeien ze toch beter? Tegenwoordig worden naar onze mening teveel soorten met draadkluit geplant terwijl dit niet hoeft en ook niet altijd bijdraagt aan een beter resultaat. Boomsoorten die in symbiose leven zoals berk, eik en beuk verdienen een kluit. Soorten als populier, wilg en es kunnen best zonder, mits op tijd geplant. Kiest men wel voor een boom met kluit, dan adviseren wij dat de kluit in het plant gat aan de spandraad doorgeknipt wordt, en waar mogelijk de zijanten terug gebogen. Wij gebruiken voor onze kluiten jute en snel afbreekbaar gaas. Het afbraakproces gaat nog sneller als de kluit voldoende water krijgt. Bomen die meerdere malen verplant zijn zullen zonder terugval aanslaan en direct een fraai uitstraling hebben.

Arie Idema, adjunct-directeur bij M. van den Oever Boomkwekerijen



beste periode is, is de jute allang verteerd tegen de tijd dat de boom gaat wortelen. De voornaamste reden om de draadkorf te handhaven: door het hele logistieke proces is er zo veel met de kluit gebeurd, dat hij kan breken als je de korf eraf haalt buiten het plantgat, ook al is het een goed doorwortelde kluit. Als de kluit breekt, was het beter geweest een boom met naakte wortel te kopen. Die heeft per definitie een grotere diameter en dus meer wortels, en hij is goedkoper. Vooral bij het aanbrengen van ondergrondse verankering is de stabiele opsluiting van de kluit met een draadkorf een goede basis. Dat je voor het schoffelen van de boomspiegel de bovenzijde van de draadkorf



liever kwijt bent, is een goed argument. Net als het doorknippen van de spandraad, die soms kort tegen de stam ligt. Voor het overige: mooi laten zitten, die draadkorf. Wil je de draadkorf toch verwijderen, doe dat dan alleen in het plantgat als de boom staat en haal dan de zijanten eraf. Het volledig verwijderen van de draadkorf is niet zonder risico.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6065



GREENMAX
connecting green and infrastructure



GreenMax
Postbus 43
NL-5473 ZG Heeswijk-Dinther
Tel 0413-294447
info@greenmax.eu

Duurzaam groen begint met een goede basisinrichting van het plantvak

Bomen maken onze stedelijke omgeving leefbaar. Een gezonde groene infrastructuur in de stad is daarom onmisbaar. GreenMax is gespecialiseerd in duurzame innovatieve producten voor de inrichting van de plantplaats boven en ondergronds, zodat groen en infrastructuur samengaan.

www.greenmax.eu

VERNIEUWDE ETW-OPLEIDING VAN START

MEER AANDACHT VOOR COACHING EN BEGELEIDING

De European Tree Worker-opleiding leidt boomverzorgers op tot erkende allround boomverzorgers. Tijdens de vernieuwde ETW-opleiding wordt er meer aandacht besteedt aan coaching en begeleiding van de boomverzorgers. De studiebegeleiding wordt verzorgd door ervaren trainers die alles in het werk stellen om efficiënt je doel te bereiken en je slagingskansen te vergroten, alsmede de betrokkenheid van de werkgever te verhogen.

De ETW-opleiding volg je niet alleen bij IPC Groene Ruimte vanwege prima praktijkonderwijs en de uitstekende trainingslocaties, je kunt tijdens de opleiding ook rekenen op goede begeleiding.

START 5 SEPTEMBER

instroom mogelijk tot 18 oktober 2016

IPC
GROENE RUIMTE
PRAKTIJKCENTRUM
VOOR VAKMENSEN

IPC GROENE RUIMTE
026-3550100 OF [INFO@IPCGROEN.NL](mailto:info@ipcgroen.nl)

LooHorst
landscaping

Wegens aanhoudende groei zijn wij voor ons buitenteam op de afdeling Bomen & Boomverzorging op zoek naar een:

COÖRDINATOR BOOMVERZORGING

(ETW+) MET AMBITIE!

De Coördinerend ETW'er groeit naar:

- Projectvoorbereiding/uitvoering
- Aansturing als voorman
- Projectregistratie, o.a. in Geo Visia
- Het opnemen en adviseren van klanten
- Betrokkenheid bij (na)calculaties in samenwerking met het bedrijfsbureau

Voor deze functie zien wij iemand die:

- Ervaren is met alle boomverzorgingsaspecten
- Meerdere projecten tegelijk kan aansturen
- Een teamspeler is en initiatieven neemt
- Feeling voor automatisering en commercie
- Inzicht heeft in bedrijfsprocessen en de financiële kant van projecten

Geïnteresseerd?

Kijk op www.loohorst.com voor meer info!



LooHorst
landscaping - hoveniers - dak- & gevelgroen

Buitenbrinkweg 51
3853 LV Ermelo
T: 0341 49 47 69
www.loohorst.com





Kenniscentrum Terra Nostra is bezig een protocol op te stellen voor het beheer van bomen die kampen met roetschorsziekte (*Cryptostroma corticale*). Stigas, de arbodienst voor werknemers, vroeg om samenwerking daarbij.

Auteur: Santi Raats

Protocol voor het beheer van roetschorsziekte

Arbo-organisatie Stigas wil veilige omstandigheden voor verwijdering van zieke esdoorns

Tot vorig jaar werd de ziekte voornamelijk herkend op kachelhout, maar sinds 2015 ook op levende esdoorns in 's-Heerenberg, waarna de esdoorns verwijderd werden. Terra Nostra voert tegenwoordig zelf laboratoriumonderzoek uit om op aanvraag roetschorsziekte te determineren. Inmiddels lijkt het geen incident meer en is de ziekte dit jaar al op drie verschillende plaatsen in Nederland vastgesteld.

Beroepsziekte

Henry Kuppen van Terra Nostra: 'Roetschorsziekte is latent in elke *Acer pseudoplatanus* aanwezig. Als de esdoorn dood is of in zeer droge omstandigheden verkeert, kan de ziekte naar buiten treden.' Er is geen sprake van een opkomende epidemie. 'Wel waren er sinds vorig jaar een aantal gevallen van roetschorsziekte waarbij verwijdering grote gezondheidsproblemen kon opleveren. Daarom is het van belang dat werknemers meer te weten komen over deze boomziekte, en zich ervan bewust worden dat ze het verwijderde hout niet zonder persoonlijke bescherming moeten afzagen en door de versnipperaar gooien. De sporen kunnen dan in het rond vliegen en diep in de longen schade toebrengen, doordat de longblaasjes gaan ontsteken. Dit wordt pneumonitis genoemd, wat als beroepsziekte wordt gezien. Dat is de reden dat Stigas aan de bel heeft getrokken.'

In de tussentijd doen Henry Kuppen en Stigas hun best om voor het verwijderen van aangetaste esdoorns richtlijnen te formuleren, die primair zijn gericht op het beschermen van de gezondheid van de werknemers die daarbij zijn betrokken. Zodra het protocol rond het beheer van roetschorsziekte klaar is, zal er een artikel hierover verschijnen in Boomzorg.

Mond afdekken

Eén ding staat vast: men moet zich in de buurt van aangetaste esdoorns beschermen met een mondkapje. Indien er vermoedens zijn van roetschorsziekte, kan men, mits men met beleid te werk gaat, een monster nemen van de desbetreffende esdoorn en dit naar Terra Nostra opsturen. Indien laboratoriumonderzoek de vermoedens bevestigt, moet de aangetaste boom zo snel mogelijk ter plekke verbrand worden. Ook kan Kuppen alvast een raad meegeven: 'Personen die in en met de bomen werken, dienen luchtwegen en ogen af te schermen. Ook is het aan te raden om speciale overalls te dragen. Aangetast kachelhout moet niet mee naar binnen genomen worden, sowieso minimaal versleept en ook ter plekke verbrand worden. Lukt verbranding ter plaatse niet, dan moet het hout afgedekt vervoerd en alsnog verbrand worden.' Omdat het niet eenvoudig is om het hout zomaar ergens te verbranden – alleen al omdat

het regelen van alle ontheffingen, zoals van de brandweer, een heel gedoe is – denken Kuppen en Stigas nu samen na over de mogelijkheid van een afvalverbrandingsoven.

Aantasting en symptomen

Sporen van de roetschorsziekte kunnen ook binnendringen via wonden en gebroken takken. De houtvaten raken langzaam verstopt en de boom komt steeds dunner in het blad te staan. De schimmel lijkt zich vooral bij extreem warm en droog weer snel uit te breiden. De verspreiding vindt heel makkelijk plaats via wind en regen. In de zomer herkent men een transparante kroon met slijm op de stam. De boom zal in de nazomer in rap tempo verwelken, waarna eerst de kroon en later de hele boom afsterft. Bij afsterving ontstaan de enorme hoeveelheden zwart-grijze sporen aan de binnen- en buitenkant van de bast. Bij het afzagen van het hout ziet men een vlekkerige verkleuring in het hout. Een gevoelige soort is de gewone esdoorn; veldesdoorn, Noorse esdoorn en zilveresdoorn worden soms aangetast.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6064



Acer monspessulanum: haal een stukje Montpellier de stad in

Groenbeheerder René Priem (Leidschendam-Voorburg) over zijn inspiratieboom

Hij komt oorspronkelijk uit het zuiden van Frankrijk, waar hij in de bergen groeide. Zijn benaming, *Acer monspessulanum*, refereert daaraan:

Mons passulanus is de Latijnse naam voor de Franse stad Montpellier. Zo'n stukje Montpellier blijkt in de praktijk prima als stads- en laanboom te kunnen fungeren. Groenbeheerder René Priem over de ins en outs van een bescheiden groeier, die als geen ander tegen de droogte en de kou kan.

Auteur: Peter Voskuil



5 min. leestijd

INSPIRATIEBOOM

Priem laat zijn keuzes liever door die gegevens beïnvloeden. Hij waakt onder meer over de sortimentsverspreiding; vandaar dat hij deze rubriek in dit tijdschrift toejuicht. Zijn gemeente is de afgelopen jaren hard getroffen doordat iepen en kastanjes het als gevolg van ziektes aflegden. 'We hebben veel bomen moeten wegzagen, de laatste tijd. En nu komt ook de essentaksterfte eraan, terwijl we in onze gemeente veel essen hebben staan. Dan kom je erachter hoe kwetsbaar je bent als gemeente, want dat heeft enorme financiële consequenties. Zo'n beheersysteem helpt dat in kaart te brengen.

Ik kijk naar wat we al hebben staan in het bomenbestek. Ontwerpbureaus willen vaak met één soort beplanten, vaak ook door gebrek aan sortimentskennis, terwijl ik als beheerder juist graag sortiments- en dus ook risicospreiding wil.'

Schroefje

Daarnaast kijkt Priem naar het type en de vorm. 'Een boom moet bij een straat passen. Mijn persoonlijke smaak schakel ik daarbij uit. Ik heb deze boom nu gekozen als inspiratieboom, maar ik had net zo makkelijk een andere soort kunnen nemen.

Vijftien in een rij staan er in Leidschendam-Voorburg en ze zijn deze zomer aan hun tweede groeiseizoen toe. 'Geen uitval, ze staan goed in het blad, de kleur is goed,' somt René Priem op. 'Een complete ervaring hebben we natuurlijk nog niet, maar tot nu toe voldoen ze uitstekend.'

Practicus

Kom bij René Priem niet aan met allerlei verhalen over persoonlijke voorkeuren en smaak. Zo denkt de groenbeheerder van Leidschendam-Voorburg niet. Omdat met elke boom gemeenschapsgeld gemoeid is, kiest hij liever voor de zakelijke benadering. 'Ik ben een practicus, ja,' geeft hij toe. 'Ik werk ook graag met cijfers. Hoe oud is een boom, hoe dik, hoe snel groeit hij, noem maar op.'

Dat soort cijfers haalt Priem onder meer uit het gemeentelijk beheersysteem, waarmee alle 35.000 bomen in Leidschendam-Voorburg worden gemonitord. In totaal gaat het om meer dan 750 soorten.



Acer monspessulanum in Leidschendam-Voorburg.



Het blad van de *Acer monspessulanum*.

In een park of op een begraafplaats kun je misschien nog gekke dingen proberen, maar verder moet een boom passen in het beeld. Een bijzondere soort die het niet goed doet, daar heb je niet veel aan.'

Priem heeft wel het gevoel dat er goede stappen worden gezet om het sortiment in Nederland gevarieerder te maken. 'Dat besef begint in de gemeentewereld door te dringen en je ziet het ook aan het aanbod van kwekers op de markt.' Gemeentes die alleen voor de laagste prijs gaan, zullen daar op termijn spijt van krijgen, denkt hij. 'Een boom is geen schroefje of steen die je koopt. Het is een levend product.'

Speelgoedgids

De Franse esdoorn, zoals we *Acer monspessulanum* in Nederland noemen, kwam Priem een jaar of twee geleden tegen in een catalogus van een kweker. 'Je weet wel, van die bomengidsen die voor ons liefhebbers het karakter van een speelgoedgids hebben', gniffelt hij. Deze was van de firma Boot, vestiging Boskoop. De specifieke kenmerken in de omschrijving brachten hem op een idee. De Franse esdoorn is een langzame groeier en is uitstekend geschikt als laan- en stadsboom, vooral in kleinere straatjes, concludeert Priem. 'Je moet uitkijken, want hij is moeilijk op te kronen. Je moet hem niet langs een drukke weg zetten, maar voor voetgangersgebieden of kleine straten waar veel leidingen liggen, is hij heel geschikt.' Een volwassen *Acer monspessulanum* krijgt een kroon met een breedte van een meter of zes. De stam is glad,

donkergrijs en krijgt op gevorderde leeftijd lichte groeven.

Het immer drielobbig blad, dat groenig glanst, kleurt in de herfst opvallend geel. 'Het is geen spectaculaire bloeier, maar hij ziet er gezond uit. Dat hij zo goed tegen droogte en kou kan, maakt hem uitermate geschikt voor het stadsklimaat. Qua uiterlijk zie je een duidelijk verschil met bijvoorbeeld de veldesdoorn, die een vijflobbig blad heeft.' Let wel op met strooizout, want volgens de beschrijvingen is *Acer monspessulanum* daar gevoelig voor.

No risk

Al met al een *no risk*-boom, wat ook bleek toen Priem erachter kwam dat ze er in de gemeente al tien jaar een hadden staan die nog niet in het beheersysteem stond. Priem stuitte bij toeval op deze vergeten groeier. 'Die stond er goed bij, dus dan weet je genoeg.'

De gemeente heeft besloten er vijftien te bestellen voor een project in een niet zo grote straat, op een locatie waar in de breedte veel leidingen liggen. 'De aanbesteding gaat meestal met een grotere order mee. Dan kopen we in één keer 200 bomen voor allerlei projecten in, waarop door vijf verschillende kwekers wordt ingeschreven. Degene met de beste prijs-kwaliteitverhouding krijgt dan de order.' Priem controleert bij de levering wel altijd op de juistheid van het geleverde sortiment. Zijn ervaring is dat dat loont. Soorten worden nog weleens door elkaar gehaald, ook door kwekers. 'Dan bedoel ik niet dat dat te kwader trouw gaat, hoor, daar gaat

het absoluut niet om. Maar kwekers fungeren soms alleen als tussenkweker, en in winter is alles kaal en vallen verschillen minder snel op. Dan gaan er soms toch dingen verkeerd. Ik probeer ook zo veel mogelijk ter plaatse te gaan kijken en een of twee keer per jaar een kwekerijbezoek af te leggen.'

Dat laatste vraagt soms een beetje schuiven met tijd, want in de twintig jaar dat Priem dit werk doet, is zijn vak veranderd. 'Het vak gaat steeds meer de regiekant op. In het begin deden we veel dingen zelf; nu doen we hetzelfde werk met veel minder mensen en huren we externen in. Het is nu opdrachten verstrekken en controleren. Daar groei je in.'

Naast zijn werk als gemeentebreed bomenspecialist heeft Priem er tegenwoordig een andere taak bij. Hij is aanspreekpunt voor de openbare ruimte in de wijken midden en oud in Voorburg, een ouder gedeelte van de gemeente met monumentale parken. Daar is hij voor meer verantwoordelijk dan de bomen alleen.

Volgens Priem moeten gemeenten oppassen dat niet alle specifieke groen- en bomenkennis verdwijnt. Ook de groenopleidingen kunnen daaraan bijdragen. De kennis die van daaruit wordt meegegeven, neemt wat af, heeft hij gemerkt. 'Gelukkig zie je nu een tegenbeweging op gang komen.' Priem's eigen interesse voor bomensoorten kreeg hij in Boskoop, waar hij tuin- en landschapsinrichting studeerde. 'Je leerde daar soortnamen; er ging letterlijk een wereld voor mij open. Ik zag zelfs in mijn geboorteplaats Goes ineens bomensoorten staan die ik voor mijn gevoel nog nooit eerder had gezien.'

Wenen

Dat is iets wat hij nog altijd heeft: een beroepsdefinitie als het gaat om bomen. Op vakantie geeft het hem een gerust gevoel als hij bomen op naam kan brengen. Deze zomer stuitte hij in Wenen op een boom waarover hij niet lang hoefde na te denken. Hij stond oog in oog met *Acer monspessulanum*, die hij tijdens een vorige vakantie in Spanje ook al eens in Andalusië in het wild had gezien. Priem: 'Prachtig. In Wenen staan wat grotere exemplaren. In de parken daar zie je sowieso heel andere dingen staan dan bij ons. Daar let je onbewust toch altijd op.'



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6053



Acer monspessulanum

Binnen de systematische indeling van het *Regnum Vegetabile* – het Plantenrijk – behoort het geslacht *Acer* tot de orde van de *Sapindales* en daarbinnen tot de familie van de *Aceraceae*, de esdoornfamilie. *Acer monspessulanum* is nauw verwant aan *Acer campestre*, edoch heeft een aantal significante morfologische verschillen. De Nederlandse naam voor deze bijzondere species is Franse esdoorn; zijn natuurlijke verspreidingsgebied is eigenlijk het Middellandse Zee-gebied, Zuid-Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. De boom groeit in de Kaukasus en in noordelijke richting tot in het Rijn-Moezelgebied in Duitsland, op de droge zuidelijke hellingen daar. De boom is sinds 1739 in cultuur en de soortnaam verwijst naar *Mons Passulanus*, de Latijnse naam voor de Zuid-Franse stad Montpellier. Van deze Franse esdoorn is er een groot aantal verbijzonderingen, zoals cv's, vars, ssps en forma's. Verschillende grote geesten in de dendrologie

benoemen een aantal van deze afwijkende species van de soort. In het boekwerk 'Maples of the World' worden drie cv's benoemd. Krüssmann benoemt een stuk of tien vars en forma's en Bean alleen de soort. Aangezien de soort al als een bijzondere species benaamd mag worden, gaat uw schrijver verder niet in op de andere verschijningsvormen, die niet of nauwelijks in cultuur zijn.

Kenmerken

Acer monspessulanum is een kleine, vaak meerstammige boom of grote struik, 6 tot 10 meter hoog, met een breed eivormige tot ronde kroon. De boom vertoont sterke gelijkenis met zijn neefje *campestre*. De kroon bestaat uit heel veel takken en twijgen, waardoor een zeer dichte kroon ontstaan is.

Toch zijn er grote verschillen met die neef *Acer campestre*. De boom groeit in tegenstelling tot laatstgenoemde erg langzaam, het blad is altijd

drielobbig, 3 tot 5 cm lang en ca. 7 cm breed, glanzend donkergroen aan de bovenzijde en blauwgroen aan de onderzijde en bevat géén melksap. De stamschors is glad, donkergrijs van kleur en op latere leeftijd ondiep en onregelmatig gegroefd. De bloeiwijze bestaat uit hangende bloemtuiten met geelgroene bloempjes, die begin mei ongeveer gelijktijdig met de bladontluiking bloeien. Het diepgaande wortelgestel is zeer dicht vertakt en veroorzaakt niet of nauwelijks schade aan verharding. De Franse esdoorn is een zeer gezonde boom, die uitstekend winterhard is, goed droogte verdraagt en heel goed snoeibaar is om als vormboom te fungeren. Het is een uitstekende boom in verhardingen, in winkelcentra, op stadspleintjes of in andere voetgangersgebieden. Maar hij is ook prima toepasbaar in het trottoir van smalle straatprofielen, op daken en eigenlijk overal waar een gezonde en goede kleine(re) boom gewenst is. Al met al een geweldige boom, die helaas veel te weinig in cultuur is. Onbekend is onbemand, maar... misschien heeft hij nu als Inspiratieboom toch een zonnige toekomst in het verschiep? De species is het meer dan waard!



DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.



Het genot van een rit over landelijke wegen. Kronkelend of kaarsrecht, langs kilometers wuivende bomen. Na een bocht liggen bossen verse bloemen en een teddybeer, dicht op de stam van een gehavende boom. Je pakt het stuur net wat steviger vast en kijkt even hoe hard je rijdt. Iedereen weet wat daar gebeurd is.

Auteur: Jessica Heggens

De onstuimige band tussen bomen en verkeer

Na Duitsland en België woedt de discussie over het wel of niet kappen van bomen langs wegen sinds vorig jaar ook in Nederland. Boomzorg zet de feiten op een rij



Wat is er aan de hand met bomen en het verkeer?

In tegenstelling tot de verwachtingen nam het aantal verkeersdoden in 2015 toe, van 570 in 2014 naar 621 in 2015. De meeste dodelijke slachtoffers vielen ook dat jaar op de gemeentelijke en provinciale wegen, waar een snelheidslimiet van vijftig of tachtig kilometer per uur geldt. Dat is 51% van het totale aantal dodelijke slachtoffers. Sinds 2015 woedt een strijd over de verkeersveiligheid van provinciale wegen. De rijen bomen zouden de wegen onveiliger maken, en daarmee ging de deur naar kappen open.

Hoe komen er zo veel bomen langs provinciale wegen?

Napoleon begon met het planten van bomen langs wegen. In de zomer boden ze beschutting tegen de hitte voor de marcherende soldaten en in de winter waren het bakens in een besneeuwd landschap. Later werden bomen geplant om een fundament te vormen voor zanderig of modderig wegdek. Er werden lanen ontworpen voor buitenplaatsen en landgoederen, om zichtassen te versterken of grenzen aan te geven. Voor reizigers waren bomen markeerpunten op hun route en ze vormden een onmisbare schakel tussen de weg en de omgeving.

Wat zijn de argumenten om bomen te kappen?

Uit ongevalstatistieken in binnen- en buitenland blijkt dat ongeveer 20% van alle letselongevallen het gevolg is van een eenzijdige aanrijding tegen een obstakel buiten de weg. Bij de ongevallen met doden en zwaargewonden is dat zelfs 30%. Bij ongevallen buiten de bebouwde kom zijn bomen de meest voorkomende hindernis (27%).

Volgens onderzoek uit 2013 van de SWOV (Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid) valt in Nederland een derde van alle verkeersdoden en een zesde van alle ernstige verkeersgewonden bij een bemonsting. Bermongevallen lopen relatief ernstig af, met één dode per vijf ernstige ongevallen. Dat is twee keer zo hoog als gemiddeld in Nederland. Bermongevallen worden volgens de SWOV veroorzaakt door menselijk handelen (afleiding, vermoeidheid, alcohol, te hard rijden) en door de inrichting van de weg, vooral de berm. Een veilige berm is volgens de SWOV draagkrachtig en heeft een vlakke overgang, waardoor een van de weg geraakte chauffeur de auto uit de berm weer de weg op kan sturen. Lukt dat niet, dan moet de chauffeur veilig langs de weg tot stilstand kunnen komen in een obstakelvrije zone. Deze obstakel-

vrije zones zijn nu vaak te smal en met 42% veruit de belangrijkste ongevalsfactor bij bermongevallen, aldus de SWOV.

Albert Maes, die met zijn bedrijf Safety Products de kreukelpalen in België introduceerde, vat het krachtig samen. 'Wij kunnen nog zo veel investeren om iets aan de verkeersveiligheid te veranderen, maar zolang overheden bomen blijven aanplanten langs wegen, zullen elk jaar evenveel mensen als er in een compleet vliegtuig gaan zich doodrijden tegen obstakels langs wegen. Vanaf een diameter van tien centimeter kan een boom een dodelijke impact hebben. Bomen horen in een bos.'

Wat zijn de argumenten om bomen te laten staan?

- Ze dragen bij aan de zuurstofvoorziening, zorgen voor koeling in de zomer en het zijn windvangers.
- Ze nemen koolstofmonoxide op en filteren fijnstof. Een boom kan 3000 tot 10.000 autokilometers per jaar compenseren. Hoe groter de boom, hoe groter de voordelen.
- Het zijn belangrijke plekken voor vogels en kleine zoogdieren.
- Bomen reduceren verkeerslawaaï.
- Ze zijn gezichtsbepalend voor de streekidentiteit en onderdeel van het historische landschap.
- Door het tunneleffect zijn mensen geneigd om rustiger en verantwoord te rijden. De verticale structuur laat duidelijk zien hoe de weg verder gaat. Bochten zijn door de boomstammen al van verre te herkennen, zoals op snelwegen reflecterende paaltjes bochten markeren. Dit bevordert de verkeersveiligheid.
- In het Franse departement Eure nam de gemiddelde snelheid van het autoverkeer toe toen obstakels langs wegen werden weggehaald. In het zuiden van Frankrijk reed driekwart van de autobestuurders voorzichtiger op wegen met bomen erlangs.
- In het Engelse Norfolk nam de gemiddelde snelheid met drie tot vijf kilometer per uur af nadat er bomen langs de weg waren geplaatst. Het aantal ongevallen nam af met 20%.
- Na uitgebreid onderzoek heeft de faculteit voor verkeerspsychologie van de universiteit van Keulen wegenbouwers geadviseerd om bomen langs wegen en snelwegen te planten, juist omdat is gebleken dat dit het rijgedrag positief beïnvloedt.
- Bomen op dichte afstand van elkaar bij een gevaarlijke plaats zorgen ervoor dat de bestuurder steeds meer stammen voorbij ziet flitsen, waardoor hij zal vertragen.
- Het planten van bomen dicht bij de rand van de

rijbaan geeft een poorteffect bij het binnenrijden van een dorp. Hierdoor worden de perceptie en het gedrag van bestuurders positief beïnvloed.

Hoe is de discussie over bomen langs de weg in Nederland ontstaan?

In 2013 kwam Kennisplatform CROW met een nieuwe editie van het vierdelige Handboek Wegontwerp. Het platform noemt dit zelf het standaardwerk voor het ontwerp van wegen buiten de bebouwde kom. In de richtlijnen in het deel Gebiedsontsluitingswegen wordt een obstakelvrije zone van minimaal 4,50 meter naast de weg aanbevolen.

In 2014 onderzocht de ANWB de verkeersveiligheid van provinciale wegen. Volgens het onderzoek voldoet 57% niet aan de minimale inrichtingseisen en maatvoering voor verkeersveilige wegen. De breedte van rij- en redresseerstroken en van kant- en bermverharding is vaak minimaal.



Bert van Polen



Olga van de Veer



In veel gevallen ontbreekt een voldoende brede of fysieke rijrichtingscheiding, zijn objecten in de berm onvoldoende afgeschermd en is sprake van onveilige situaties op kruispunten, aldus de ANWB. Het handboek van het CROW en de aanbevelingen uit het ANWB-onderzoek leidden tot provinciale

plannen om bermen te verruimen door bomen te kappen. In Zuid-Holland kwamen zesduizend bomen op de nominatie te staan om te verdwijnen. De plannen zorgden voor veel verzet onder bewoners. Zij zijn van mening dat niet de bomen, maar het menselijk rijgedrag de belangrijkste oor-

zaak is van veel ongevallen.

De Rotterdamse actiegroep De Boomridders startte de petitie Laat bomen niet boeten voor gevaarlijk rijgedrag. Op 23 september boden zij 8749 handtekeningen aan bij de provincie Zuid-Holland met het verzoek '...de kap langs N-wegen onmiddellijk te stoppen en samen met omwonenden en andere belanghebbenden de plannen opnieuw, maar met andere uitgangspunten vorm te geven. Iedereen is voor een grotere verkeersveiligheid, maar niet ten koste van ons landschap.' Er ontstonden meer actiegroepen die zich tegen de kap van bomen keren en niet zonder succes. De storm nam af toen de kap van vijfhonderd bomen langs de N489 tussen Heinenoord en Klaaswaal werd tegengehouden. Roxy Tacq van de ANWB hield statencommissieleden van de provincie Zuid-Holland voor dat zijn organisatie nooit een pleidooi heeft gehouden voor het kappen van bomen; wel voor het afschermen ervan. 'Naast automobilisten hebben wij ook leden die wandelen en fietsen. Bomen zijn bepalend voor het landschap.'

Hoe gaat het nu verder?

De nieuwe term in de discussie is vergevingsgezinde inrichting van wegen. Deze aanpak heeft niet tot doel om ongevallen te voorkomen, maar wel om de weg en de omgeving ervan slim in te richten, om te voorkomen dat (onbedoelde) stur-fouten met zware verwondingen of erger afge-straft worden. Het Belgische agentschap Wegen en Verkeer (AWV) beschreef richtlijnen in het handboek Vergevingsgezinde wegen, en ook het CROW benadrukt dat bij het ontwerp van wegen in Nederland iedere weglocatie zijn eigen lokale randvoorwaarden heeft. 'De richtlijnen worden dan als uitgangspunt genomen voor het leveren van maatwerk, passend in de omgeving van de weg', aldus het CROW.

De handboeken en richtlijnen staan bol van de suggesties. Bredere wegen, aanplant van hagen, afschermen van bomen, weghalen van bomen in bochten of juist planten als wegwijzer, draagkrachtige bermen met een vlakke overgang, *rumble strips*, redresseerstroken en een grotere obstakel-vrije zone. Boomzorg is benieuwd naar de manier waarop u omgaat met de onstuimige band tussen bomen en verkeer. Mail uw plannen en ideeën naar info@boomzorg.nl en we zoeken ze op.

BRONNEN

<http://www.ad.nl/rotterdam/einde-aan-massale-bomenkap-langs-n-wegen~a4f23869/>
http://www.anwb.nl/bestanden/content/assets/anwb/pdf/belangenbehartiging/eurorap/kl131180_anwb_euro-rap_onderzoek_2014_klein.pdf
<http://www.anwb.nl/belangenbehartiging/verkeer/verkeersveiligheid/eurorap-onderzoek-in-elke-provincie>
http://www.anwb.nl/binbestand/lidmaatschap/syc/KL131180_EuroRAP_ZHolland_online.pdf
<https://www.archined.nl/2015/11/kappen-met-kappen>
http://www.brrc.be/nl/artikel/n227_00
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/16/aantal-verkeersdoden-stijgt-naar-621-in-2015>
<http://www.crow.nl/vakgebieden/verkeer-en-vervoer/wegontwerp/vraag-en-antwoord?page=1&searchsort=sco>
<http://www.crow.nl/blog/juli-2016/zijn-80-km-wegen-te-smal>
<http://www.debomenridders.nl/>
<http://www.debomenridders.nl/2015/anwb-verklaart-oorlog-aan-bomen-in-berm/>
<http://www.debomenridders.nl/2015/6000-bermbomen-zuid-holland-op-kaplijst/>
<https://www.facebook.com/De.Bomenridders/>
<https://www.facebook.com/laatbomennietboetenvoorveerbaarrijgedrag/>
http://www.greenkeeper.nl/upload/digitaal_archief/1160_Nogmaals_weg_met_de_bomen_-_Groen_3_maart_2016.pdf
http://www.greenkeeper.nl/upload/digitaal_archief/1165_Bomen_langs_de_weg_-_Groencontact_maart-april_2016.pdf
<http://groenenwelzijn.blogspot.nl/2016/02/waarom-bomen-juist-geen-gevaar-voor-het.html>
<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-infrastructuur-en-milieu/documenten/kamerstuk-ken/2016/04/21/verkeersdoden-2015>
<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-infrastructuur-en-milieu/nieuws/2016/04/21/aantal-verkeers-doden-gestegen-in-2015>
<http://www.rthnieuws.nl/nieuws/binnenland/duizenden-gevaarlijke-bomen-moeten-weg-echt-belachelijk>
http://www.svov.nl/rapport/Factsheets/NL/Factsheet_Wegbermen.pdf
<http://www.svov.nl/rapport/D-2013-02.pdf>
http://www.telegraaf.nl/binnenland/25647362/_Fors_meer_verkeersdoden_.html
<http://www.veiligebermen.be/informatie.html>
<https://www.verkeerinbeeld.nl/levens-reddend-struiken-in-plaats-van-bomen-langs-de-weg>
http://wegenenverkeer.be/sites/awv/files/docs/Vergevingsgezinde_wegen.pdf



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6062



Zware aantasting jonge beplanting door essentaksterfte.

Nauwkeurige inschatting haalbaarheid van maatregelen bij het beheer van essen met essentaksterfte

Terra Nostra, het kennisatelier voor boom en bodem, heeft een nieuwe beheermodule voor essentaksterfte ontwikkeld. Wat houdt deze module in? Wat voegt die toe? Wie gaat de module gebruiken en waarom? 'Dit lijkt het jaar van de waarheid te worden. We zien de gevolgen van essentaksterfte dit jaar enorm toenemen', zegt de directeur van Terra Nostra, Henry Kuppen.

Auteur: Sylvia de Witt

Essentaksterfte vormt een ernstige ontwikkeling in Nederland en er zijn nog nauwelijks maatregelen om deze boomsterftegolf te doorbreken. De ziekte, die wordt veroorzaakt door de schimmel *Hymenoscyphus fraxineus*, heeft in Europa inmiddels tot een fors verlies van essen geleid. Bladeren, takken en vervolgens hele essen kunnen afsterven door deze ziekte. De schimmel verspreidt zich

via de lucht en kan zowel jonge als oude bomen aantasten in de groene ruimte en op de boomkwekerij. Dit zorgt voor een sterke afname van de vitaliteit en de conditie van de bomen en een behoorlijke toename van de beheerkosten. Juist in bossen en parken is de toestand van essen zorgwekkend, omdat er onder dit soort natuurlijke omstandigheden een grote ziektedruk blijkt te bestaan.

Indicatoren

Om de nadelige gevolgen van deze ziekte zo beheersbaar mogelijk te maken, heeft Henry Kuppen, directeur van Terra Nostra, samen met medewerkers Roel Geerts, Michiel Mol en Wendy Batenburg een nieuwe beheermodule voor essentaksterfte ontwikkeld. In het kort houdt die volgens Kuppen het volgende in:

'Je gebruikt vastgestelde indicatoren om de zin van je maatregelen te motiveren. Deze verschillende indicatoren zijn de mate van hergroei, de leeftijd van de boom, de netto-ontbladering, de locatie en de soort; deze bepalen welke maatregelen je moet nemen: ga je snoeien of toch maar niet, moet je de boom vellen? Kijk welke gegevens er zijn; dat is het vertrekpunt. Daarop laat je een analyse los om vervolgens maatregelen te treffen. Het is zonde om bomen te vellen die misschien behouden

'Met een beheermodule maak je in feite een veel nauwkeurigere inschatting van de haalbaarheid van de maatregelen die je gaat nemen'

hadden kunnen blijven; aan de andere kant is het ook zonde om in bomen te investeren die het niet meer waard zijn. Deze module biedt beheerders als het ware handvatten voor wat ze met hun essen moeten doen.'

Bezorgdheid over voortbestaan boomsoorten

Onlangs hebben wetenschappers uit Engeland en Denemarken door middel van DNA-onderzoek genetische markers gevonden die kunnen worden gelinkt aan de ziektegevoeligheid van essen. Deze markers zijn succesvol toegepast om de gevoeligheid voor essentaksterfte bij de verschillende fenotypen te voorspellen. Bij dit onderzoek zijn op verscheidene locaties 182 Deense essen bestudeerd, bestaande uit *Fraxinus excelsior*-soorten en soorten die een lage gevoeligheid vertonen, zoals *F. Mariesii* (onbekend in Nederland), *F. americana*, *F. mandshurica* en *Fraxinus ornus*. De essen kwamen uit sterk aangetaste gebieden in Denemarken; er is gekeken naar essen met een ernstige aantasting en gezonde essen uit hetzelfde gebied. Boomziekten leiden tot een toenemende bezorgdheid over het voortbestaan en de ziektegevoeligheid van boomsoorten. De gebruikte DNA-methode geeft de mogelijkheid om gerichte vermeerdering op te zetten van de soorten die niet of minder gevoelig zijn voor invasieve ziekten, doordat ze de juiste genen bezitten. Deze studie toont aan dat een grote genetische spreiding belangrijk is om invasieve ziekten als essentaksterfte tegen te gaan. De volgende stap is het opsporen

van zo veel mogelijk fenotypen die niet of minder gevoelig zijn voor essentaksterfte. Hierna is het aan de kwekerijsector om resistente essen te kweken en aan de gebruikers om deze af te nemen voor aanplant.

Inspectie-eenheden

Kuppen kent het onderzoek uiteraard. 'Het gaat ervan uit dat je aan de hand van het genetische profiel van de es de weerbaarheid tegen essentaksterfte kunt aflezen. Heel mooi, natuurlijk, maar onze beheermodule staat hier los van. Deze is ontwikkeld door middel van inventarisaties die wij hebben gedaan bij essen. Daardoor hebben we heel gerichte inspectie-indicatoren, waarmee je kunt inschatten wat het veiligheidsrisico van essentaksterfte is en wat je ermee moet in het beheer. Een onderdeel van die inspectie is het vaststellen van de soort es, want die bepaalt mede wat de zin is van de beheermaatregelen en of je moet doorgaan met een bepaalde methode.'

Inmiddels zijn er verscheidene gevoeligheden van essen bekend. Deze zijn in te delen in klassen. Daarnaast zegt de mate van hergroei iets over de haalbaarheid van de maatregel. Een andere indicatie is volgens Kuppen de standplaats. 'Staat de betreffende boom in verharding, dan zal die minder vatbaar zijn voor essentaksterfte doordat het geïnfecteerde blad verwijderd wordt; de kans op herinfectie wordt hierdoor kleiner', meent Kuppen. 'Als de boom in natuurlijke omstandigheden staat, zie je dat hij ernstiger reageert omdat er veel aangetast materiaal achterblijft dat voor herinfectie kan zorgen. Dan is er nog het netto-percentages kroonverlies, dus het gedeelte blad dat netto verdwijnt. Ook dat zegt iets over de haalbaarheid van het handhaven van de boom. Dit zijn allemaal indicatoren waarmee kan worden bepaald of het nog zinvol is om verder te gaan met een bepaalde es.'

Jonge boom reageert heftiger

Met een beheermodule wordt dus in feite een veel nauwkeurigere inschatting gemaakt van de haalbaarheid van de maatregelen die worden genomen. Gaat men bijvoorbeeld snoeien op basis van het risico, dan zouden eigenlijk ook alle dode takken eruit moeten gezaagd moeten worden. Dan wordt er gekeken naar de haalbaarheid: of de boom überhaupt nog kan overleven. Ook de leeftijd van de boom is een indicatie. Een boom die jonger is dan dertig of veertig jaar, reageert veel heftiger dan een oudere boom. Een oudere boom kan dus eerder worden gehandhaafd dan een jongere boom.

Kuppen: 'Deze beheermodule hebben we net uitgerold. We gaan hem nu toepassen in de praktijk,



Massale beplanting *Fraxinus excelsior* 'Atlas'.



5 min. leestijd

ACHTERGROND



Boom met kroonsterfte en nauwelijks hergroei.

hetzij met snoeien, hetzij met verwijderen. Dit lijkt het jaar van de waarheid te worden. We zien de gevolgen van essentaksterfte dit jaar enorm toenemen. Als je erop let, zie je landelijk overal essen staan met heel ernstige verschijnselen.'

Het werd hoog tijd voor een beheermodule als deze, want er kwamen veel vragen van beheerders die met de handen in het haar zaten.

Kuppen: 'De ziekte beperkt zich niet meer tot een paar blaadjes, maar zorgt voor het afsterven van hele kronen en complete bomen. Dat is snel gegaan, in een jaar tijd.'

Goed in uitersten

Een preventieve behandelmethodete tegen essentaksterfte is er niet. Het enige wat men kan doen, is het veiligheidsrisico beheersen. Dan is de vraag: is het zinvol om het met snoeimaatregelen op te lossen of kun je beter besluiten om de boom te verwijderen?

'Dit komt iedere beheerder momenteel wel tegen in zijn gebied, denk ik. In sommige gemeentes zijn ziektes wel beheersbaar, in andere zie je jonge essen die slecht scoren en waarbij veel uitval is.' Kuppen is ervan overtuigd dat er gemeentes zijn die daarom beslissen om maar geen essen meer aan te planten. 'Als je naar de kwekerijsector kijkt: de gebroeders Van den Berk uit Sint-Oedenrode zijn al gestopt met het kweken van essen. Dat doe je alleen maar als er geen vraag is. We zijn altijd goed in uitersten. Zo werden er destijds geen iepen meer aangeplant vanwege de iepenziekte. Toen we al die iepen hadden afgezaagd, waren we zo 'slim' om er alleen maar essen voor terug te planten. En nu zie je een comeback van de iep.' De es heeft gelukkig nog niet zo'n slechte naam dat hij helemaal niet meer wordt aangeplant, waardoor er een gat in het essenbestand zou ontstaan, zoals ook met kastanjes het geval was. 'Sommige kwekers durfden het nog wel aan, maar het merendeel niet. Dan zie je zo'n markt volledig instorten.'



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6061



poel
apeldoorn
gooi&vecht

TECHNIEK VOOR GROEN

GROOTSTE
ASSORTIMENT
VAN
NEDERLAND!

MEINDL
PFANNER
STEIN
STABILUS
STIHL

ZAAG-
SCHOENEN
VANAF
€99,-
EXCL. BTW

°Poel Bosbouwartikelen B.V. | Steenbokstraat 45 | 7324 AZ Apeldoorn
T: (055) 303 22 00 | verkoop@poelbosbouw.nl
°Poel Gooi en Vecht VOF | Rijksstraatweg 41a | 1396 JD Baambrugge
T: (0294) 291 090 | baambrugge@poelbosbouw.nl

www.poelbosbouw.nl

ITS

Al meer dan twee eeuwen leefwereldverbeteraars

De wortels van Boomkwekerij M. van den Oever liggen al meer dan twee eeuwen in Haaren, de 'tuin van Brabant'. Het areaal van M. van den Oever beslaat maar liefst 140 hectare en dat zorgt voor een ongekend breed sortiment bomen, struiken en vaste planten.

Leefwereldverbeteraars

De bomen en planten van M. van den Oever dienen niet alleen ter decoratie. Uit onderzoek blijkt dat het aantal gezondheidsklachten daalt met 0,15% per inwoner voor elke 10% meer groen.. Groen vermindert de gevolgen van vermoeidheid en stress. Bovendien nemen bomen en hagen veel fijnstof op. Een goede inrichting en goed beheer van groen zijn dan ook vaak speerpunten voor gemeentes. Een bijkomend gezondheidsvoordeel is dat groen leidt tot meer beweging van mens en dier.

Het uiteindelijke doel is dat iedereen zich prettig voelt in zijn omgeving en ervan geniet. De vak-kundige accountmanagers van M. van den Oever staan klanten bij bij het optimaliseren van hun leefwereld. Ze beschikken over een vernieuwend sortiment, gericht op de toekomst.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Maatschappelijk ondernemen is belangrijk voor het bedrijf en de reden het zich heeft aangesloten bij de Nederlandse Klimaatcoalitie, een initiatief van het ministerie van I & M, MVO Nederland en Natuur en Milieu om klimaatneutraal ondernemen tot norm te maken.

- Milieuvriendelijke teelt

M. van den Oever hecht veel waarde aan een

milieuvriendelijke teelt. Het hele areaal is dan ook Milieukeur gecertificeerd. Het bedrijf is verder partner van NL Greenlabel en bezit het duurzaamheidspaspoort A+.

- Biodiversiteit

In zijn dagelijks beleid stimuleert M. van den Oever biodiversiteit. De aanplant van diverse soorten bomen en struiken zorgt voor een brede habitat voor insecten.. Hierdoor wordt de kans op uitbra-ken van ziekten aanzienlijk beperkt.

- Mensen

Mensen en hun talenten vormen de kern van het bedrijf. M. van den spant zich ook in om men-sen met een afstand tot de arbeidsmarkt in het arbeidsproces te betrekken.

Boomkwekerijen M. van den Oever is voortgekomen uit een klein boerenbedrijf, dat zich in 1791 in Haaren vestigde. Zeven generaties verder vormen enthousi-asme, vakmanschap, betrouwbaarheid, kwaliteit en service nog steeds het fundament.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6067



De directie van M. van den Oever: Arie Idema (l) en Bert van Hintum



M. van den Oever

TREE & PLANT NURSERY SINCE 1791

Leefwereldverbeteraars®

Deze tamme kastanje (*Castanea sativa*) in Breda stond voorheen in een park. Deze foto is van 2007. Inmiddels is de doorgaande spil van de boom afgestorven. Dit is een voorbeeld van een boom die langzaam is opgegaan in een stedelijke omgeving.



Bijna 400.000 monumentale bomen in Nederland

Hoeveel monumentale bomen er precies in Nederland staan, is niet precies te zeggen. Waar de meeste monumentale bomen staan, is inmiddels wel bekend en ze zijn eenvoudig te vinden.

Auteur: Roel Vermeulen

De laatste jaren zijn monumentale bomen een steeds bekender fenomeen geworden. De Bomenstichting heeft daarin natuurlijk al jaren een voortrekkersrol. In recentere jaren heeft vooral de ontwikkeling van internet het zoeken en vinden van monumentale bomen makkelijker gemaakt.

Wat is een monumentale boom eigenlijk?

Het woord monumentaal betekent letterlijk:

1) enorm, 2) groots, 3) indrukwekkend, 4) magistraal, 5) weids, 6) waard bekeken te worden, 7) zeer groot. Het wordt vaak gelinkt met gebouwen. Maar ook markant, bijzonder en waardevol zijn betekenissen die soms genoemd worden.

Uiteraard zijn deze termen ook van toepassing op bomen. De Bomenstichting is begonnen met het benoemen van monumentale bomen en heeft drie voorwaarden beschreven waaraan bomen moeten voldoen om in het Landelijk Register van Monumentale Bomen te worden opgenomen:

1. De boom moet een minimale leeftijd van 80 jaar hebben.
2. De boom dient voldoende gezond te zijn en een levensverwachting te hebben van minimaal tien jaar.
3. De boom moet verder voldoen aan een van de volgende criteria:
 - Hij is beeldbepalend voor de omgeving.

- Hij is cultuurhistorisch waardevol: de standplaats is een belangrijk plek in de (lokale) geschiedenis.
- Hij is dendrologisch waardevol: van een zeldzame soort of variëteit.
- Hij is natuurwetenschappelijk of ecologisch waardevol: het is een moederboom, hij herbergt bijzondere planten en/of dieren.
- Hij heeft zeldzaamheidswaarde: hij is door zijn omvang, hoogte, ouderdom of anderszins opvallend in provinciaal of landelijk perspectief.

De Bomenstichting heeft op de website monumentalebomen.nl al zo'n 15.000 monumentale bomen opgenomen.

De Bomenstichting maakt zich sterk voor bescherming en behoud van alle bomen in Nederland, maar met name van deze monumentale bomen.

Overige websites

Maar niet alleen de Bomenstichting heeft een website met monumentale bomen. De afgelopen jaren zijn er meerdere websites gemaakt waarop foto's van mooie, bijzondere en eventueel monumentale bomen worden geplaatst, vaak met een beschrijving van de boomgegevens. Denk hierbij vooral aan de website *monumentaltrees.com*, inmiddels een wereldwijd gebruikte website waarop gebruikers zelf bomen, metingen en foto's kunnen toevoegen.

Deze website omvat momenteel al een groot aantal monumentale bomen van over de gehele wereld en groeit snel dankzij het enthousiasme van diverse leden. Op de website zijn inmiddels alleen al in Nederland duizenden bomen aangemeld. Een groot aantal hiervan komt natuurlijk overeen met het bomenregister van de Bomenstichting.

Naast de prachtige websites van de Bomenstichting en Monumental trees zijn er ook nog enkele kleinere websites aan te bevelen, zoals De Bomenbieb: *bomenbieb.nl/monumentale-bomen*, Cubra: *cubra.nl/bomen/welcome.htm*, Vincent Maurits: *panoramio.com/user/1187438* en mijn eigen fotoblog: *plus.google.com/111889614077789251641*.

Dit zijn allemaal prachtige websites met vele mooie foto's van bomen, opgebouwd door boomliefhebbers en vakspecialisten die tijdens hun werk, uitstapjes in het weekend, vakanties of speciale bomenreizen, bomen hebben gefotografeerd en metingen hebben uitgevoerd.

Nederlandse gemeenten

Ook de Nederlandse gemeenten hebben de laatste jaren hun monumentale bomen beter in beeld gebracht. Dit heeft een reden. In de afgelopen tien jaar hebben veel gemeenten in Nederland afstand gedaan van hun bestaande bomenverordening. Deze bomenverordening bestond voorheen vaak uit een verplichting voor het aanvragen van een kap- of omgevingsvergunning bij bomen boven een vastgestelde omtrekmaat, bomen op een perceel groter of kleiner dan een bepaald aantal vierkante meter of bepaalde boomsoorten. Wanneer een aanvraag werd ingediend, werd alsnog beoordeeld of deze voldeed aan de in de bomenverordening opgenomen criteria; of hij bijvoorbeeld beeldbepalend was, dendrologisch of cultuurhistorisch waardevol, een herdenkingsboom of bijzondere gesnoeid. Bij de aanpassing

Allemaal prachtige websites
met vele mooie foto's van
bomen, opgebouwd door
boomliefhebbers en
vakspecialisten



De Gele pavia (*Aesculus flava*) in 's-Hertogenbosch had voorheen een grotere onverharde groeiplaats. Nu de bestrating vrijwel tegen de stamvoet is aangebracht, heeft de boom het steeds moeilijker. Als de boom zou afsterven en een nieuwe boom op dezelfde locatie wenselijk is, moeten er grote investeringen in de groeiplaats gedaan worden wil de boom tot eenzelfde formaat uitgroeien.

van de bomenverordening hebben veel gemeenten dit principe omgedraaid. Bomen die voldoen aan die criteria zijn nu allemaal bekend. Voor die bomen is het niet meer 'kappen: ja, tenzij...' maar 'kappen: nee, tenzij...'

Nu hoeft voor het kappen van een boom geen vergunning meer te worden aangevraagd, tenzij de boom is aangewezen als monumentaal of waardevol en dus op de bomenlijst of -kaart staat. Gemeenten hebben hiervoor intensief alle monumentale bomen geïnventariseerd. Deze werkzaamheden zijn over het algemeen uitgevoerd door gespecialiseerde adviesbureaus, of door gemeenten zelf in samenwerking met (lokale) stichtingen en/of boomliefhebbers. Na de uitvoerige inventarisatie zijn de monumentale bomen opgenomen in lijsten en op kaarten.

Deze bomenlijsten en -kaarten zijn vervolgens opgenomen in de APV (Algemene Plaatselijke Verordening) en kennen nu een juridische status. Het verlenen van een omgevingsvergunning kappen van een monumentale boom wordt in principe altijd geweigerd, tenzij:

- een zwaarwegend algemeen maatschappelijk belang opweegt tegen duurzaam behoud van de monumentale of waardevolle boom, of
- naar boomdeskundige maatstaven instandhouding niet langer verantwoord is ter voorkoming van letsel of schade.

Aantallen monumentale bomen per gemeente

Om te onderzoeken welke Nederlandse gemeenten inmiddels over een monumentale bomenlijst beschikken, zijn 390 gemeentesites van Nederland geraadpleegd. Met behulp van de zoekfunctie is gezocht op 'monumentale bomen', 'bomenlijst' en 'bomen kappen'. Bij twee gemeenten is helemaal geen boomverordening van toepassing. Bij twee andere gemeenten wordt momenteel gewerkt aan een monumentale bomenlijst en bij weer twee andere werkte de zoekfunctie niet. Bij de overige gemeenten is de bomenverordening duidelijk beschreven.

Gemeenten met een monumentale bomenlijst		
Ja	224	57%
Nee	166	43%
Eindtotaal	390	

De bomenlijsten zijn in vrijwel alle gemeenten op verschillende manieren tot stand gekomen. Niet één gemeente is hetzelfde. De verschillen bestaan voornamelijk uit:

- **Opnamecriteria.** De meeste gemeenten hanteren de criteria van de Bomenstichting. Er zijn echter ook gemeenten die bomen opnemen vanaf 50 jaar in plaats van 80 jaar. Hiermee krijgen zowel monumentale bomen als potentiële monumentale bomen een beschermde status. Daarbij kan een boom van 50 jaar in bijvoorbeeld een kustgemeente een vele hogere belevingswaarde hebben dan een boom van dezelfde leeftijd en omvang in een gemeente met veel bomen en bossen.
- **Terminologie.** De meest gebruikte term is 'monumentaal', maar ook 'waardevol', 'bijzonder', 'markant' en 'beschermd' zijn veel gebruikte termen.
- **Verschillen tussen gemeentelijk en particulier.** In vrijwel alle gevallen zijn zowel gemeentelijke als particuliere bomen opgenomen. De verhouding is over het algemeen 2:1.
- **Aantallen.** De grootste verschillen tussen gemeenten zijn de opgenomen aantallen. Indien verschillende opnamecriteria worden gebruikt, volgt logischerwijs een verschil in het aantal bomen. De grootste verschillen ontstaan door voornamelijk solitaire bomen op te nemen of ook lanen en groepen bomen.

In de lijsten van de 224 gemeenten met een monumentale bomenlijst zijn ook de aantallen monumentale bomen opgenomen. Gemiddeld hebben deze 224 gemeenten 890 monumentale bomen. Wanneer de resterende 166 gemeenten hun monumentale bomen opnemen, zou dat betekenen dat bijna 400.000 bomen in Nederland een juridisch beschermde status hebben.

Bomenkaart

Naast de betreffende bomenlijsten hebben 85 Nederlandse gemeenten hun monumentale bomen ook op kaart vastgelegd. Tijdens het onderzoek werden verschillende kaarten aangetroffen:

- weergave op pdf,
- weergave door middel van Google Maps,
- weergave door middel van GIS-viewers.

Gemeenten met een monumentale bomenkaart		
Ja	85	22%
Nee	305	78%
Eindtotaal	390	

Een aantal gemeenten heeft heldere en overzichtelijke viewers gemaakt. In die viewers is het soms mogelijk de boomgegevens te raadplegen en in enkele gevallen is ook een foto beschikbaar.

Amsterdam, Arnhem, Assen, Breda, Doetinchem, Enschede en 's-Hertogenbosch zijn voorbeelden van gemeenten die een heldere en overzichtelijke viewer beschikbaar hebben op hun website. Maar ook vele kleinere gemeenten beschikken over duidelijke kaarten of viewers.

Bij negentien gemeenten is het groene kaart-model van toepassing. De groene kaart is een weergave van alle solitaire monumentale bomen, met daarnaast boomstructuren (lanen) en vlakken (parken, houtwallen e.d.). In dit geval is de groene kaart opgenomen in de APV en hebben alle voor komende bomen hierop een juridisch beschermde status. Ook hier zijn echter weer verschillen. Sommige groene kaarten geven alle monumentale bomen solitair weer; andere geven alleen solitaire monumentale bomen weer en de rest is in lijnen en vlakken getekend.

Provincies met het gemiddeld hoogst aantal monumentale bomen op de bomenlijst	
Drenthe	1540
Gelderland	1134
Friesland	1126
Zuid-holland	1032
Noord-brabant	948
Utrecht	864
Limburg	774
Zeeland	623
Noord-holland	608
Overijssel	546
Groningen	385
Flevoland	62

De gemeenten in de provincie Drenthe hebben gemiddeld de meeste bomen vastgelegd in bomenlijsten, kaarten of het groene kaart-model. De provincies Noord-Brabant en daaropvolgend Gelderland hebben qua aantallen de meeste monumentale bomen. Dit komt nagenoeg overeen met het register van de Bomenstichting en de toegevoegde bomen op Monumental trees.

Toekomst monumentale bomen

Met zo'n uitgebreide juridische bescherming van monumentale bomen in gemeenten in Nederland lijkt de toekomst van onze monumentale bomen gegarandeerd. In alle beleidsstukken staat echter ook een 'maar' beschreven. In principe wordt een kapvergunning voor een boom op de bomenlijst niet afgegeven, tenzij hier een zwaarwegend maatschappelijk belang van toepassing is. Er zijn genoeg voorbeelden bekend van monumentale bomen (zelfs uit het register van de



Deze lindeboom (*Tilia x europaea*) staat goed verstopt in het oude dorpje Vijlen in Zuid-Limburg. De afgelopen 50-100 jaar is in de omgeving van de boom nauwelijks iets veranderd. Dit zijn natuurlijk ideale omstandigheden voor een boom.

Bomenstichting) die moesten wijken voor stedenbouwkundige of infrastructurele ontwikkelingen. Gezien het huidige inpassingsbeleid voor stedelijke omgevingen in Nederland zullen die knelpunten zich echter ongetwijfeld blijven voordoen. Monumentale bomen blijven dus kwetsbaar. De juridische bescherming van de bomen biedt wel steeds meer mogelijkheden voor verweer. Bomen met een juridische status worden nu tijdens de voorbereiding en planvorming anders benaderd dan voorheen. Ondanks deze status zijn de vooruitzichten voor monumentale bomen in intensief gebruikte stedelijke omgevingen niet bepaald gunstig. De situatie waarin bomen honderd jaar geleden zijn opgegroeid, is moeilijk opnieuw te realiseren. In veel gevallen is de ondergrondse groeiruimte eerder kleiner dan groter geworden. Vaak bevinden monumentale bomen in stedelijke omgevingen zich in stadsparken

en -tuinen. Hier is meestal nog wel voldoende ondergrondse groeiruimte, maar ook daar komen monumentale bomen in de problemen. De laatste jaren is er een enorme toename van festiviteiten in deze stadsparken en -tuinen. Hierbij ontstaat vaak schade aan bomen en wordt de bodem in hogere mate verdicht.

Voor de monumentale bomen in het buitengebied, de grond buiten de bebouwde kom van steden en dorpen, lijkt de toekomst buitengewoon positief. Een groot deel van het buitengebied heeft een agrarische bestemming, maar er zijn ook veel gronden met een natuurlijke bestemming. Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Nederland heeft hiervan ruim 160 gebieden. Daarnaast kent Nederland twintig nationale parken met een unieke combinatie van cultuurhistorie en natuur.

De bomenlijsten zijn in vrijwel alle gemeenten op verschillende manieren tot stand gekomen

Bomen in deze gebieden zijn natuurlijk erg belangrijk en krijgen daar vaak ook alle tijd en ruimte om uit te groeien. De afname van intensieve landbouw en veeteelt en de beperkte uitbreiding van woningen en infrastructuur in het buitengebied zijn tevens positief voor bomen. In sommige dorpen en natuurgebieden lijkt de tijd soms stil te staan. Boomdeskundigen en -liefhebbers die bomen in Engeland, Duitsland, Frankrijk of elders ter wereld hebben bezocht, weten als geen ander dat de grootse bomen daar groeien waar de tijd lijkt stil te staan.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6060



De zomereik (*Quercus robur*) staat in een intensief gebruikte weide in Vorden. De kroonprojectie en zelfs een stuk daarbuiten is afgezet, zodat de groeiplaats ongemoeid blijft. Op steeds meer plaatsen in Nederland worden beeldbepalende bomen op een dergelijke manier beschermd. Deze boom is al behoorlijke uitgegroeid, maar ook jongere bomen krijgen zo de kans uit te groeien tot indrukwekkende monumentale bomen.

Roel Vermeulen is projectleider advies bij Van Helvoirt Groenprojecten. roelvermeulen@vanhelvoirtgroenprojecten.nl





Kap en snoei in lente of zomer: wat kan wel en wat kan niet?

Met goed plannen, inspecteren en communiceren kan er meer dan gedacht

Bomen rooien of snoeien in het broedseizoen, ja of nee? Het blijft een thema waar veel onduidelijkheid rond bestaat. Veel beheerders zijn van mening dat je vanaf half maart nog weinig aan bomen kunt doen vanwege broedende vogels en beschermde fauna. Maar is dat ook zo?

Auteur: Kelly Kuenen



Bij het uitvoeren van werkzaamheden moeten aannemers rekening houden met diverse regels en richtlijnen. Een daarvan is de in 2002 ingevoerde Flora- en Faunawet. Broedende vogels mogen volgens deze wet niet worden gestoord, en ook aanwezige nesten moeten onberoerd blijven. In principe heldere regels, die echter nogal eens zorgen voor onduidelijkheid, vooral rond de vraag of bepaalde werkzaamheden nu wel of niet in de zomer mogen worden uitgevoerd.

‘Van oudsher snoeien in winterperiode’

Kees Weijtmans van Boomrooijerij Weijtmans merkt dat de vraag naar snoeiwerkzaamheden gedurende het jaar sterk wisselt, mede vanwege broedende vogels, terwijl dat in theorie niet nodig is. Weijtmans: ‘Veel gemeentes zien snoeien nog steeds als winterwerk. Dat is iets wat vroeger is ontstaan. In de winter was er minder werk, waardoor gemeentes in die periode gingen snoeien. Bovendien houden opdrachtgevers bij het plannen vaak te angstvallig vast aan het broedseizoen. Van oudsher wordt gedacht dat vogels op vaste tijdstippen broeden. Maar dat is niet aan een datum gebonden; sommige vogels broeden wat vroeger, andere wat later. Zit er op het moment van de geplande werkzaamheden geen vogel of andere beschermde diersoort in de bomen, dan kun je prima snoeien of rooien.’

Het gezegde ‘in mei leggen alle vogels een ei’ gaat inderdaad niet op. In deze lentemaand heeft het gros van de vogels weliswaar al een ei gelegd, maar moet een deel nog beginnen met het bouwen van een nest. Ook de start van het broedseizoen, 15 maart, is niet heel secuur. De fase waarin

vogels eieren leggen tot en met de uitvliegfase van de jongen loopt bij diverse vogels tot het najaar en bij sommige zelfs tot in de winter. Volgens informatie van de Vogelbescherming kan een vogel als de Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*) zelfs het hele jaar door broeden.

Gedragscode

De Nederlandse natuurwetten zijn gebaseerd op verboden, welke logischerwijs niet mogen worden overtreden. Wordt er gewerkt in een gebied met beschermde dieren, dan kan daarvoor een ontheffing nodig zijn, afhankelijk van de aard van de werkzaamheden en de kwetsbaarheid van de soort. Voor diverse algemeen voorkomende beschermde dieren geldt een vrijstelling. Om het geheel te vergemakkelijken, wordt daarnaast gewerkt met een gedragscode, die is goedgekeurd door het ministerie van Economische Zaken. Een gedragscode bevat richtlijnen om voor beschermde flora en fauna zo weinig mogelijk negatieve effecten te veroorzaken met ons handelen. Als de opdrachtgever en de aannemer zich netjes aan deze gedragscode houden, dan is dat voldoende. De Vereniging Stadswerk Nederland en de Vereniging van Hoveniers en groenvoorzieners hebben zowel voor bestendig beheer als voor ruimtelijke ontwikkeling voor de gehele sector een gedragscode beschikbaar.

Bij het snoeien of kappen van bomen hoeft daarom helemaal geen sprake te zijn van een ontheffing, legt Rob Borst, senior adviseur natuurwetgeving en faunabeheer bij IPC, uit. ‘Bij bestendig beheer, waarbij een bestaande situatie

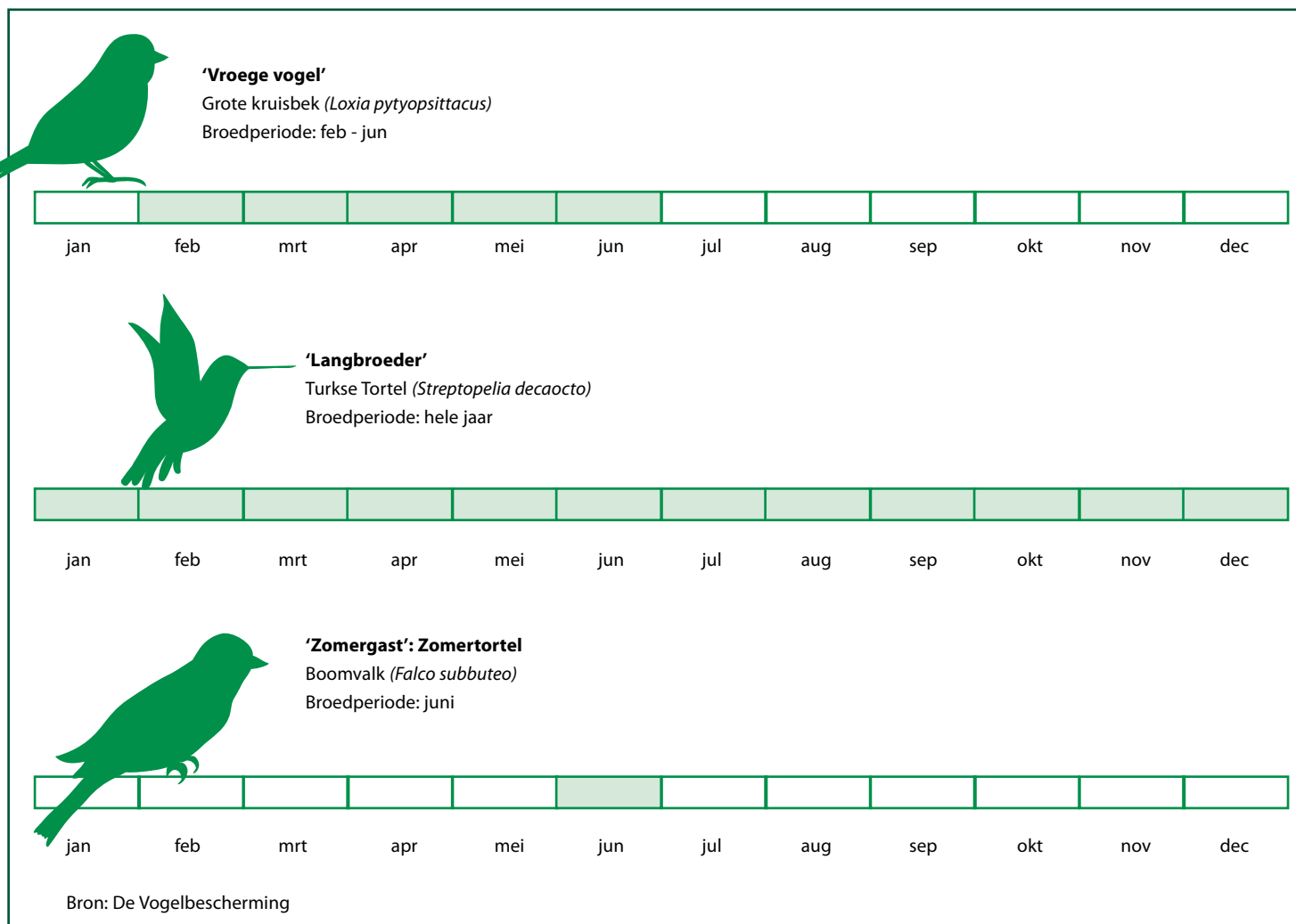
in stand wordt gehouden, heb je vooral te maken met gedragscodes. Kort gezegd houdt dit in dat je de taak hebt zorgvuldig te handelen. Alleen in het geval dat kwetsbare beschermde dieren in het nauw komen, luidt het credo “elk dier is er één te veel” en heb je een ontheffing nodig. Maar dit geldt alleen in het geval dat een situatie echt wijzigt, oftewel bij ruimtelijke ontwikkeling. Als je bij bestendig beheer de gedragscode goed volgt, is het aanvragen van een ontheffing niet aan de orde.’ In de gedragscode staat uiteengezet hoe er gewerkt moet worden. Een gedragscode geldt voor een periode van vijf jaar. Dit in tegenstelling tot een ontheffing, die projectmatig elke keer opnieuw moet worden aangevraagd.

Volgens Borst is het een slecht uitgangspunt om te zeggen dat je in de zomerperiode niet mag snoeien. ‘Het is natuurlijk onzin om te zeggen: we snoeien in de winter, omdat er dan weinig risico’s zijn. Er kunnen dan bijvoorbeeld volop vleermuizen zijn (die o.a. in bomen overwinteren, red.) en ook uilen, marters en vroege broeders.’ Maar volop aan het snoeien slaan in de doorgaans rustigere zomerperiode, is ook geen goed idee. ‘In principe mag je in bomen en bossen werken, zolang je geen verbodsbepaling uit de Ff-wet overtreedt. Het kan natuurlijk voorkomen dat er veel nestende vogels worden aangetroffen, bijvoorbeeld in een dicht begroeide onderlaag, waardoor het efficiënter kan zijn om de werkzaamheden later uit te voeren. Kortom: het is vooral belangrijk om per project te kijken wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd met de minste kans op nadelige effecten op de beschermde soorten.’ Voor de werkzaamheden is het een kwestie van de bomen goed inspecteren en vaststellen of er vogelnesten aanwezig zijn, vertelt Weijtmans. De Flora- en faunawet schrijft voor dat aannemers nadelige gevolgen voor planten en dieren moeten voorkomen, dus worden er alleen werkzaamheden uitgevoerd als is vastgesteld dat ‘de kust veilig’ is. Ook als er in de omgeving broedende vogels zijn, kunnen er dus werkzaamheden worden uitgevoerd. Treft de aannemer een vogel in de boom aan die op de snoeijlijst staat, dan heeft hij twee opties: of de betreffende boom overslaan, of op voldoende afstand snoeien, zodat de vogel niet gestoord wordt.

Verantwoordelijkheden opdrachtnemer en -gever

In het proces is het de taak van de opdrachtgever om de opdrachtnemer te voorzien van de juiste informatie, zoals vastgelegd in hoofdstuk 64 van de RAW-systematiek. Deze aannemer moet de





informatie verifiëren en aan de hand hiervan een plan van aanpak opstellen. Ook moet hij de taak op zich nemen dingen terug te koppelen. Borst: 'Staat er in de aangeleverde gegevens dat er één nestholte van een grote bonte specht gesignaleerd is in het gebied, en de aannemer ziet in de eerste de beste boomopstand al meerdere nestholtes zitten, dan heeft hij de plicht dit te melden aan de opdrachtgever en er ook zorgvuldig naar te handelen.' Volgens Borst komt het steeds vaker voor dat opdrachtgevers bewust aan aannemers vragen of zij de aangeleverde informatie kunnen controleren. 'Je moet ook bedenken dat de informatie die opdrachtgevers hebben vaak allesbehalve volledig is. Opdrachtgever en opdrachtnemer moeten veel meer gaan samenwerken, om er gezamenlijk voor te zorgen dat de informatie vollediger wordt. Voor de aannemer, die toch al buiten is, zou dat geen probleem moeten opleveren.'

De juiste certificering in het kader van de Flora- en faunawet speelt daarom een steeds grotere rol, vertelt Borst. IPC Groene Ruimte biedt zowel de Stadswerk-certificering voor zorgvuldig handelen binnen het kader van de Flora- en Faunawet als een certificering voor de inventarisatie van flora en fauna aan. Borst ziet dat naast opdrachtgevers ook steeds meer aannemers hun medewerkers in deze laatste richting laten (bij)scholen. Uit financieel oogpunt, omdat het iets toevoegt aan de werkzaamheden die het bedrijf kan bieden, maar ook omdat velen het leuk vinden. 'Van planten weet men vaak alles in de groene sector, maar dieren zijn toch een beetje het ondergeschoven kindje. Toch is het een onderwerp dat de mensen in deze sector ligt, omdat het dicht bij de eigen deskundigheid staat.'

Een heikel punt is de vraag wat voorgaat, de natuur of het werk van alledag, vertelt Borst. 'De



Rob Borst

HOOFDSTUK 64

In 2010, toen vakblad Boomzorg ook aandacht besteedde aan dit onderwerp, werkte Rob Borst in de CROW-werkgroep voor de Flora- en faunawet aan de uitwerking van hoofdstuk 64. Zes jaar later bestaat datzelfde hoofdstuk nog steeds en wordt het geactualiseerd conform de Wet natuurbescherming. Het hoofdstuk omschrijft de verantwoordelijkheden van opdrachtgever en opdrachtnemer. Zo wordt gespecificeerd dat het de verantwoordelijkheid is van de opdrachtgever om voorafgaand aan de werkzaamheden beschermde diersoorten en hun habitat te (laten) onderzoeken.

voorbereiding tijdens het proces is vaak goed, maar qua informatievoorziening en planningstechnisch valt er nog winst te behalen. Vooral tussen datgene wat de opdrachtgever wil en wat er in de praktijk mogelijk blijkt zit nogal eens verschil. 'Wat mij betreft mag de aannemer best wat vaker aan de opdrachtgever vragen om hem te betrekken bij het vergaren van soortinformatie en de daarmee samenhangende planning.'

Als de samenwerking tussen de partijen hechter wordt, dalen bovendien de faalkosten, zo is Borst van mening. 'Als je niet samenwerkt, blijkt iets wat op het eerste gezicht een voordeel lijkt soms snel om te slaan in een nadeel. Het doel van de wetten is niet om het ene of het andere wel of niet uit te voeren. Het gaat erom de biodiversiteit te



verhogen. Kijk naar de openbare ruimte als geheel, waar onder meer de omgevingswet, de wet gewasbescherming en de wet natuurbescherming van kracht zijn. Door een verbod op chemische onkruidbestrijding denkt men al snel dat het duurder wordt. Misschien is dat ook wel zo en is het ons dat waard. Maar als we nu eens gingen nadenken over een andere soort verharding en beheren op basis van biodiversiteit. Dat heeft wellicht ook een gunstig effect op andere aspecten, zoals de waterberging; dat komt het hele systeem ten goede. Dit soort dingen bereik je alleen met samenwerken.' Als op 1 januari 2017 de nieuwe Wet natuurbescherming ingaat, een samenvoeging van de Natuurbeschermingswet uit 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet, wordt het hele proces rond het behoud van flora en fauna mogelijk nog beter te behappen. Borst: 'Operationeel gezien verandert er niet veel, maar het proces wordt wel vereenvoudigd. Dat er niet drie, maar slechts één keer van alles moet worden geregeld, scheelt in het papierwerk. Tevens ontstaat de mogelijkheid om meer op gebiedsniveau te handelen, waarbij gemeenten een belangrijke rol kunnen vervullen. De gedragscode blijft een landelijk instrument, wat van groot belang is, omdat niet per provincie ontlasting hoeft te worden aangevraagd.'

De werknemers van Weijtmans zijn opgeleid in het kader van de Flora- en faunawet. Dus werkt het bedrijf in de zomer op basis van de gedragscodes ongestoord verder, zij het met iets minder opdrachten voor kap- en snoeiwerkzaamheden. Volgens Weijtmans heeft snoeien in de zomer als voordeel dat je alles in één keer kunt snoeien. 'Sommige bomen, de ABC-bomen, moeten juist in de zomerperiode gesnoeid worden, zodat ze

niet gaan bloeden. Afhankelijk van het sortiment kan het dus zijn dat je in de winter verschillende bomen moet overslaan. Het aantal bomen dat in de zomerperiode moet worden overgeslagen, is juist verwaarloosbaar.'

'Het naleven van de Flora- en faunawet en de kosten die komen kijken bij het snoeien en rooien van bomen waar bij inventarisatie iets is aangetroffen, wegen veelal niet op tegen de nadelen van het structureel met "harde hand" snoeien of kappen in de paar wintermaanden', vindt Willem-Jan van Weert, Boomrooierij Van Weert Rondhout. 'Zomerse rooiwerkzaamheden kunnen de kosten drukken, bijvoorbeeld omdat er door het droge weer minder rijplaten hoeven te worden aangelegd. Daarnaast wordt de bodem minder verstoord en is dankzij het weer de veiligheid van werknemers in de zomermaanden beter te waarborgen.' En, zo stelt hij, als snoei- en kapwerkzaamheden in de zomer worden uitgevoerd, blijft er meer ruimte over voor het voorbereiden en plannen van andere werkzaamheden in de openbare ruimte, wat op zijn beurt bijvoorbeeld de veiligheid verhoogt en verkeershinder beperkt.

Het bedrijf merkt de afgelopen jaren overigens wel een toename van rooiwerken van bomen en beplanting in de zomer. Deze zomer werd er met één rooi ploeg vrijwel constant gewerkt.



Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6057



Kees Weijtmans

Geef hout als je van de burger houdt



Ik durf de stelling aan
dat van diversiteit iedereen
beter wordt

De laatste weken ben ik druk bezig geweest met de voorbereidingen voor onze – alweer tiende – Boom Innovatie Dag. Ons thema begint bijna saai te worden: diversiteit van aanplant. Sommige dingen moet je nu eenmaal wat vaker zeggen voordat de blijde boodschap landt bij burgers en bestuurders. Aan onze lezers, die vaak een beheerstaak hebben, zal het niet liggen. Onder deze mensen is het aantal boomofielen nog steeds bovengemiddeld hoog – en zo hoort het ook. Bijna dagelijks worden wij als redactie geconfronteerd, of eigenlijk verblijd, met verhalen van beheerders die vol trots vertellen dat ze zo en zo veel verschillende soorten hebben aangeplant in hun projecten. Het moet natuurlijk geen wedstrijdje verplassen worden, maar ik durf de stelling aan dat van diversiteit iedereen beter wordt. Diversiteit – mits met vakmanschap en liefde gekozen – zorgt voor een stad die beter resistent is tegen het veranderende klimaat en uitbraken van ziektes, en daarnaast voor een atmosfeer en een uitstraling waar de burger zich beter bij voelt.

Diversiteit van aanplant is niet altijd makkelijk. Zolang dit niet keihard in een bestek staat omschreven, zal de aannemer gewoon zijn standaardriedel afwerken

De enige die we nog mee moeten krijgen in de strijd om Nederland diverser te maken, is de aannemer. Diversiteit van aanplant is niet altijd makkelijk. Zolang dit niet keihard in een bestek staat omschreven, zal de aannemer gewoon zijn

standaardriedel afwerken: linde, eik of *liquidambar*, en dan mag je nog blij zijn dat er geen essen worden geplant. Tsja, wat moet je daarvan zeggen? Als je jouw aannemer niet serieus behandelt, is het logische gevolg dat je hem beloont voor zijn wanprestaties. Iedereen kent de projecten waarbij gigamarges worden gemaakt op het Chinese, Chileense of Braziliaanse hardsteen, maar vervolgens, als modder op het vlaggenschip, de restantjes van een kwekerij tussen het dure hardsteen worden gepropt. Je zou zeggen en hopen dat dat soort praktijken niet meer bestaat, maar helaas kom je dit nog al te vaak tegen.

Daarnaast zie ik nog steeds dat aannemers melden, bijna als een pre of als verkoopargument, dat ze vooral geïnteresseerd zijn in infra en dat groen pas later komt. Natuurlijk, zo *unverfroren* wordt dat niet verteld, maar feitelijk komt het daar wel op neer. Van infra moet je echt verstand hebben; groen daarentegen is niet zo moeilijk – dat is de onderliggende boodschap. Persoonlijk kom ik het steeds vaker tegen in particuliere projecten, tuinen van zorginstellingen en parkeerterreinen. De afdeling inkoop verzorgt daar het ontwerp en de groene invulling is de klos...

Met vriendelijk groet,

Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofdredacteur



Be social

Scan of ga naar:

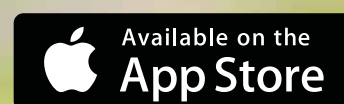
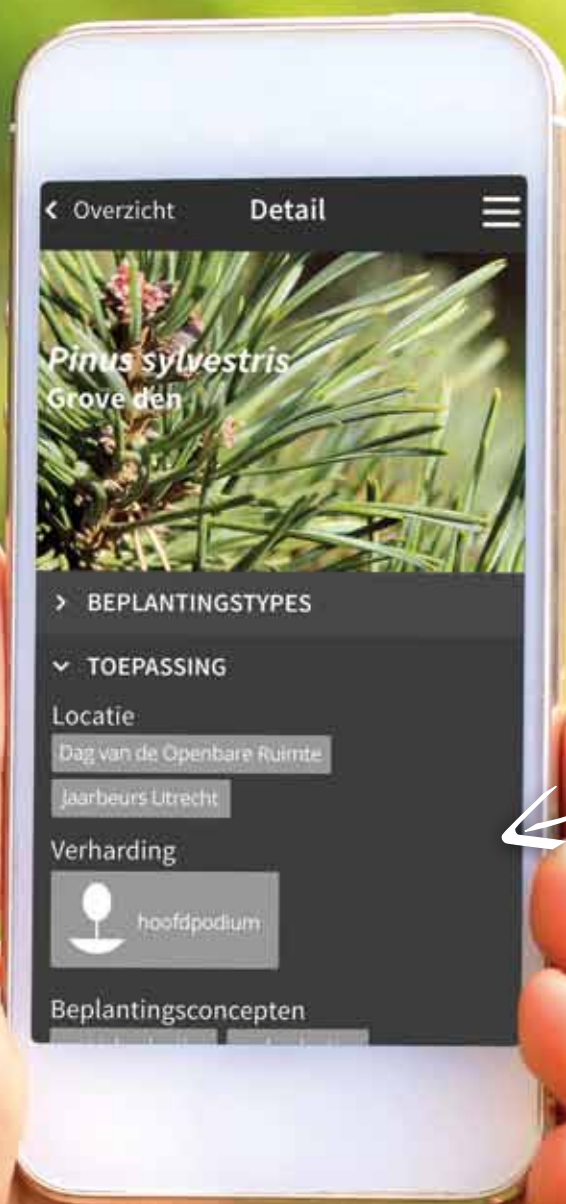
www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6066

De partners van

Boomzorg



Graag tot
ziens op de
Dag van de
Openbare
Ruimte!



Het hoofdpodium van de vakbeurs 'Dag van de Openbare Ruimte' is twee dagen lang het bruisende middelpunt met inspirerende en verrassende keynotesprekers op het gebied van ontwerp, inrichting, onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Bezoekers en sprekers wanen zich tijdens de lezingen in een bos van heerlijk geurende *Pinus sylvestris*. Meer weten over deze grillige alleskunner? Download de online bomenencyclopedie TreeEbb vandaag nog in de Apple App Store of Google Play Store.



TreeEbb, dé online bomentool voor en door groenprofessionals